

Küresel Emisyon Azaltma Kredisi

Talebinin Kilidini Açmak: Ülkelerin

ERC Projelerini Değerlendirmesine

Yönelik Rehberlik

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1 Giriş	4
1.1 Dünya Bankası Emisyon Azaltma Programına Genel Bakış	5
1.2 Emisyon Azaltma Kredilerine Giriş	6
1.3 Bu Kılavuzun Amacı	10
1.4 Proje Değerlendirme Çerçevesine Giriş	14
1.5 Değerlendirmeleri yürütme süreci.....	16
Bölüm 2 Ülke girdilerinin belirlenmesi	21
S1: Yeşil ekonomi öncelikleri.....	22
S3: Madde 6 hazır olma ve uygunluk	25
Bölüm 3 İlk profilemeyi yürütme ve ön karar alma	27
F1: Proje ERC değeri.....	28
F2: Proje tarafından etkinleştirilen ek değer.....	32
C1, C2 ve C3: Karbon bütünlüğü ve çevresel ve sosyal risk yönetimi	33
S2: Sosyoekonomik değer	35
Bölüm 4 Proje değerlendirmesinin yapılması ve nihai kararın verilmesi	36
F1: Proje ERC değeri ve F2: Proje tarafından etkinleştirilen ek değer	37
S1: MRV altyapısı	39
S2: Pazarlama, satış ve fiyatlandırma	43
S3: Proje yönetimi ve yapısı	49
C1: Karbon bütünlüğü.....	51
C2: Çevresel risk yönetimi	57
C3: Sosyal risk yönetimi ve faydaları.....	61
S2: Sosyoekonomik değer	66
Bölüm 5 Uygulama için daha fazla rehberlik	69
Pazar odaklı faktörler	70

Ülke bağlamına bağlı faktörler	72
Gelecekteki kapsam için değerlendirmeler	73
Ekler	75
Ek A: PPP Modellerine Giriş.....	76
Ek B: Proje Profili Şablonu	76
Ek C: Proje Değerlendirme Şablonu	76
Kısaltmalar	76

Bölüm I

GİRİŞ

1.1 Dünya Bankası Emisyon Azaltma Programına Genel Bakış

Dünya iklim değişikliğinin etkileriyle boğuşmaya devam ederken, karbon emisyonlarını azaltma konusundaki acil ihtiyaç, Hükümetler (örneğin Paris Anlaşması kapsamında Ulusal Olarak Belirlenen Katkılar veya NDC'ler) ve işletmeler (örneğin Net Sıfır taahhütleri) tarafından belirlenen emisyon azaltma hedeflerine ulaşmak için gereken teşvikleri yaratmak amacıyla karbon fiyatlandırma araçlarının ve emisyon azaltımı ticaretinin kullanımını teşvik etmiştir. Özellikle gelişmekte olan ülkeler, NDC'leri karşılamak için yerel sistemler oluşturma konusunda boğuşurken, aynı zamanda ER projelerinin finansmanına yardımcı olmak için kritik sermayeyi harekete geçirebilecek küresel emisyon azaltma kredisi (ERC) piyasalarından da yararlanmaktadır.

Bazı ülkeler bu alanda ilerleme kaydetmiş olsa da, emisyonları anlamlı bir şekilde azaltmak ve yüksek kaliteli Emisyon Azaltma Kredileri (ERC'ler) arayan alıcıların giderek daha katı standartlarını karşılamak için yapılması gereken önemli miktarda iş var. Bu Kılavuzlar, ERC'leri paraya dönüştürmek için küresel pazarlara erişmek isteyen ülkelere odaklanmıştır. Küresel ERC pazarlarına ve iklim hedeflerini karşılamak için yerel sistemlere erişme çabaları arasında önemli sinerjiler olsa da, bu Kılavuzlar ilkinde odaklanmaktadır. Yerel sistemler ve pazarlar hakkında daha fazla rehberlik için lütfen www.pmcclimate.org adresini ziyaret edin.

Küresel ERC pazarlarının önümüzdeki yıllarda önem kazanması bekleniyor. Shell-BCG raporuna göre, 'Gönüllü karbon pazarı: 2022 içgörüler ve trendleri', küresel ERC talebinin 2030 yılına kadar 5-20 kat artması, gönüllü ERC talep hacminin 0,5-1,5 GtCO₂e'ye ulaşması ve genel pazar büyüklüğünün 10-40 milyar ABD dolarına ulaşması bekleniyor. Shell-BCG raporu ayrıca, ankete katılan şirketlerin %91'i tarafından İzleme, Raporlama ve Doğrulamanın (MRV) etkisiz krediler satın almayla ilişkili riskleri yönetme ihtiyacından kaynaklanan ERC satın almaları için en önemli üç kriterden biri olarak derecelendirildiğini ortaya koyuyor. Dahası, ankete katılan şirketlerin %52'si kalite endişelerini gidermek için 2030 yılına kadar portföylerinin çoğunu kaldırma kredilerinin oluşturmalarını bekliyor. Bu nedenle, ülkelerin işlem gören kredilerin en yüksek kalite ve şeffaflık standartlarını karşılamasını sağlamak için ERC ticareti için güvenilir ve etkili çerçeveler oluşturmaları gerektiği açıktır.

Dünya Bankası, Emisyon Azaltma Programı (ERP) kurarak, gelişmekte olan ülkelerin gelişen küresel ERC pazarlarıyla stratejik olarak etkileşim kurmalarına, bu küresel pazarlara satış yapmak üzere ERC üretme çabalarını desteklemelerine ve bu tür işlemler için finansman seferber etmelerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Bu hedefe ulaşmak için ERP, ülkeler, işletmeler ve yerel topluluklar arasında ERC üreten projeleri geliştirme, uygulama ve finanse etme konusundaki ilgiyi ve çabaları artırmaya odaklanacaktır. ERP, bu alanlarda destek sağlayarak, ülkelerin artan gelir akışları, azaltılmış emisyonlar ve iyileştirilmiş çevresel sürdürülebilirlik gibi ERC pazarlarının faydalarından yararlanmalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

ERP, emisyon azaltma fırsatlarının çeşitliliği ve küresel ERC gelişiminin ön saflarında yer alma potansiyeli nedeniyle Doğu Asya ve Pasifik (EAP) ülkelerinden başlayarak küresel olarak diğer bölgelere de yaygınlaştırılacak.

ERP iki ana iş akışını içerir. **İş Akışı Bir** hükümetlere bilgi ve teknik yardıma erişim sağlayarak ERC pazarı geliştirmeye odaklanmıştır. Küresel ERC pazarlarına erişim için yasal ve kurumsal çerçeveler, yönetim modelleri, politikalar ve altyapı ve kaynak kapasitesi etrafında analiz ve öneriler içerir ve ayrıca yerel pazarları küresel bir pazarla sinerjik olarak uyumlu hale getirmenin yollarını içerir

<https://www.shell.com/shellenergy/othersolutions/karbonmarketreports.html>

ekosistem. Bu çalışma akışı kapsamında, Küresel Karbon Piyasaları için Ülke Sistemlerinin Değerlendirilmesine Yönelik Kılavuzlar bu makaleyle birlikte geliştirilmiştir.

Çalışma Akışı İkikatılımcı ülkelerde ERC üretimini desteklemeyi hedeflemektedir. ERC'lerin oluşturulmasını ve üretimini desteklemek, proje seçimi ve hazırlığı için rehberlik ve uygulama yardımı sunmak üzere tasarlanmıştır. Ayrıca, geniş bir finansman mekanizması yelpazesini de kapsayarak zaman içinde ERC üretimini sürdürmek için ilgili finansmanı harekete geçirmeyi hedeflemektedir.

Bu Proje Değerlendirme Kılavuzları, ERP'nin İş Akışı İki kapsamında küresel pazarlarda satılacak yüksek kaliteli ERC'ler üretmek için ERC projelerini ve yatırımlarını belirlemek ve geliştirmek için kapsamlı ve uyarlanabilir bir kılavuz sağlamayı amaçlamaktadır. Bunlar, ERP'nin İş Akışı Bir kapsamındaki Ülke Sistem Değerlendirmeleri Kılavuzları ile paralel olarak kullanılabilir.

1.2 Emisyon Azaltma Kredilerine Giriş

Emisyon azaltma kredileri (ERC'ler) Bir ülkenin karbonsuzlaştırma stratejisinin önemli bir bileşeni olabilir, sera gazı emisyonlarını önlemeyi/azaltmayı, toplulukların ve ekosistemlerin geliştirilmesi ve korunması için iklim finansmanı ve sermaye çekmeyi sağlayabilir.

Emisyon Azaltma Kredisi (ERC), bir metrik ton karbondioksite (tCO₂e) eşdeğer emisyon azaltımını ölçmek için kullanılan standart bir birimi temsil eder. Emisyon azaltma kredileri, kaçınma veya uzaklaştırma projeleri aracılığıyla üretilebilir. Kaçınma, atmosfere karbondioksit veya diğer sera gazlarının salınmasını önleyerek emisyonları azaltan faaliyetleri içerir. Örnekler arasında fosil yakıt tabanlı altyapı yerine yenilenebilir enerji kapasitesinin inşası ve kaçınılan ormansızlaşma/REDD+ projeleri yer alır. Uzaklaştırmalar, yeniden ormanlandırma veya iklim açısından akıllı tarım yoluyla sera gazı sekestrasyonu gibi atmosferden karbondioksit çeken faaliyetleri ifade eder.

ERC'ler şu şekilde üretilebilir: Üç tip kredilendirme programı:

- (1)**Çok taraflı kredilendirme mekanizmaları** Kyoto Protokolü kapsamında kurulan Temiz Kalkınma Mekanizması (CDM) gibi çok taraflı anlaşmalar veya platformlar tarafından kurulan ve Paris Anlaşması'nın 6.4. maddesi uyarınca yeni bir mekanizma ile değiştirilecek;
- (2)**Yurtiçi kredilendirme mekanizmaları** hükümetler tarafından kurulmuş; ve
- (3)**Bağımsız kredilendirme mekanizmaları** Verra, Plan Vivo ve Gold Standard gibi devlet dışı aktörler tarafından kurulmuştur.

Bir ERC'nin oluşturulması şunları gerektirir: **sertifikasyon standardı, bir ölçüm, raporlama ve doğrulama mekanizması (MRV)** ve ihracını onaylayacak bir yetkilendirme kuruluşu. **İhraç, ERC'lerin serileştirilmiş birimlerinin belirli bir miktarının proje katılımcılarının hesaplarına yatırılması anlamına gelir** Akreditasyon sağlayan sertifikasyon standardı tarafından işletilen kayıt sistemi altında.

- **Sertifikasyon Standardı** Bir azaltma faaliyetinin o standarda göre ERC'ler üretmesi için karşılanması gereken ayrıntılı gereksinimlerin bir kümesini ana hatlarıyla belirtir. Standartlar genellikle belirli bir kredilendirme programı altında oluşturulur; örneğin, bağımsız kredilendirme mekanizmaları altında öne çıkan birkaç sertifikasyon standardı, birkaçını saymak gerekirse, Gold Standard, Verra ve PlanVivo'dur. Öte yandan, yerel veya ulusal kredilendirme programları kendi sertifikasyon standartlarını belirleyebilir; örneğin, Avustralya'nın Emisyon Azaltma Fonu (ERF), kendi sertifikasyon mekanizmalarını yöneten Avustralya Karbon Kredi Birimi (ACCU) planını uyguladı.
- **MRV** Projenin belirtilen faydalarının hem uygulama sırasında hem de uygulama sonrasında sağlandığını doğrulamak için kullanılan metodolojiler ve denetim süreçleridir.
- **Yetkilendirme kuruluğu** ERC projesi için nihai onayı sağlamaktan ve ERC'lerin verilmesinden sorumlu kuruluştur. Kuruluğu, Çevre Bakanlığı, sertifikasyonu/MRV standardını yöneten kuruluğu, Merkezi Hükümet ve/veya diğerleri gibi bakanlıklar olabilir.

Bir ERC'nin kalitesi ve bütünlüğü, sertifikasyon standardının ve MRV mekanizmasının sağlamlığına bağlıdır. Yüksek kaliteli bir ERC aşağıdaki gereksinimleri karşılar:

- **Eklik:** Projenin gerçekleştirilmemesi durumunda gerçekleşecek emisyon azaltımlarının proje tarafından sağlanacak azaltımlara ek olmasını sağlamak (her zamanki gibi iş yapma senaryosu)
- **Kalıcılık:** ERC projesi sonucunda elde edilen emisyon azaltma sonuçlarının gelecekte tersine dönmemesini sağlamak. Örn. ekili bir ormanın gelecekte temizlenmemesini sağlamak
- **Çift Sayımdan Kaçınma:** ERC'yi yalnızca bir tarafın karbon azaltma hedefleri ve/veya uyumluluk hedefleri doğrultusunda kullanmasını sağlamak (örneğin, ilgili ayarlamalar)
- **Ölçülebilir ve Doğrulanabilir:** Emisyon azaltımını hesaplamak ve izlemek için onaylı bir metodolojinin kullanılmasının sağlanması

ERC'ler bir kez verildikten sonra ticaret platformları ve borsalar aracılığıyla veya doğrudan satın alımlar (tezgah üstü) yoluyla alınıp satılabilir. ERC'ler, üretildikleri kredilendirme programına bağlı olarak uyumluluk veya gönüllü piyasada satılabilir. Bu, öncelikle ERC'nin ev sahibi ülke tarafından Ulusal Olarak Belirlenen Katkı (NDC) hedeflerini karşılamak üzere yetkilendirilip yetkilendirilmediğine veya iklimle ilgili yatırımları çekmek için diğer ülkelere satılıp satılmadığına göre belirlenir. ERC'lerin başka bir ülke tarafından NDC'lerini karşılamak için kullanılmasına yetki verilmesi, 2015 yılında tanıtılan Paris Anlaşması'nın 6. Maddesi tarafından yönetilir. Paris Anlaşması uyarınca, Taraflar Ulusal Olarak Belirlenen Katkıları (NDC'ler) aracılığıyla bağlayıcı olmayan iklim hedefleri belirler. Paris Anlaşması'nın 6. Maddesi, ülkeler arasında NDC'lerine ulaşmak ve iklim hedeflerini artırmak için iş birliğini kabul eder. 6.2. Madde, bireysel ülkeler tarafından uygulanacak ERC'lerin ticareti ve muhasebesi için yönergeler belirler. Madde 6.4, Kyoto Protokolü ile oluşturulan CDM ve Ortak Uygulama (JI) kredi mekanizmalarının yerini alacak yeni bir uluslararası kredi mekanizması oluşturacaktır.

Madde 6 kapsamında ERC'lerin yetkilendirilmesi, bu tür ERC'lere Uluslararası Aktarılmış Azaltma Sonuçları veya ITMO'lar adı verildiğinde, ERC'lerin hükümetler arası ticaretine olanak tanır.² Ev sahibi ülke öncelikle, kendi NDC hedeflerine karşı kullanmak üzere yurt içinde üretilen ERC'leri elinde tutup tutmayacağına ya da bu ERC'lerin bir kısmını NDC hedeflerine saydırmak üzere bir alıcı ülkeyle takas edip etmeyeceğine karar vermelidir. **Alıcı ülkenin NDC'leri için ERC'yi kullanmasına izin verildiğinde, ERC'leri satan tarafın bu ERC'leri kendi NDC hedeflerine dahil etmemesi ve ERC envanterinden çıkarması gerektiğini belirten karşılık gelen bir ayarlama (CA) yapılmalıdır.** Bu, emisyon azaltımlarının iki ülkenin NDC'lerine "çift sayılmamasını" sağlar. Karşılık gelen ayarlamalara sahip ERC'ler, hükümetler arası düzeyde veya uyum yükümlülükleri için yabancı merkezli şirketlere takas edilebilir.

Örneğin düzenleyici yükümlülükler veya karbon vergileri yoluyla emisyonları azaltma konusunda hükümet yükümlülüklerini yerine getirmek için ERC'ler arandığında, buna bir **Uyumluluk Karbon Piyasaları (CCM)** ER yükümlülüğü yasal olduğundan. İki tür CCM vardır, yerel veya uluslararası düzeyde.

Yurtiçi uyumluluk pazarları, ulusal, bölgesel veya il yetkililerinin emisyon kaynaklarının NDC gibi sera gazı emisyon azaltma gerekliliklerine uymasını zorunlu kıldığı düzenlenmiş sistemleri ifade eder. Örneğin, ulusal ve bölgesel hükümetler, azaltma sonucu hedeflerine uyumu sağlamak ve ERC'lerin ticaretini kolaylaştırmak için mekanizmalar dahil etmek üzere emisyon ticareti sistemleri (ETS) kurabilir. Bunlar genellikle **yurtiçi kredilendirme mekanizmaları**. Yerel uyumluluk piyasaları, hükümetlerin vergilendirilebilir emisyonlar yerine ERC'lerin kullanımı için düzenlemeler koyduğu karbon vergileri yoluyla da kurulabilir. ERC'ler ev sahibi ülkenin dışındaki emisyonları dengelemek için transfer edilmediğinde, ev sahibi ülke tarafından yerel NDC amaçları için veya şirketler tarafından yerel uyumluluk yükümlülükleri için uyumluluk için Madde 6 yetkilendirmesi ve CA'lar gerekli olmayabilir.

Uluslararası düzeyde, kuralların küresel endüstri birlikleri tarafından belirlendiği yüksek emisyonlu sektörler için uyumluluk pazarları uygulanmıştır. Örneğin, Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü tarafından, havacılık sektörünün 2020 seviyelerinin üzerindeki emisyonlarını telafi etmek için ERC'lerin kullanımına ilişkin standartlar belirlemek üzere Uluslararası Havacılık için Karbon Dengeleme ve Azaltma Planı (CORSIA) kurulmuştur ve katılımcı üye ülkelerde bulunan havayollarının emisyonlarını izlemesini, raporlamasını ve telafi etmesini gerektirmektedir.

Öte yandan, **Gönüllü Karbon Piyasası (VCM)** öncelikle sera gazı (GHG) emisyonlarını dengelemek veya kendi yetki alanlarındaki GHG'lerin azaltılmasına katkıda bulunmak isteyen şirketler, kurumlar ve bireyler gibi devlet dışı aktörlerin talebi tarafından yönlendirilmektedir. **CCM'den farklı olarak, VCM'deki faaliyetler şu anda herhangi bir devlet veya denetleyici kurum tarafından düzenlenmemektedir.** Bu nedenle talep, çeşitli amaçlara sahip olabilen gönüllü alıcılar tarafından yönlendirilir.

Bağımsız kredilendirme mekanizmaları VCM için uygunluk ve MRV gereklilikleri için standartlar belirlemede temel platformlardır. Madde 6 etrafındaki kurallar geliştikçe ve CCM'ler ile VCM arasındaki etkileşimler giderek daha fazla iç içe geçtikçe, bu kredilendirme mekanizmalarından bazıları uygun kullanımları veya talepleri belirtmek veya diğer temel nitelikleri vurgulamak için birimleri etiketlemeyi seçebilir. Örneğin, bu sertifikasyonlardan bazılarının altında verilen ERC'ler

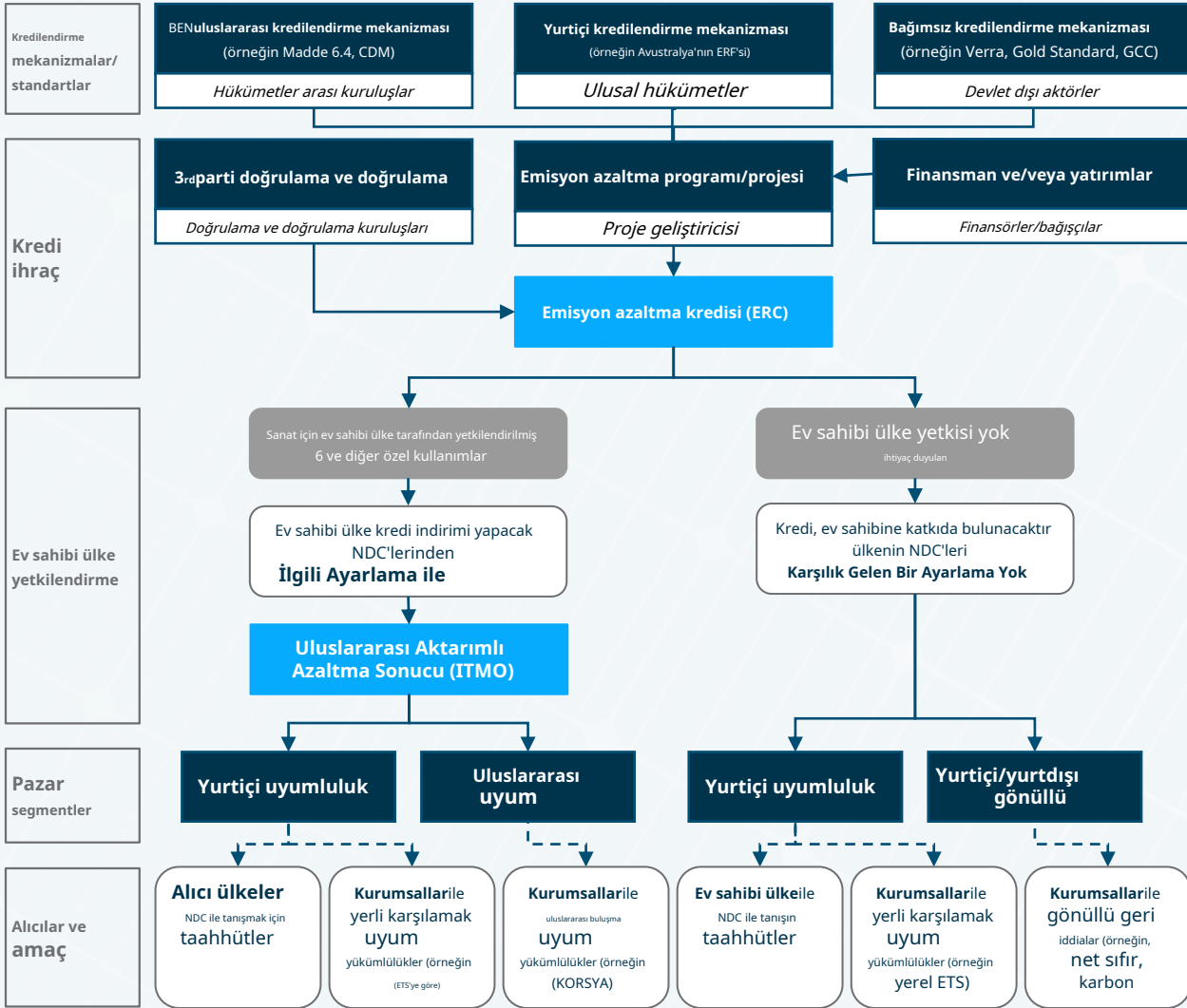
---

²Bu tür ikili veya çok taraflı ticaretler, ticaret yapan tarafların kalıcılık, eklenebilirlik, çift sayımın önlenmesi gibi temel nitelikler konusunda ortak bir anlayışa varmasını ve ERC'lerin yüksek kalitede olmasını ve 6. Madde koşulları altında kabul görmesini sağlamak için güçlü MRV sistemleri kurmasını da gerektirecektir.

CA'ları olmayan standartlar 'yetkilendirilmemiş' olarak etiketlenir, bu da bağımsız kredi mekanizmalarından ERC'lerin kabul edildiği uyumluluk yükümlülükleri için ERC'lerin kullanımını belirtmeye yardımcı olabilir. Bu nedenle etiketleme, birimlerin özelliklerini şeffaf bir şekilde listelerek farklı kullanım durumları arasında ayırım yapmaya yardımcı olabilir. Bu etiketler ve kullanım durumları hala gelişmektedir ve zamanla daha iyi tanımlanmaları beklenmektedir.

Esas itibarıyla, ERC'ler, CA'lar da dahil olmak üzere, Madde 6 işlemleri için yetkilendirilebilen veya yetkilendirilemeyen üç tür kredilendirme programı tarafından üretilir ve daha sonra çeşitli yerel ve gönüllü karbon piyasalarında kullanım uygunluğunu belirler. Bunlar arasında, **ERC'lerin geliştirilmesi, ihracı ve ticareti, ERC ekosistemindeki çeşitli paydaş grupları arasında koordineli eylemi içerir.** (Şekil 1.1)

Şekil 1.1: ERC Ekosistemi

Ana paydaş grupları şunlardır:

- **Hükümetler:**Ülkede piyasayı doğrudan ve tamamlayıcı politikalar yoluyla düzenleyen ve etkinleştiren, ERC'lerin geliştirilmesi, ihracı ve ticaretiyle ilgili gereklilikleri tanımlayan bakanlıklar ve hükümet organları.
- **Kredi Alıcıları:** ERC'leri doğrudan veya perakendeciler ve brokerlar aracılığıyla satın alan şirketler ve kuruluşlar. İhtiyaçlarına göre, kredi alıcıları iki kategoriye ayrılabilir:
  - **Gönüllü Alıcılar:** Gönüllü iklim taahhütlerini (örneğin karbon nötr, net sıfır taahhütleri) karşılamak için ERC'ler satın alın
  - **Uyumluluk Alıcıları:** Genellikle belirli bir uyumluluk süresi boyunca (örneğin ETS, sınır ve ticaret, karbon vergileri) emisyonları azaltmak veya önlemek için bir düzenleyici/devlet kurumu tarafından belirlenen gereklilikleri karşılamak üzere ERC'ler satın alın
- **Piyasa Aracıları:**ERC üreten projelere veya girişimlere karşı finansmanı kolaylaştıran kuruluşlar, kurumlar ve platformlar. Bunlar şunları içerir:
  - **Finansörler (Kredi Verenler, Varlık Yöneticileri ve Sosyal Etki Fonları)**Bir projeye kredi veya yatırım şeklinde finansman sağlayanlar.
  - **Perakendeciler/Aracılar**Projenin türü, ERC hacmi, sertifikasyon standardı vb. gibi gereksinimlere bağlı olarak son alıcılar adına ERC satın alan kuruluşlar.
  - **Ticaret Platformları (Karbon Borsaları)**ERC'lerin satışını kolaylaştıran.
  - **Bağışçılar (Ülkeler, Fonlar, Çok Taraflı Kuruluşlar ve İmtiyazlı Finansman)**kendi tüzüklerine, uluslararası taahhütlerine ve kaynaklarına dayalı olarak projelere fon sağlayan kuruluşlardır.
- **Tedarikçiler:**ERC'leri pazara sunabilen, sertifikalandırabilen ve besleyebilen kuruluşlar. Bunlar çoğunlukla şunlardır:
  - **Proje Geliştiricileri**ERC varlık üretimiyle sonuçlanan karbon emisyonunun önlenmesini ve/veya ortadan kaldırılmasını sağlamak için bir projenin baştan sona tanımlanmasından, geliştirilmesinden ve yürütülmesinden sorumlu olanlar.
  - **Doğrulama ve Onaylama Kuruluşları (VVB'ler)**Bir projenin önceden tanımlanmış standartları karşılayıp karşılamadığını değerlendiren ve projenin yaşam döngüsü boyunca ilerlemeyi doğrulayan bağımsız kuruluşlardır.

1.3 Bu Kılavuzun Amacı

Kılavuzlar, hükümetlerin yüksek talep ve en iyi değer fiyatlandırmasını çekme olasılığı en yüksek olan ERC projelerini seçmeleri ve ilgili temel unsurları belirlemeleri için pratik ve uygulanabilir kılavuzlar sağlamak üzere tasarlanmıştır.

projenin değer potansiyeline ulaşmasını sağlayacak olan projenin yönetişimi ve satış stratejisi. Kılavuzlar ve Çerçeve, küresel Gönüllü Karbon Piyasası (VCM) standartlarından, endüstri standardı belirleme kuruluşlarından alınan içgörülerden yararlanırız, araştırma kurumları ve başarılı vaka çalışmaları, uluslararası düzeyde yüksek kaliteli ERC'ler için en iyi uygulamaları ve nitelikleri belirlemek için. Bu en iyi uygulamalar ve nitelikler, satın aldıkları ofsetlerin bütünlüğü, projenin etkisi ve projeyi desteklemenin potansiyel itibar risklerinin en aza indirilmesi konusunda endişe duyacak olan VCM'deki alıcıların beklentilerini yansıtır. Kılavuzlar, çeşitli kullanımlar için opsiyonelliğin tasarımına dahil edildiği kullanım durumunun hedeflerini karşılayacak şekilde ve ölçüde uygulanabilir. Hükümetler için potansiyel kullanım durumları, destek için projeleri veya programları belirlemeyi veya VCM taahhütleriyle ilgili politika ve uygulama kararlarını bilgilendirmeyi içerebilir.

Proje veya program düzeyinde destek

Kılavuzlar, bir proje hattını incelemek, ERC üretimi için uygunluğu ve uygulanabilirliği dikkate alınarak bireysel bir projenin veya programın potansiyelini değerlendirmek veya en olası para karşılığı ERC geliştirme fırsatlarına sahip projeleri seçmek için uygulanabilir. Program düzeyindeki değerlendirmeler için, çoğu kriter, program kapsamındaki projelerin bir bütün olarak sağlanan kılavuzlara dayalı olarak kriterlerin amacını karşılayıp karşılamadığını ve ne ölçüde karşıladığını belirlemek için hedef tabanlı bir yaklaşım kullanılarak değerlendirilebilir.

Ek olarak, Bölüm 1.4'te önerilen değerlendirmeleri yürütmek için 4 adımlı süreci takip etmek tavsiye edilirken, iki düzeydeki değerlendirmeler ayrı ayrı da yapılabilir. Proje Profili tarafından temsil edilen daha kısa analiz, projenin ERC değer potansiyeli ve ülkenin öncelikleriyle uyumu hakkında erken bir fikir sağlamayı amaçlarken, Proje Değerlendirmesi tarafından temsil edilen daha ayrıntılı analiz, projenin niteliklerinin ve mekanizmalarının en iyi uygulamalara göre daha derin bir incelemesini gerektirecek ve daha fazla kaynak kapasitesi gerektirmesi bekleniyor.

Daha kısa analize ihtiyaç duyulmadan daha uzun değerlendirmenin tercih edilmesi durumunda, Bölüm 1.3'te açıklanan Stratejik Ulusal Uyum kriterleri ilk profillemeye eklenmek üzere çıkarılabilir. Aynı şekilde, daha kısa analizin tercih edilmesi durumunda, Kalite Uygulama kriterleri değerlendirmeyi tamamlamak için kullanılabilir. Ayrıca, Proje Değerlendirmelerinin Proje Profiline kıyasla tamamlanmasının 5 kat daha uzun süreceğinin tahmin edildiğine dikkat edilmelidir. Proje Profili tarafından sağlanacağı gibi uygulanabilirliklerine dair erken bir fikir olmadan Proje Değerlendirmeleri yürütmek, sınırlı analiz kaynaklarının uygulanabilir olmayan Projelere harcanabileceği anlamına gelecektir.

Bu uygulamaların sonucu, örneğin, bu projeler veya programlar için yetenek oluşturma, teşvikler, sermayeye erişim ve diğer ERC oluşturma destek girişimleri aracılığıyla fon veya kaynak desteğinin yönlendirilmesi olabilir. Uygulamanın hedeflenen sonucuna ve proje bilgilerinin kullanılabilirliğine dayanarak, Bölüm 1.3'te açıklanan Çerçeve'deki her kriterin önemi ve dikkate alınması ve her kriter için projenin en iyi uygulamaya yakınlığını değerlendirmek için kullanılan veri parametreleri, projeleri veya programları değerlendirirken buna göre uyarlanabilir. Aşağıdaki örnekler, hükümetlerin hedeflenen sonuçlarına göre bu Kılavuzların uygulanmasına nasıl yaklaşabileceğini araştırmaktadır:

---

³Bunlar arasında Gönüllü Karbon Piyasası Bütünlük Konseyi (ICVCM) ve Uluslararası Karbon Azaltma ve Telafi Akreditasyonu (ICROA) gibi kuruluşlar da yer alıyor.

- Projelerde mali çıkar sağlamayı amaçlayan veya projeye ortak finansman sağlamayı düşünen hükümetler, projenin önceliklendirilmesine karar verirken projenin mali değerine bakabilirler.
- Projelerin ulusal karbonsuzlaştırma gündemine katkıda bulunma potansiyeline öncelik vermeyi amaçlayan hükümetler, projenin ekonomik değerinin analizini hariç tutabilir ve bunun yerine projenin potansiyelini beklenen ERC hacmiyle karşılaştırarak değerlendirebilir.
- Kendilerini VCM projelerinin küresel çapta lider, güvenilir tedarikçileri olarak konumlandırmayı amaçlayan hükümetler, projenin önceliklendirilmesine temel karbon kalitesi ilkelerini sağlamadaki sağlamlığına dayanarak karar verebilirler.
- Bir projenin ulusal ve sektörel hedeflere daha geniş katkılarıyla ilgilenen hükümetler, çalışmayı projenin stratejik ulusal uyumuna dayandırabilirler.

Bunlar, öncelikler değiştiğinde veya projeye ilişkin mevcut bilgi düzeyi değiştiğinde, analizi yürütmek için yararlılığına veya alakalılığına göre bir dizi kriter seçilerek dinamik olarak da ayarlanabilir.

Politika ve uygulama kararlarını bilgilendirin

Kılavuzlar ayrıca hükümetleri, özel sektör katılımcıları veya diğer kuruluşlar tarafından ülke içinde VCM projelerinin geliştirilmesini çevreleyen politikalar ve düzenlemeler geliştirmek için önemli hususlar hakkında bilgilendirmek için de kullanılabilir. Örneğin, ulusal bir MRV ve kredilendirme sisteminin geliştirilmesini desteklemek için hükümet, ilgili yerlerde önerilen kılavuz direklerinin unsurlarını kullanarak, proje geliştiricilerinin onaylanması veya kaydedilmesi gereken MRV altyapısı için kriterler önerebilir. Çevresel ve sosyal risk yönetimi gibi diğer kriterler de hükümetlerin proje uygulama onayı için düzenlemelerine dahil etmeyi düşünmeleri için bir referans noktası sağlayabilir. Bu durumda, bu Kılavuzların uygulanması, farklı kriterler arasında projeye atanan derecelendirmelere daha az odaklanmayı gerektirebilir ve bunun yerine politika ve düzenleme gelişimini bilgilendirmek için yerel ERC projelerindeki ortak temaları ve boşlukları anlamak için kullanılabilir.

Bu Kılavuzların, hükümetler tarafından karbon piyasalarıyla ilgili olarak iklim finansmanı hedeflerini desteklemek için kullanılması önerilir. Bu nedenle, Dünya Bankası'nın iklim politikası ve finansmanı ile ilgili olarak sunduğu farklı program ve girişimleri tamamlayıcı olmaları amaçlanmıştır. Bunlara şunlar dahildir:

Fon/Girişim/Program	Fon/Girişim/Program Amacı
İklim Destek Tesisi	Uzun vadeli iklim hususlarının Dünya Bankası'nın danışmanlık hizmetlerine ve operasyonlarına entegre edilmesi, proje hazırlıklarının hızlandırılması ve COVID sonrası yeşil teşvik projelerinin kolaylaştırılması için destek sağlanması. https://www.worldbank.org/en/programs/climate-support-facility
Pazar Ortaklığı Uygulama Tesisi	Ülkelerin kapasite oluşturmasını destekler ve uluslararası karbon piyasaları da dahil olmak üzere karbon fiyatlandırma araçlarının ölçeklendirilmesini destekler. www.pmiclimate.org
Emisyonları Azaltarak İklim Eylemini Ölçeklendirmek	Ülkelerin iklim değişikliğini azaltma çabaları için dönüştürücü iklim eylemlerini büyük ölçekte yönlendirmek amacıyla sonuç odaklı iklim finansmanının dağıtımında tek adres olmayı hedefliyoruz. www.worldbank.org/en/programs/scale

İklim Deposu	Dünya Bankası'nın müşteri ülkelerinin 6. Madde işlemlerine katılımını sağlamak için analitik ve teknik çıktılar üretmek ve özellikle prototipler, testler olmak üzere gelecek nesil iklim piyasalarını şekillendirmek ve karbon piyasalarında daha fazla şeffaflık, güven ve bütünlük sağlamak için dijital altyapı geliştirmek. www.theclimatewarehouse.org
İklim Pazarı Kulübü	Paris Anlaşması'nın 6.2. Maddesinin farklı unsurlarının nasıl pilot olarak uygulanabileceği konusunda ortak ilkeler üzerinde anlaşılan ulusal hükümetler ve egemen olmayan üyelerden oluşan bir grup için tartışma ve fikir birliği forumu. www.theclimatewarehouse.org/work/climate-market-club
Azaltma Eylemi Değerlendirme Protokolü (MAAP)	3 ana modülde tasarım, kapasite, finansal sürdürülebilirlik ve kalkınma faydaları açısından iklim eylemlerinin ve politikalarının risklerini ve performansını değerlendirmek için bir araç: (1) Programlar ve projeler; (2) Karbon Fiyatlandırma Araçları; ve (3) Uluslararası Transfer Hazırlığı. https://maap.worldbank.org/
Karbon Fiyatlandırmasının Durumu ve Eğilimleri	Dünya Bankası'nın yıllık yayını, uluslararası, ulusal ve yerel girişimler de dahil olmak üzere dünya genelindeki mevcut ve yeni karbon fiyatlandırma araçlarına ilişkin güncel bir genel bakış sunmaktadır. https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/58f2a409-9bb7-4ee6-899d-be47835c838f

1.4 Proje Değerlendirme Çerçevesine Giriş⁴

Yüksek talep çekme olasılığı en yüksek olan yüksek kaliteli ERC projelerinin belirlenmesi ve seçilmesi için çerçeve ve en iyi değer fiyatlandırması

Şekil 1.2. Proje Değerlendirme Çerçevesi

Proje Değerlendirme Çerçevesi, projenin niteliklerini ve mekanizmalarını küresel pazar en iyi uygulamaları ve ulusal önceliklerle uyumlu şekilde değerlendirmek için 11 değerlendirilebilir kriter belirleyen dört kapsamlı hedeften oluşmaktadır. [Şekil 1.2.]

Finansal Değer: Çerçevenin ilk hedefi, ERC'ler için temel değer sürücülerine dayalı olarak potansiyel yüksek değerli projeleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu hedef, bir projenin finansal değerini yansıtan iki bileşeni dikkate almaktadır:

- Proje ERC değeri:** Projenin ERC gelirleri yüksek potansiyel göstermektedir ve maliyetler düştükten sonraki değer, fiyatlandırma, hacim ve maliyetler açısından farklı senaryolar göz önüne alındığında pozitif net bugünkü değerler (NPV) vermektedir.
- Projenin sağladığı katma değer:** Proje, ERC gelirinün ötesinde, proje faaliyeti tarafından sağlanan ERC dışı gelir veya proje faaliyeti tarafından tasarruf edilen kaynaklardan kaynaklanan maliyet tasarrufları yoluyla ek değer sağlar.

⁴Bu bölüm, Bölüm 1.4'te açıklanan iki proje değerlendirme düzeyi için kullanılan kriterlere genel bir bakış sunmaktadır. Karbon piyasalarındaki terimler ve kavramlara aşina olan kılavuz kullanıcıları, proje değerlendirme sürecine odaklanan Bölüm 1.4'e doğrudan geçebilirler.

Karbon Bütünlüğü ve Çevresel ve Sosyal Risk Yönetimi: Çerçevenin ikinci hedefi, projenin asgari standartların üzerinde ERC'ler üretmesi için temel ilkelerin ve risk yönetimi önlemlerinin yerinde olduğundan ve ERC'lerin kalitesini etkileyebilecek herhangi bir risk faktörünün ele alınabileceğinden emin olmaktır. Bu hedef, üç temel karbon kalitesi kriteri tarafından yönlendirilir:

- **Karbon bütünlüğü:**Proje, ek, ölçülebilir, kalıcı, bağımsız olarak doğrulanmış, benzersiz ve gerçek ERC'ler üretmek için temel karbon bütünlüğü ilkelerini karşılamaktadır.
- **Çevresel risk yönetimi:**Proje, olası çevresel etkileri belirleyip risk yönetimi önlemleri olarak net bir zarar oluşmamasını sağlar.
- **Sosyal risk yönetimi ve faydaları:**Proje tasarımı paydaşları ve sosyal etkiyi dikkate alır ve proje faaliyetlerini yürütmek için yasal haklara sahiptir; Projenin tasarımı ve uygulanması için şeffaf ve kapsayıcı bir şekilde katılım ve eşit faydalar için net mekanizmalar planlanır.

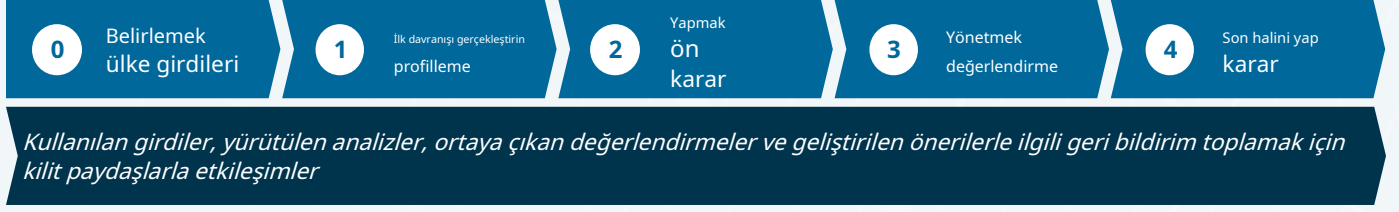
Kaliteli Uygulama: Üçüncü hedef, projenin potansiyel değerinin uygulamada güvence altına alınabileceğine dair güvence sağlamayı amaçlamaktadır. Bu, projenin VCM'de yüksek kaliteli olarak algılanan ERC'ler üretmesini ve optimum hedef fiyattan alıcılar sağlamasını gerektirir. Bu nedenle bu hedef, öncelikle projenin MRV altyapısının kurulmasını ve proje türü ve faaliyetlerinden bağımsız olarak planlarını inceler ve projenin faaliyetlerinin doğası ve ürettiği emisyon azaltımları veya giderimleri göz önünde bulundurarak projenin karbon bütünlüğü risklerine bakan ikinci hedeften farklıdır. İkinci olarak, projenin pazara giriş stratejisi göz önünde bulundurulduğunda değerini ve hedef talebini güvence altına alma potansiyeline bakar. Son olarak, projenin sürekliliğini sağlamak ve alıcılara projenin etkilerinin sürdürüleceği ve ERC'lerini satın almanın itibar risklerine yol açmayacağı konusunda güven vermek için proje ekibinin yönetişimini ve geçmiş performansını dikkate alır. Bu amaçla, analiz üç temel kalite uygulama kriterini inceler:

- **MRV altyapısı:**Projenin karbon bütünlüğünü sağlama mekanizmaları proje türüne göre sağlam ve şeffaftır.
- **Pazarlama, satış ve fiyatlandırma:**Projenin alıcılarla buluşması için belirlenen strateji ve ortaklar, projenin değerini ve kalitesini pazarlamak için güvenilirdir.
- **Proje yönetimi ve yapısı:**Proje ekibi, ERC'leri sunmak ve projenin ömrü boyunca başarısını garantilemek için iyi kaynaklara sahip ve uygun şekilde organize edilmiştir.

Stratejik Ulusal Uyum: Çerçevenin nihai hedefi, projenin ülkenin hedefleri ve öncelikleriyle uyumunu teyit etmeyi amaçlamaktadır. Hedef, stratejik ulusal uyumu gösteren proje niteliklerini tanımlayan üç kritere odaklanmaktadır:

- **Yeşil ekonomi öncelikleri:**Proje türünün ekonomik sektör öncelikleriyle uyumlu olması nedeniyle ülkenin öncelik listesinde üst sıralarda yer alması muhtemeldir.
- **Sosyoekonomik değer:**Projenin, ortak faydalarına dayanarak ekonomiye, çevreye ve/veya yerel topluluğa daha geniş anlamda katkıda bulunması.
- **Madde 6 Hazırlık ve uygunluk:**Proje tipinin ülke çerçevesine göre Madde 6 uyumlu işlemler için yetkilendirilmeye yönelik net bir yolu bulunmaktadır.

1.5 Değerlendirmeleri yürütme süreci

Şekil 1.3 Proje değerlendirme süreci

Çerçeve, projelerin proje değerlendirmesinin her aşamasında değerlendirileceği temel unsurları ve kriterleri ana hatlarıyla belirtir. [Şekil 1.3.] Değerlendirme süreci dört adımdan oluşur; ikisi değerlendirmelerin gerekli olduğu ve ikisi her değerlendirme adımından bir karar alma adıımıdır ve Çerçevenin ilk hedefi için gereken ülke girdilerini belirlemek üzere bir ön değerlendirme adıımıdır.

Adım Sıfır: Ülke girdilerini belirleyin

İlk ERP iş akışının bir parçası olarak yürütülen ülke değerlendirmelerinin bir takip adıımı olarak, bu ön değerlendirme adıımı proje değerlendirme sürecinin Birinci Adımı için bir temel olarak kullanılacak ülkeye özgü girdileri tanımlar. Bu adım, öncelikle çeşitli ERC proje türlerini ülkenin yeşil ekonomi önceliklerine uyumuna ve ülkenin Ulusal Olarak Belirlenen Katkı (NDC) sektör önceliklerine katkıda bulunma potansiyeline göre değerlendirir. İkinci olarak, ülkenin Paris Anlaşması kapsamındaki 6. Madde ile uyumlu işlemleri kolaylaştırmaya hazır olup olmadığını ve karşılık gelen ayarlamalar (CA'lar) gibi 6. Madde işlemleri için yetkilendirilebilecek proje türlerinin potansiyel uygunluğunu değerlendirir. Bu parametreler için girdilerin oluşturulması, gelişen piyasa dinamiklerini ve değişen öncelikleri dikkate alabilecek şekilde uyarlanabilen yinelemeli bir süreç olmalıdır.

Bu adımda, karar alma kriterlerinin kullanımı, Bölüm 1.2'de açıklandığı gibi, egzersizin hedeflerine göre kararlaştırılmalıdır. Egzersiz, projeye her kriter için derecelendirmesine göre genel bir puan atamayı tercih ederse, ilk profillemeye ve/veya değerlendirme için göstergelerin ölçüğü ve ağırlığı belirlenebilir. Projenin her değerlendirilebilir kriterine göre derecelendirmesine 1 ila 5 arasında eşdeğer bir sayı da atanabilir.

Birinci Adım: İlk profillemeyi gerçekleştirin

Ülke girdileri belirlendikten sonra, değerlendirmenin ilk adıımı, dikkate alınan proje(ler)in ilk profilini çıkarmaktır. Bu adım (1) projenin bağlamını anlamak, (2) projenin değer maksimizasyonu için yüksek düzeydeki potansiyelini tahmin etmek, (3) temel karbon kalitesi ilkelerinin yerinde olduğunu teyit etmek ve (4) Proje Değerlendirme Çerçevesi'nde özetlenen birinci düzey bir dizi kriterlere dayalı olarak projenin ülke hedefleriyle uyumunu tanımlamaktır.

Proje Profili Şablonu [Ek B], değerlendirilen proje(ler) hakkında bilgi toplamak ve analiz etmek için bir araç görevi görür ve yüksek değerli, yüksek kaliteli, maliyet etkin ERC'ler üretme olasılığı olan öncelikli projeleri kısa listeye alma veya belirleme kararlarını bilgilendirir. Şablonun nasıl kullanılacağına ve girdi gerektiren alanlara ilişkin adım adım kılavuz 'Kılavuz' sekmesinde belirtilmiştir.

^sProjelerin puanlanması seçeneği V. Bölümde daha ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

Proje Profili Şablonu beş ana bölümden oluşmaktadır:

- 1.Proje bilgisi:**Proje faaliyeti, yeri, sektörü, durumu, proje savunucuları ve katılımcıları hakkında temel bilgilerin özeti.
- 2.Finansal değer:** Projenin ERC değerinin ve proje tarafından sağlanan ek değer genel görünümü, bu iki değere sayılan bileşenler ve kullanılan girdiler ve varsayımlara göre bu değerlere atanan derecelendirmeler.
- 3.Karbon bütünlüğü ve çevresel ve sosyal risk yönetimi:**Projenin karbon bütünlüğünü standart ve proje düzeyinde ve çevresel ve sosyal risk yönetimini göstermek için uygulanan en iyi uygulama önlemleri veya planları için alt bileşenler ve kontrol listeleri.
- 4.Stratejik ulusal uyum:**Projenin ülkenin önceliklerine uyumu, sosyoekonomik değeri ve 6. Madde hazırlığı ve uygunluk potansiyeli açısından notunun genel görünümü.
- 5.Genel değerlendirme:** Projenin tüm niteliklere göre performansının genel görünümü ve değerlendirmeye dayalı iyileştirme veya dikkate alınması gereken hususlara ilişkin öneriler.

Karbon bütünlüğü ve çevresel ve sosyal risk yönetimi bölümlerinde, alt bileşenler derecelendirilmek yerine kontrol listesine alınır. Bu, Proje Değerlendirme egzersizinde daha derinlemesine kontroller yapılmadan önce projenin kriterlere temel uyumluluğu karşılayıp karşılamadığına dair ilk kontrolü sağlamayı amaçlamaktadır. Her alt bileşenin olası bir yanıtı 'Evet' olacaktır - proje kılavuzlarda belirtilen kriterleri tamamıyla karşılamaktadır - veya 'Hayır' - proje kılavuzlarda belirtilen kriterleri kısmen veya tamamen karşılamamaktadır. Benzer şekilde, stratejik ulusal uyum altında, projenin sosyoekonomik değeri de Proje Değerlendirme egzersizinde bu göstergelerin güvenilirliğinin daha ileri bir değerlendirmesi yapılmadan önce aynı yaklaşımla kontrol listesine alınır.

Finansal değer ve stratejik ulusal uyum altındaki diğer kriterler, II. ve III. Bölümlerde sağlanan kılavuzlara göre derecelendirilir. Aynı şekilde, projenin karbon bütünlüğü ve çevresel ve sosyal risk yönetimi bölümleri için tam kontrol listesini karşılayabilme derecesi benzer bir derecelendirme ölçeğine tabi tutulacaktır. Derecelendirme ölçeği şu şekildedir:

- En iyi uygulama önlemlerinin çoğu yerinde.
- Bazı en iyi uygulama önlemleri mevcuttur.
- Yerinde uygulanan birkaç en iyi uygulama önlemi.
- Hiçbir önlem yok.
- Değerlendirmek için yeterli bilgi yok veya mevcut değil.

İlk profillemeye çalışmasının, girdileri büyük ölçüde proje belgelerinden ve hedeflenen masaüstü araştırmasından alarak yarım günlük tam zamanlı eşdeğer (FTE) çaba gerektirmesi bekleniyor. Gerekli tüm girdilerin referans kaynakları Proje Profili Şablonunda belirtilmiştir.

Puanlanan kriterler	Projenin... yansıtan kriterler
F1. Proje ERC değeri	Potansiyelyüksek değerli fiyatlandırmayı getir
F2. Projenin sağladığı ek değer	
C1. Standart düzeyde karbon bütünlüğü	Potansiyelyüksek talep çekmek
C1. Proje düzeyinde karbon bütünlüğü	
C2&3. Çevresel ve sosyal risk yönetimi	

S1. Yeşil ekonomi öncelikleri	Uyum için ülke hedefleri
S2. Sosyoekonomik değer	
S3. Madde 6 Hazırlık ve uygunluk	

Şekil 1.4. İlk profilleme değerlendirme için kriterlerin dikkate alınması

İlk profilleme aşamasındaki her kriter, projenin Kılavuzların temel hedeflerini karşılama potansiyelini yansıtır ve bu da projenin yüksek değerli fiyatlandırmaya ulaşma ve yüksek talep çekme konusundaki genel potansiyelini değerlendirmek için kullanılabilir. [Şekil 1.4.]

İkinci Adım: Ön karar verin

Projenin F1, F2, C1, C2, C3, S1, S2 ve S3'teki niteliklerinin 4 seviyeli derecelendirme ölçeğine ve egzersizin önceliklerine göre değerlendirilmesine dayanarak, ilk profilleme, bir proje hattını değerlendiriyorsanız bir projeyi kısa listeye alma, bekleme listesine alma veya önceliklerini düşürme veya bireysel projeleri değerlendiriyorsanız devam etme/bekleme/devam etmeme kararı hakkında ön bir karara bilgi verecektir. Ayrıca, projeyi pazardaki en iyi uygulamaya yaklaştırmak için uygulanabilir önlemlere odaklanarak, dikkate alınması gereken üst düzey fırsatları önerecektir.

Üçüncü Adım: Değerlendirmeyi gerçekleştirin

Projeler İkinci Adımdan geçtikten sonra, bu projeler daha ayrıntılı bir değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Bu süreç, Bölüm 1.2'de vurgulandığı gibi bir projeyi değerlendirmek için adım adım bir yaklaşım varsaydığından, bu Kılavuzun kullanımı doğrudan daha ayrıntılı bir değerlendirmeye gitmeyi tercih ederse, Birinci Adımda S1 ve S3 için yürütülen analiz de böyle bir kullanım durumunda bu adıma eklenebilir. S1 ve S3 için girdilerin sınırlı olması göz önüne alındığında, proje düzeyindeki niteliklere ve mekanizmalara daha fazla odaklanan Üçüncü Adımdaki daha ayrıntılı değerlendirmeden hariç tutulmuştur. Benzer şekilde, sürecin Birinci Adımına odaklanmayı tercih eden kullanım durumları için, bu adımda yer alan projenin yürütme kalitesi boyutlarının değerlendirmesi, değerlendirmeyi tamamlamak için ayrı olarak kullanılabilir. Bu kriterler, projelerin ERC üretimine erişmek için bir plana sahip olmasını gerektirdikleri için yalnızca daha ayrıntılı değerlendirmeye dahil edilir; örneğin, veri toplama ve kayıt ve doğrulama için gerekli belgeleri geliştirme için bir MRV planı ve proje için alıcıları güvence altına almak için bir pazarlama planı.

Değerlendirme adımının yürütülmesi (1) projenin değer maksimizasyonu potansiyelini değerlendirmeyi, (2) projenin yürütme kalitesiyle ilgili temel boyutları değerlendirmeyi, (3) karbon bütünlüğünün ve çevresel ve sosyal risk faktörlerinin ele alınabileceğini teyit etmeyi ve (4) Proje Değerlendirme Çerçevesi'nde özetlenen ikinci düzey bir kriter kümesine dayalı olarak projenin sosyoekonomik değerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Proje Değerlendirme Şablonu [Ek C], küresel bir pazardaki yüksek kaliteli ve en iyi değerli projelerin temel göstergeleri için en iyi uygulamalarla uyumlarını değerlendirmek üzere kısa listeye alınan projeler hakkında ayrıntılı bilgi toplamak için bir belge görevi görür. Değerlendirme için gereken girdilerin örnekleri şablonda verilmiştir.

Proje Değerlendirmesi üç ana bölümden oluşmaktadır:

- 1.Özet:**Değerlendirilen tüm kriterlere göre projenin en iyi uygulama ile uyumluluğunun özeti, değerlendirmeden elde edilen gözlemler ve proje sahiplerine önerilen eylem noktaları.
- 2.Proje değerlendirme:**Her kriter altındaki alt bileşenlerin projenin en iyi uygulamalara yakınlığının değerlendirilmesi.
- 3.Proje bilgisi:**Birinci Adımdan alınan, kolay referans için proje faaliyeti, lokasyon, sektör, durum, proje destekçileri ve katılımcıları hakkında temel bilgilerin özeti.

Bu alıştırmada, projenin en iyi uygulamaya yakınlığı veya piyasa beklentileriyle uyumu her alt bileşen için derecelendirilir; kriter için genel derecelendirme, projenin tüm alt bileşenlerdeki derecelendirmesinin ortalamasına dayalı olacaktır.

Her kriter için birden fazla alt bileşen olduğu ve bunlara uyumun muhtemelen bir spektrumda olacağı göz önüne alındığında, Bölüm IV'te sağlanan kılavuz işaretleri, projelerin "en iyi uygulama" düzeyinde olduğu ve "bazı iyileştirme fırsatlarına" sahip olduğu düzeyi açıklayacaktır; bu düzeyin ötesinde, Kılavuzların kullanıcısı diğer derecelendirmeleri atamak için aşağıdaki yaklaşımı kullanabilir:

- 1. En iyi uygulama veya pazarla uyum:** Projenin belirli bileşene ilişkin dokümantasyonu ve/veya kanıtları, genel hedeflere ulaşılmasını sağlayacak şekilde tüm niteliklerin bir bütün olarak karşılandığını gösterir.
- İyi uygulama veya pazarla uyum:** En iyi uygulama kılavuzunun bir veya iki temel niteliği karşılanmamış olabilir, ancak projenin bir bütün olarak "bazı iyileştirme fırsatları" düzeyinden daha fazla niteliği vardır.
- Piyasa beklentileriyle daha iyi uyum sağlamak için bazı iyileştirme fırsatları:** Projenin nitelikleri veya önlemleri bu düzeyde belirtilen kılavuza daha yakın **VEYAN** niteliklerinin önemli bir kısmı en iyi uygulamaya uyumu gösteren nitelikleri karşılamıyor.
- Piyasa beklentileriyle uyumlu iyileştirme için önemli fırsatlar:** Proje bir sonraki seviyedeki niteliklerin birkaçı veya önemli bir kısmı için gereklilikleri karşılamıyor.

Derecelendirme sistemi belirli bir kriter için farklılık gösterdiğinde, bu Bölüm IV'te sağlanan kılavuz işaretlerinde yansıtılır. Projenin değerlendirmeleri, vaka çalışmalarındaki veya diğer projelerdeki kurulumla benzer olup olmadıkları yerine, kılavuz işaretlerine göre belirli bileşenin amacının ele alınıp alınmadığını öncelikle değerlendirmelidir. Bu, ERC projelerinin oldukça bağlamsal doğasını kabul etmek anlamına gelir. Belirli bileşenlerin değerlendirmeleri, mümkün olan en iyi ölçüde, belgelerde kaydedilen veya sözlü tartışmalardan başka şekilde resmi kayıtlara veya toplantı tutanaklarına alınan bilgilere dayanarak yapılmalıdır; böylece bu süreçte alınan kararın daha sonra incelenip sağlam olduğu kanıtlanabilir. Bilgi boşlukları, değerlendirmenin bir parçası olarak ve proje savunucularını, projeyi, bir alıcının bakış açısından, yüksek kaliteli ERC'ler için küresel VCM standartlarıyla en uyumlu olacak en iyi uygulamaya yaklaştırmaya yardımcı olabilecek olası sonraki adımlar veya açıklamalar hakkında bilgilendirebilecek önerilerde hala fırsatlar olarak kabul edilebilir.

Ek olarak, her kriter için en iyi uygulamayı göstermek için kılavuzlar sağlanmış olsa da, değerlendiricinin bakış açısına ve pozisyonuna bağlı olarak önyargı potansiyeli olabilir. Hükümetler değerlendirmeleri incelerken bu potansiyel riskleri hesaba katmalıdır.

Değerlendirmenin 15 ila 20 tam zamanlı eşdeğer gün çaba gerektirmesi ve girdilerin büyük ölçüde proje belgeleri, masaüstü araştırmaları ve proje katılımcısı görüşmelerinin bir kombinasyonundan alınması bekleniyor. Gerekli tüm girdilerin referans kaynakları Proje Değerlendirme şablonunda belirtilmiştir.

Puanlanan kriterler	Projenin... yansıtan kriterler
F1. Proje ERC değer	Potansiyel yüksek değerli fiyatlandırmayı getir
F2. Projenin sağladığı ek değer	
S1. MRV altyapısı	

S2. Pazarlama, satış ve fiyatlandırma	Potansiyelyüksek değerli fiyatlandırmayı getirVe yüksek talep çekmek
Q3. Proje yönetimi ve yapısı	
C1. Karbon bütünlüğü	
C2. Çevresel risk yönetimi	Potansiyelyüksek talep çekmek
C3. Sosyal risk yönetimi ve faydaları	
S2. Sosyoekonomik değer	Değerülke hedefleri

Şekil 1.5. Proje değerlendirme için kriterlerin dikkate alınması

Birinci Adıma benzer şekilde, değerlendirme adımıdaki her kriter, projenin Kılavuzların temel hedeflerini karşılama potansiyelini yansıtır ve bu, projenin yüksek değerli fiyatlandırmaya ulaşma ve yüksek talep çekme konusundaki genel potansiyelini değerlendirmek için kullanılabilir. [Şekil 1.5.]

Dördüncü Adım: Son kararı verin

Proje Değerlendirme Şablonunun Özet bölümü, değerlendirilen her kriterde projenin en iyi uygulama ve piyasa beklentileriyle uyumuna ilişkin genel bir bakış sağlayacaktır. Egzersiz için her kriterin önceliğine göre, bu, projeyi onaylama veya önceliklendirmeme, temel endişeler giderildikten sonra bunu yapma veya koşullarda belirli bir değişiklik olana kadar projeyi önceliklendirmeme kararlarını bilgilendirmek için kullanılabilir.

Özetin diğer alt bölümleri, projenin özellikle iyi gittiği alanlar veya projenin eksik olduğu unsurlar gibi değerlendirme hakkında içgörüler sağlayarak bu karar alma adımını desteklemeye hizmet eder ve ayrıca proje savunucuları için, yüksek kaliteli ERC'ler için küresel pazar standartlarıyla en uyumlu olacak en iyi uygulamaya daha da yakınlaştırmaya yardımcı olabilecek önerilen eylem noktaları sunar. Bu öneriler, Şablonun hükümet kullanıcıları için tasarlanmıştır ve proje savunucularının, küresel VCM'de projelerinin potansiyel değerini ve talebini artırmayı amaçlayan bir sonraki adım eyleme geçirilebilir öğeleri sağlamalarına destek olur. Ayrıca, proje savunucularının hangi alanlarda desteğe ihtiyaç duyabileceğine dair bir gösterge sunmak için de işlev görür. Örneğin, hükümet organları, MRV yeteneklerinin güçlendirilebileceği projelerin göstergeleri için yetenek oluşturma desteği veya yüksek geliştirme maliyetleri nedeniyle finansal değer cazip olmadığı projeler için parasal teşvikler ve sermayeye erişim sağlayabilir.

Bölüm II
BELİRLEME
ÜLKE GİRİŞLERİ

0

Belirlemek
ülke girdileri

1

İlk davranışı gerçekleştirin
profilleme

2

Yapmak
ön
karar

3

Yönetmek
değerlendirme

4

Son halini yap
karar

Bu Bölüm, proje düzeyindeki değerlendirmeye geçmeden önce sürecin Sıfıncı Adımı hakkında derinlemesine bir inceleme sunar. Bu adım, Ek B'deki Proje Profili Şablonunda kullanılacak olan çeşitli proje türlerinin stratejik hedefleriyle uyumuna ilişkin ülke çapında bir görünüm sağlamayı amaçlamaktadır. Bu bölümdeki bölümler, aşağıdaki kriterler için ülke girdilerini belirlemek için gereken analizleri açıklayacaktır:

1. S1: Ülke önceliği
2. S3: Madde 6 hazır olma ve uygunluk

Bunlar aynı zamanda ülke sistemleri değerlendirmesi için yapılan analizlerde yararlanılabilecek iki kriterdir ve her bir kriterin ayrıntılı incelemesinde daha ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

S1: Yeşil ekonomi öncelikleri

Yeşil ekonomi öncelikleri, sürecin Sıfıncı Adımı altında değerlendirilen tek bileşendir; burada, ülke başına bir girdi kümesi, ilk profilleme çalışmasında tüm Proje Profili Şablonları'nda kullanılmak üzere belirlenir ve proje bazında değerlendirilmez. Bu kriter, ülkenin yeşil ekonomi geçişine ve NDC'lerine katkıda bulunacak sektörlerin gösterilmesine dayanarak çeşitli proje türlerinin ülkenin ekonomik öncelikleriyle uyumuna bakar. Bu makaleyle birlikte geliştirilen Ülke Sistemleri için Kılavuzlar'ı izleyen ülke düzeyindeki değerlendirmeler, S2: Verimli izin verme ve uyurlanabilir standartlar kriterleri için analizler alınarak paralel olarak da kullanılabilir. Ülke değerlendirmesi için analiz, proje geliştiricileri için ev sahibi hükümetler tarafından sağlanan proje uygulama standartlarının netliğini anlamaya odaklanacak ve bir ülkenin uygun proje listesi için temel olan proje türünün potansiyel arzı, ülkenin sektörel NDC taahhütleri ve algılanan pazar talebi gibi unsurları inceleyecektir. Bu nedenle, bu kılavuz kapsamında yeşil ekonomi öncelikleri kriterleri için gereken girdiler, ülke tarafından küresel VCM'ler için uygun olarak belirtilen proje türlerinin bir listesinin oluşturulması amacıyla bildirilebilir.

Aşağıdaki girdi referans olarak kullanılabilir:

- Ekonomik sektör önceliklerini ve hükümetten sağlanan destek/finansman düzeyini belirten ulusal yeşil ekonomi belgesi veya NDC'ler

Bu girdiler kullanılarak aşağıdaki analizler değerlendirmeye rehberlik edecektir:

- Yeşil ekonomi belgesinde veya NDC'lerde belirtilen öncelikli sektörler göre harita projesi türünü belirleyin, örneğin NDC yol haritasında veya planında ev sahibi ülkenin karbon piyasası işlemlerinin başarısını desteklemek için potansiyel olarak dikkate alınması gereken sektörel taahhütleri belirttiği yerleri belirleyin; ve
- Proje türüne yönelik finansal ve politik destek olasılığını belirlemek için hükümetten sağlanan göreceli finansman desteği düzeyini değerlendirin.

Aşağıdaki kılavuz işaretleri, proje türlerinin tam uyumlu (5) ile uyumlu olmayan (1) arasında sıralanması için rehberlik sağlar ve böylece her proje türünün ülkenin yeşil ekonomi öncelikleriyle uyumluluğunu gösterir. [Şekil 2.1.]

Yeşil ekonomi öncelikleri için Derecelendirme Kılavuzları

5

- Proje türü, ekonomik sektör öncelikleri ve/veya NDC'lerle tam uyumludur ve paydaşlar için en önemli önceliklerden biridir; hükümetten önemli destek ve finansman almaktadır.

4	<ul style="list-style-type: none"> Proje türü, ekonomik sektör öncelikleri ve/veya NDC'ler ile oldukça uyumludur ve yeterli fon tahsisine sahip paydaşlar için önemli bir odak alanıdır.
3	<ul style="list-style-type: none"> Proje türü ekonomik sektör öncelikleri ve/veya NDC'lerle bir miktar örtüşmektedir ancak önemli bir odak alanı değildir ve tahsis edilen fon orta düzeydedir.
2	<ul style="list-style-type: none"> Proje türü ekonomik sektör öncelikleri veya politikaları ve/veya NDC'lerle bir miktar uyumludur, ancak önemli bir odak alanı değildir ve tahsis edilen fon sınırlıdır.
1	<ul style="list-style-type: none"> Proje türü yeşil ekonomi öncelikleri ve/veya ulusal katkı beyanları ile uyumlu değildir ve herhangi bir hükümet desteği veya fonu tahsis edilmemiştir.

Şekil 2.1. Proje türlerinin yeşil ekonomi öncelikleriyle uyumluluğunu sıralamak için kılavuzlar

Yeşil ekonomi öncelikleri henüz geliştirilme aşamasında olan veya çalışmanın hedefleri açısından yararlı olan ülkeler için, proje türlerinin bir ülkenin öncelikleriyle uyumunu değerlendirmek amacıyla iki olası faktör daha kullanılabilir:

- **Tedarik yetenekleri:** Proje türleri arasında ERC'leri etkili bir şekilde geliştirmek için mevcut yetenekleri değerlendirin.
- **(İsteğe bağlı) Alıcı öncelikleri:** Proje türünün potansiyel alıcı ülkelerin öncelikleriyle uyumunu değerlendirmek; hedeflenen ülke ortaklarıyla etkileşim kurmayı amaçlayan ülkeler için kullanmak.

Bu ek faktörler kullanılırsa, proje türünün S1 kriteri için derecesi, bu faktörler genelindeki ortalama derecesini alabilir. Projenin genel derecesi, Bölüm 1.4'te belirtildiği gibi Proje Profili Şablonu için kullanılan derecelendirme seviyelerine karşılık gelecektir. 4 ila 5 derecelendirme seviyesi "yüksek potansiyel"e, 3 "orta potansiyel"e ve 1-2 "düşük potansiyel"e karşılık gelecektir.

Tedarik yetenekleri

Aşağıdaki girdiler referans olarak kullanılabilir:

- Sektörün artımlı, koşullu NDC azaltma projeksiyonlarına dayalı azaltma potansiyeli; veya
- [Kredi ihraçları mevcutsa] Uluslararası karbon piyasasındaki tarihsel toplam kredi ihraçları veya karbon kredisi projesi geliştirme deneyimleri.

Bu girdiler kullanılarak aşağıdaki analizler değerlendirmeye rehberlik edecektir:

- Sektörün azaltma potansiyelini değerlendirmek için NDC azaltma projeksiyonlarını (sektör için toplam öngörülen koşullu azaltma eksi sektör için toplam öngörülen koşulsuz azaltma) gözden geçirin; ve
- Proje türüne göre kayıtlar genelinde geçmiş kredi ihraçlarının göreceli hacmini inceleyin.

Aşağıdaki kılavuz işaretleri, bu faktör için proje türünün derecelendirmesine ilişkin rehberlik sağlar ve bu, ortalama öncelik derecesine katkıda bulunacaktır. [Şekil 2.2.]

Derecelendirme	Tedarik kabiliyetleri için kılavuzlar
5:Çok yüksek hafifletme potansiyel	<ul style="list-style-type: none"> İlgili sektördeki azaltma potansiyeli (koşullu azaltma projeksiyonlarına göre) diğer sektörlere göre en yüksek seviyededir ve bu da emisyon azaltımı için en büyük potansiyeli göstermektedir veya Uluslararası karbon piyasasında kapsamlı tarihi kredi ihraçları veya karbon kredisi projesi geliştirme deneyimi.

4:Yüksek azaltma potansiyel	<p>İlgili sektörden kaynaklanan azaltma potansiyeli (koşullu azaltma projeksiyonlarına göre) diğer sektörlerle kıyasla önemli düzeydedir ve bu durum emisyon azaltımları için güçlü bir potansiyel olduğunu göstermektedir veya</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uluslararası karbon piyasasında kredi verme konusunda başarılı projeler geliştirme konusunda yeterli deneyime sahip olmak ve bazı geçmiş deneyimlere sahip olmak.
3:İlman hafifletme potansiyel	<ul style="list-style-type: none"> • İlgili sektördeki azaltma potansiyeli (koşullu azaltma projeksiyonlarına göre) diğer sektörlerle kıyasla düşük ila orta düzeydedir ve bu da emisyon azaltımları için orta düzeyde bir potansiyel olduğunu göstermektedir veya • Uluslararası karbon piyasasında birkaç kredi ihracı ile karbon kredisi projeleri geliştirme konusunda deneyim.
2:Düşük azaltma potansiyel	<p>İlgili sektörden kaynaklanan azaltma potansiyeli (koşullu azaltma projeksiyonlarına göre) çok düşüktür; bu, emisyon azaltımları için bir miktar potansiyel olduğunu ancak yine de sınırlı olduğunu gösterir veya</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uluslararası karbon piyasasında çok az veya hiç kredi verilmemesi nedeniyle, karbon kredisi projeleri geliştirme konusunda çok sınırlı deneyim.
1:Hiçbir azaltma yok potansiyel	<ul style="list-style-type: none"> • İlgili sektörden kaynaklanan azaltma potansiyeli (koşullu azaltma projeksiyonlarına göre) mevcut değildir ve bu da emisyon azaltımı potansiyeli olmadığını göstermektedir; veya • Karbon kredisi projeleri geliştirme konusunda deneyimim yok.

Şekil 2.2. Her proje türü için ülkenin tedarik yeteneklerinin derecelendirilmesine yönelik kılavuzlar

Alıcı öncelikleri

Aşağıdaki girdiler referans olarak kullanılabilir:

- Alıcı ülkelerle tercih edilen karbon kredisi türünün belirtilmesi için tarihsel ERC mutabakat zaptı (MoU) veya ortaklık uygulama anlaşmaları;
- Ev sahibi ülke veya ev sahibi ülkeye benzer ülkelerle ortaklıklar konusunda duyurular veya gayri resmi görüşmeler yoluyla ilgi gösterilmesi; veya
- [ERC ortaklıkları sınırlıysa veya mevcut değilse] Potansiyel alıcı ülkelerin azaltma önceliklerinin belirtilmesi için NDC'leri.

Bu girdiler kullanılarak aşağıdaki analizler değerlendirmeye rehberlik edecektir:

- Dahil edilen proje türlerini, taahhüt edilen karbon kredisi hacmini ve proje türlerindeki herhangi bir istisnayı veya sınırlamayı göz önünde bulundurarak, tarihsel ERC ile ilgili Mutabakat Muhtıralarını inceleyin; veya
- Tarihsel ilişkiler, medya duyuruları veya gayri resmi tartışmalardan gelen girdilere dayanarak potansiyel alıcı ülkeleri belirleyin ve potansiyel alıcı ülkelerin NDC azaltma önceliklerini analiz edin; ve
- Proje türünün, geçmiş ERC Mutabakat Muhtıralarında, potansiyel alıcı NDC'lerinde veya belirtilen ilgi alanlarında belirlenen tercih edilen karbon kredisi türleriyle uyumunu değerlendirin.

Aşağıdaki kılavuz işaretleri, bu faktör için proje türünün derecelendirmesine ilişkin rehberlik sağlar ve bu derecelendirme, ortalama öncelik derecesine doğru gider. [Şekil 2.3.]

«Bu faktör yalnızca hükümetler arası düzeyde potansiyel alıcı ülkelere bakar. Bu, Çerçeve'deki diğer kriterlerin, şirketler gibi uluslararası VCM alıcılarının temel değerlendirmelerine bakılarak hedeflendiği özel sektör alıcılarını içermez.

Alıcı öncelikleri için derecelendirme kılavuzları	
5	<ul style="list-style-type: none"> Potansiyel alıcı ülkelerin Mutabakat Muhtıraları veya NDC/iklim stratejileriyle güçlü ve belirli bir uyum var ve azaltma faaliyetlerinin yüksek bir önceliğe sahip olduğuna dair açık göstergeler mevcut.
4	<ul style="list-style-type: none"> Potansiyel alıcı ülkelerin Mutabakat Muhtıraları veya NDC/iklim stratejileriyle bir uyum var ve bazı göstergeler, azaltma faaliyetinin bir öncelik olduğunu gösteriyor.
3	<ul style="list-style-type: none"> Potansiyel alıcı ülkelerin Mutabakat Muhtıralarında veya NDC/iklim stratejilerinde kredi alımı için değerlendirilen azaltma faaliyetine ilişkin belirsiz ifadeler yer alıyor, ancak bu yüksek öncelikli bir alan değil.
2	<ul style="list-style-type: none"> Potansiyel alıcı ülkelerin Mutabakat Muhtıralarında veya NDC/iklim stratejilerinde kredi alımı için değerlendirilen azaltma faaliyetlerine ilişkin net bir ifade bulunmuyor, ancak gelecekteki katılımlara yönelik bazı işaretler var.
1	<ul style="list-style-type: none"> Potansiyel alıcı ülkelerin Mutabakat Muhtıralarında veya NDC/iklim stratejilerinde kredi alımı için değerlendirilen azaltma faaliyeti hakkında herhangi bir açıklama yapılmamıştır

Şekil 2.3. Proje türünün alıcı öncelikleriyle uyum potansiyelini derecelendirmek için kılavuz işaretler

S3: Madde 6 hazır olma ve uygunluk

Paris Anlaşması'nın 6. Maddesi için mekanizmalar ve kurallar gelişmeye devam ederken, 6. Madde hazırlığı ve uygunluğu, ERC'lerin oluşturması gereken nihai kullanımlardan biri olarak Uluslararası Aktarılmış Azaltma Sonuçlarını (ITMO'lar) tanıyan bir kriterdir. Gönüllü piyasa standartları kapsamındaki 6. Madde işlemleri için mekanizmalar etrafındaki tartışmalar henüz yeni olsa da, bu işlemleri çevreleyen önemli bir parça, CA'ların emisyon azaltımlarının veya uzaklaştırmalarının birden fazla NDC'ye sayılmamasını sağlamak için mekanizmalar ve prosedürler olacaktır. Bunun, karbon piyasalarının iklim eylemine katkıda bulunma etkinliğini sağlamak için 6. Madde kapsamında kritik bir muhasebe mekanizması olması bekleniyor.

Bu nedenle, VCM kapsamındaki projelerin ev sahibi ülkelerinin, CA'lar da dahil olmak üzere Madde 6 ile uyumlu işlemlerin yetkilendirilmesini ve izlenmesini kolaylaştırmak için çerçeveler ve mekanizmalar bulundurmaya da düşünmeleri gerekecektir. Bu tür yeteneklere sahip ülkeler, Paris Anlaşması'nın ilkeleri ve hedefleriyle uyumlu ERC'leri satmak için iyi bir konumda olacak ve bu, ev sahibi ülkenin NDC hesaplamaları ve raporlaması aracılığıyla çift sayım risklerinin yönetilmesini sağlayan ERC'leri satın almak isteyen alıcılar için daha fazla güven sağlayabilir.

Proje türünün 6. Madde hazırlığı ve uygunluğunun derecesini belirlemek için iki alt bileşen kullanılır:

- **Hazırlık:** Ülke düzeyinde, 6. maddeyle uyumlu işlemlerin işlenmesi ve kolaylaştırılması için yasal çerçevelerin ve bu işlemlerden kaynaklanan CA'ların ve bu tür işlemleri çerçevelere uygun şekilde işleyecek kurumların güvenilirliği.
- **Uygunluk:** Ülkenin mevcut çerçevesi içerisinde, belirli proje türü için Madde 6 uyumlu işlemler ve CA'lar için yetkilendirilen projenin yolunun açıklığı.

Aşağıdaki kılavuz işaretleri, Bölüm 1.4'te belirtilen seviyeleri takip ederek, her alt bileşen için proje türünün derecelendirmesine ilişkin rehberlik sağlar ve bu, Madde 6 hazır olma ve uygunluk derecelendirmesine katkıda bulunur. [Şekil 2.4.] Bu belgeyle birlikte ERP için geliştirilen Ülke Sistemlerine Yönelik Kılavuzlar da, aşağıdaki durumlarda kullanılabilir:

D1 Kriterleri için ülke düzeyindeki değerlendirme: Tanımlı Madde 6 işlem mekanizmaları, çerçevelerinin, kriterlerinin, süreçlerinin ve mekanizmalarının Madde 6 işlemleri için en iyi uygulamaya yakınlığı hakkında içgörüler sağlayacak ve bu işlemler için muhtemelen uygun olan proje türlerine ilişkin girdiler sağlayacaktır.

Derecelendirme	Derecelendirmenin gerekçesi
Madde 6 Hazırlık	
	Bu tür işlemleri kolaylaştırmak için en iyi uygulamalarla uyumlu Madde 6 işlemleri için kapsamlı bir çerçeve mevcuttur ve bu tür işlemleri kolaylaştırmak için temel yeteneklere sahip kurumlar mevcuttur; bu durum yalnızca operasyonel araçların yayınlanmasıyla değil, aynı zamanda çok sayıda tamamlanmış CA etiketli işlemlerle de kanıtlanmaktadır.
	6. Madde kapsamındaki işlemler için genel bir çerçeve mevcuttur ve çerçeveye göre bu tür işlemleri kolaylaştıracak kurumlar, potansiyel proje sahiplerinin başvurabileceği kurallar, şablonlar, platformlar ve süreçler gibi ilgili operasyonel araçları yayınlamıştır.
	6. Madde işlemlerini ve ilgili CA'ları kolaylaştıracak herhangi bir çerçeve ve kurum bulunmamaktadır.
Madde 6 uygunluk	
	Projenin parametreleri ve/veya belirli proje türü(leri), Madde 6 işlemleri ve CA'lar için uygun olan öncelikli projelerin olumlu listesine veya benzer listesine dahil edilir (veya olumsuz listeye dahil edilmez) ve değerlendirilen projenin, gereklilikler karşılanır ve süreçler takip edilirse Madde 6 işlemleri ve CA'lar için yetkilendirilebileceği konusunda makul bir varsayım yapılabilir.
	Mevcut çerçeveler dahilinde hükümet tarafından Madde 6 işlemleri ve CA'lar için onaylanabilecek projeler için belirlenen genel kriterler, şartların karşılanması ve süreçlerin takip edilmesi halinde değerlendirilen projenin Madde 6 işlemleri ve CA'lar için onaylanabileceği yönünde makul bir varsayımda bulunulabilir.
	Mevcut çerçeveler içerisinde hangi projelerin 6. Madde işlemleri ve CA'lar için yetkilendirilebileceğini anlamak için belirlenmiş bir kriter bulunmamaktadır.

Şekil 2.4. Madde 6 hazır olma ve uygunluğunun derecelendirilmesine ilişkin kılavuzlar

Bölüm III
YÜRÜTME
İLK PROFİLLEME
VE YAPIYORUM
ÖN
KARAR

0

Belirlemek
ülke girdileri

1

İlk davranışı gerçekleştirin
profilleme

2

Yapmak
ön
karar

3

Yönetmek
değerlendirme

4

Son halini yap
karar

Bu Bölüm, değerlendirme sürecinin Birinci ve İkinci Adımı hakkında derinlemesine bir inceleme sunarak, ilk profilleme adımındaki değerlendirilebilir ölçütlerin her birini ve bunların ön bir karar ve iyileştirme için üst düzey önerilerde bulunmak üzere nasıl değerlendirilmesi gerektiğini ele alır. İlk adım, projenin bağlamı hakkında üst düzey bir anlayış sağlamayı, potansiyel değerini tahmin etmeyi ve ERC'leri üretme temellerinin VCM standartlarına uygun olduğundan emin olmayı hedefler. Ayrıca, proje türüne veya sektörüne göre yerinde olabilecek herhangi bir belirli ülke hedefi ile projenin uyumunu değerlendirmek için Sıfırıncı Adımdan girdiler alacaktır. Ek B'deki Proje Profili Şablonu, İkinci Adımda belirtildiği gibi ilk profillemeyi yürütmek için bir kılavuz sağlar. Bu bölümdeki bölümler, Bölüm 1.4'te belirtilen bir kontrol listesi veya derecelendirmeyi izleyerek her ölçütü ve değerlendirme yöntemini açıklayacaktır; burada ölçüt listesi aşağıdaki gibidir:

F1: Proje ERC değeri

F2: Projenin sağladığı ek değer

C1, C2 ve C3: Karbon bütünlüğü ve çevresel ve sosyal risk yönetimi S2:

Sosyoekonomik değer

F1: Proje ERC değeri

Projenin değer maksimizasyonu için yüksek düzeydeki potansiyelini veya projenin küresel VCM'de elde edebileceği potansiyel değeri değerlendirmek için ilk ölçüt olarak, proje ERC değeri, projeden elde edilen ERC'lerin ton başına potansiyel fiyatı tarafından yönlendirilen nakit girişleri, beklenen ömür boyu ERC hacmi ve tipik bir satış sözleşmesine dayalı olarak ERC üretim maliyeti tarafından yönlendirilen çıkışlara dayalı olarak projenin NPV'sini tahmin edecektir.⁷— yani, ERC bileşeninin NPV'si.

Ton başına fiyat tahminleri

Bir ERC'nin ton başına potansiyel fiyatını tahmin etmek için kullanılacak dört kaynak vardır:

- **Veri toplayıcılar:** Allied Offsets ve Sylvera gibi veri toplayıcıları, birincil piyasa fiyatlarını tahmin etmeye yardımcı olabilecek büyük bir proje veritabanı için piyasa fiyatlarına erişim sağlar; burada birincil piyasa, ERC'lerin ikincil piyasada yatırım olarak ticareti yerine, dengeleme amaçlı ERC'lerin işlemini ifade eder. Bazı toplayıcılar hem teklif fiyatlarını hem de emeklilik fiyatlarını yansıtırken, teklif fiyatlarının, fiyatların kilitlendiği sözleşmenin imzalanmasından teslimata kadar geçen zaman gecikmesi nedeniyle emekli fiyatlardan daha doğru olma olasılığı yüksektir.
- **Borsalar ve piyasa analizi sağlayıcıları:** CBL Markets ve S&P Global Platts gibi sağlayıcılar tarafından yapılan analizler. Bunlar belirli kredi türleri için ikincil piyasa fiyatlarını yansıtır ve fiyat hareketleri hakkında daha fazla şeffaflık sağlar.
- **Geliştiriciler, brokerlar ve araçlar:** South Pole, Salesforce Marketplace, ClimatePartner ve Pachama gibi geliştiriciler, brokerlar ve araçlar, farklı projeler arasındaki fiyat farklılıklarını gösterebilen belirli projeler için fiyatları açıklar. Ancak, çevrimiçi fiyatlar yalnızca bireysel alıcılar içindir ve geliştiriciler veya brokerlar doğrudan bir teklif sağlamadığı sürece çoğu birincil piyasa işlemini yansıtmaz.

⁷Basitlik açısından, tipik bir satış sözleşmesi varsayılır. Örneğin, ERC ödemelerinin yalnızca ihraç sırasında gelmesi beklenir ve model her ihraç arasında 5 yıllık bir izleme süresi varsayar. Projenin NPV'sini değerlendirmek için kullanılan varsayımlar Proje Profili Şablonunda açıklanmıştır ve gerekirse buna göre ayarlanabilir.

- **Kırılma noktası:** Bu, tahmini maliyetler ve ömrü boyunca beklenen hacme göre, belirli bir projenin zarar etmemek için satılması gereken fiyatı gösterir. Bu, potansiyel alıcının ödeme isteğini yansıtmaya da, zarar etmeme noktasını diğer fiyat potansiyeli kaynaklarıyla karşılaştırmak, bir projenin finansal olarak uygulanabilir olup olmadığını gösterebilir.

Bu dört kaynak Proje Profili Şablonunda Proje ERC değerini tahmin etmek için sağlanırken, Proje Kılavuzları birincil kaynak olarak veri toplayıcılarını önermektedir. ERC işlemleri için birincil pazarın daha baskın olması göz önüne alındığında, bunun en doğru analizi sağlaması muhtemeldir. Toplayıcılar tarafından sağlanan veritabanlarını kullanırken, ton başına potansiyel fiyatı tahmin etmeye yardımcı olabilecek iki hesaplama yöntemi vardır:

1. **ERC tipi ortalamaları kullanma:** Projenin ait olduğu belirli sertifikasyon, alt tür ve coğrafyaya göre veritabanını filtreleyerek, projenin ton başına potansiyelinin tahmini olarak benzer projelerin ortalama teklif edilen fiyatını değerlendirin.
2. **Ödeme isteği çarpanlarını kullanma:** Dört ortalama fiyat elde edin: (1) bir temel fiyat belirlemek için veritabanındaki bir ERC'nin ortalama fiyatı, (2) sertifikasyona göre ERC'lerin ortalama fiyatı, (3) alt türe göre ve (4) coğrafyaya göre. Üç çarpan kümesi elde etmek için (2), (3) ve (4)'ü (1)'e bölün. Projenin sertifikasyonuna, alt türe ve coğrafya özelliklerine göre, bu çarpanların bir kombinasyonunu ortalama temel fiyata (1) karşı kullanarak, projenin ton başına fiyat potansiyeli tahmin edilebilir. Örneğin, Allied Offsets veritabanından, bir ERC'nin ortalama fiyatı ton başına 4,74 ABD dolarıdır. Ortalama olarak, Doğrulanmış Karbon Standardı (VCS) kredisinin bu ortalama temel fiyatın 1,25 katı, Altın Standart (GS) kredisinin ise bu temel fiyatın 1,68 katı olduğu görülmektedir. Proje alt tipinde de benzer şekilde yenilenebilir enerji projesinin taban fiyatının ortalama 0,62 katı, ormansızlaşmanın önlenmesi projesinin taban fiyatının ise 1,83 katı olduğu görülmektedir.

Bu hesaplama yaklaşımları, alıcıların ödeme isteğini etkileyen altı temel proje özelliğine dayanmaktadır [Kutu 1]:

- 1 **Sertifikasyon:** ERC'nin doğrulama düzeyi veya türü
- 2 **Alt tip:** Teknoloji veya proje faaliyeti ve oluşturulan ERC türü
- 3 **Ortak faydalar:** Projenin sağladığı diğer faydalar
- 4 **Coğrafya:** Projenin konumu
- 5 **Nostaljik:** Emisyon azaltımlarının gerçekleştiği yıl
- 6 **Benzersizlik:** Projenin pazardaki yeniliği ve benzersizliği

Bu alıştırma (1), (2) ve (4)'e odaklanmaktadır çünkü diğer ödeme isteği faktörleri büyük ölçüde belirli proje ve piyasa koşullarına bağlıdır.

Kutu 1 Ödeme İsteği Faktörleri

89(./;"1<)&<G)*1%="#(\$%)*<&(G\$)#1<)*"0"94(,1\$%?"@	
 !"#\$%&'G(\$%)*	! !""#\$%&'G()G%\$*+),G%,*%&\$.I. 0\$*(1(\$%&2,*34G&+),G%,*%&546%&+),G%,*% 7%%(4G,6&8\$*)(1(8),(4G"&4*6,3\$6"-&\$.I. ! 26(9.)\$-&2499#G():&,G%&:(4(<\$**():&+),G%,*% =6((3(6():&14*&"8L\$9\$"-&\$.I. 2,*34G&?11"\$)))(G&,G%&@%#8) ! (4G&+8L\$9\$&14*&I;G)\$*G,)(4G,6&7<,(4G&A2?@+!7B&
 + , - \$./"	! C\$8LG464I:&4*D*4N\$8)&,8)(<():&D\$-&\$.I. *\$GF,36\$&\$G\$*I:-&14*\$")*:-&\$G\$*I:&8\$11(8\$G8:-&844G")4<\$"-&F,)*\$& 1(6)\$*"- &8,*34G&8,D)#*\$-&#)(6(")(4G&,G%&")4*,I\$-&64FH8,*34G&)*,G"D4*),)(4G-&)\$8. ! C:D&41&8*\$%(")-&\$.I. \$9(")(4G&*%#8)(4G"-&\$9(")(4G&*%\$94<,6"
 !j)0-"*""&%\$1	! =G<(*4G9\$G),6&3\$G\$1()"-&\$.I. 3(4(<\$**():&D*4)\$8)(4G-&(9D*4<\$9\$G)&)*4&,*&4*4*(6&I#(,6): ! 2499#G():&3\$G\$1()"-&\$.I. \$9D64:9\$G)&8*\$,)(4G-&,88\$""&)*4&8%#8,)(4G&,G%&L\$,6)L&"\$*<(8\$"-&\$G,36(GI& 4DD4*)#G()(\$&)*4&I\$G%\$*%\$I#,6):
 2")3#(/4.	! @I(4G&(G&FL(8L&D*4N\$8)&(")&648,)\$%&(G-&\$.I. 7(",-&71*(8,-&J,)(G&79\$*(8, ! 24#G)*:&(G&FL(8L&D*4N\$8)&(")&648,)\$%&(G
 %5*\$3"	! O\$,*&(G&FL(8L&\$9(")(4G&*%#8)(4G"&4*%\$94<,6"&488##*\$%&(G-&\$.I. <(G),I\$&LMLL
 6*%7,"*11	! N\$F&4*G4<\$6&)\$8LG464I:-&\$.I. 8,*34G&8,D)#*\$-&4(6&8,*34G OG(I#&4*6\$""&84994G&D*4N\$8)&(9D,8)-&\$.I. ! 9,GI*4<\$&"\$I#\$")*(4G&D*4N\$8)-&4)L\$*F("\$&GG4FG&,"&P36#&\$ 8,*34G

Şekil 3.1 Her faktör için ödeme isteği değerlendirilmelerine ilişkin örnekler

Sertifikasyon öncelikle ERC'nin sertifikalandırıldığı ve verildiği akreditasyon standardını ifade eder. VCM'de en belirgin iki standart Altın Standart (GS) ve Doğrulanmış Karbon Standardı'dır (VCS). Bu kuruluşlar, ERC projelerinin emisyon azaltımlarını veya giderimlerini ve etkilerini ölçmek, onaylamak ve doğrulamak için standartları belirler ve her birinin kendi standardı altında kredileri izlemek, vermek ve emekliye ayırmak için kendi sicili vardır. Bu sicillerin her ton emisyon azaltımını veya giderimini etiketlemek için kendi birimleri olduğundan, bu birimlerin piyasa algısı algılanan kalitesine veya güvenilirliğine, değerine veya talep ve arzına göre farklılık gösterebilir. Ek olarak, belirli standartlar ayrıca daha yüksek bir fiyat primi getirebilecek projenin diğer ERC dışı niteliklerini onaylamak için ek etiketlere sahiptir. Örneğin, VCS iklim değişikliğini ele alan, yerel topluluklara ve küçük çiftçilere fayda sağlayan ve biyolojik çeşitliliği koruyan projeleri onaylamak için İklim, Topluluk ve Biyoçeşitlilik (CCB) standartlarını geliştirdi. CCB kapsamında kayıtlı ve doğrulanmış projeler, VCS kapsamında CCB etiketli Doğrulanmış Karbon Birimleri verebilir.

Alt tip ERC'leri üretmek için emisyonları azaltan veya ortadan kaldıran proje tarafından uygulanan teknolojiyi ifade eder ve bu aynı zamanda emisyon azaltma veya kaldırma olarak kredi türünü de etkiler. Alıcılar, destekledikleri proje türlerini ve emisyonlarını telafi etmek için kullandıkları kredi türlerini önemser. Bilim Tabanlı Hedefler Girişimi (SBTi) gibi kuruluşlar tarafından alıcılara verilen rehberlik, belirli kredi türleri için ödeme yapma isteklerini etkileyebilir. Örneğin, SBTi Net-Sıfır Standardı, artık emisyonlarını telafi etmek isteyen şirketlerin yalnızca emisyon kaldırma kredilerini kullanmasını gerektirir.

Kutu 1 Ödeme İsteği Faktörleri

Ortak faydalar emisyon azaltımları veya giderimlerinin ötesine geçen proje faaliyetlerinden kaynaklanan ek faydaları ifade eder, örneğin çevreye veya topluma katkılar. Etkili projeleri veya sektörleri ve işleriyle uyumlu projeleri desteklemek isteyen alıcılar, bu hususları karşılayan eş faydalara sahip projeler için daha fazla ödeme yapmaya istekli olabilirler. Ek olarak, belirli proje türleri diğerlerinden daha fazla eş faydaya sahip olma eğilimindedir; örneğin, ormancılık projeleri veya doğa temelli çözümler, biyolojik çeşitliliğin korunması yoluyla çevreye ve proje faaliyetlerinin bir parçası olarak eğitim ve öğretim programları yoluyla topluma eş faydaları açısından daha güçlü olma eğilimindedir. Bu nedenle, proje alt türlerinin eş faydalarıyla ilişkilendirilmesi, çeşitli proje teknolojileri arasındaki fiyat farklılıklarına da katkıda bulunur.

Coğrafya projenin yerini ifade eder, alıcıların düşünceleri belirli bölgelere yönelik tercihlerden belirli ülkelere kadar değişebilir. Alıcılar genellikle iş ayak izlerindeki projelere güçlü bir tercihe sahiptir; örneğin, bazı ABD merkezli şirketler Kuzey Amerika'daki ERC projeleri için iki ana standart olan Amerikan Karbon Kaydı (ACR) veya İklim Eylem Rezervi (CAR) kapsamındaki projelerden kredi satın almayı tercih eder.

Nostaljik emisyon azaltımlarının gerçekleştiği yılı ifade eder. Akreditasyon standartları ve Uluslararası Karbon Azaltma ve Telafi İttifakı (ICROA) gibi endüstri kuruluşları, rekolteler ve bunlarla ilişkili kalite veya güvenilirlik konusunda bir pozisyon belirlememiş olsa da, piyasanın rekolte algısı genellikle daha yeni rekolteleri daha eski olanlara tercih eder. Bu büyük ölçüde, standartların kredilerin izlenmesi ve doğrulanması için titizliği ve kriterleri giderek güçlendirmesiyle, daha eski rekoltelerin kalitesinin daha düşük olduğu algısından kaynaklanmaktadır; bu eski krediler, mevcut piyasa en iyi uygulamalarına göre güncelliğini yitirmiş olabilir. Bazı alıcılar ayrıca, aynı veya önceki yılda gerçekleşen emisyon azaltımlarından veya giderimlerinden emisyonlarını telafi etmeyi tercih eder.

Benzersizlik projenin piyasadaki diğer projelere göre ne kadar benzersiz olduğunu ifade eder ve bu, alt türü, ortak faydaları, coğrafyası ve eskiliği gibi bir kombinasyona atfedilebilir. Örneğin, mavi karbon projeleri (kıyı ve deniz ekosistemlerini koruyan veya iyileştiren projeler) piyasada daha az yaygındır ve desteklemek için özel veya deneysel projeler arayan alıcılardan daha yüksek bir prim alabilir.

ERC olmayan bileşenin NPV'si

Projenin ERC bileşeninin NPV'sine ek olarak, Proje Profili Şablonu ayrıca projenin ERC olmayan bileşenlerinin NPV'sini hesaplama seçeneğini de içerir; bu, değerlendirme sürecinin Üçüncü Adımında F2'yi değerlendirmek için de kullanılacaktır. Bu NPV, ilk profillemeye aşamasında F2 için hesaplanan değerler kullanılarak ERC olmayan gelir ve/veya maliyet tasarrufları tarafından yönlendirilen nakit girişlerine ve projenin yatırım ve uygulama maliyeti tarafından yönlendirilen çıkışlara dayanmaktadır. Projenin ERC ve ERC olmayan bileşenlerinin NPV'sine dahil edilen maliyet bileşenlerini hesaplama yaklaşımı bir sonraki paragrafta açıklanmaktadır.

Maliyet bileşenlerinin hesaplanmasına yaklaşım

Bireysel projelerin, faaliyetlere ve yapıya bağlı olarak değişen maliyet bileşenleri olmasına rağmen, ERC projeleri genel olarak birkaç temel maliyet faktörünü içermeye eğilimindedir:

- Genellikle ERC üretimi için gerekli olmayan ancak proje faaliyetinin inşası veya kurulumuna atfedilebilen yatırımlar veya sermaye harcamaları.
- Eğitim, işgücü, devriye, veri toplama, arazi kiralama, vergiler ve harçlar gibi proje uygulama veya işletme maliyetleri, genellikle ERC üretimi için gerekli değildir ancak proje faaliyetlerinin işletimi ve bakımına atfedilebilir.
- Sertifikasyon, kayıt, doğrulama ve onaylama gibi ERC üretim maliyeti
- Topluma fonlar veya planlar aracılığıyla katkı sağlama gibi fayda paylaşımı, genellikle yalnızca ERC gelirleriyle finanse edilir.

Bu liste kapsamlı değildir, ancak belirli bir projeye göre uyarlanması gereken proje maliyetlerini tahmin etmede genel bir kılavuz sağlamayı amaçlar. Şablonda, ERC dışı bileşenlere atfedilebilen maliyet bileşenleri ve projenin ERC bileşenleri, muhasebedeki eşleştirme ilkesini izleyerek iki farklı nakit akışı olarak hesaplanır. Örneğin, yenilenebilir enerji santralının inşasına yapılan sermaye yatırımları doğrudan ERC üretimine atfedilemez ve ERC dışı sermaye harcamaları altında muhasebeleştirilmelidir.

Proje ERC değerinin puanlanması

Bir projenin NPV'lerini hesaplamak için gereken tüm bileşenler yerinde olduğunda, proje ERC değeri, projenin ERC bileşeninin NPV'sine göre puanlanacaktır. Bu, yalnızca ERC gelirlerini ve ERC üretimine özgü maliyetleri dikkate alarak projenin ERC üretme konusundaki mali uygulanabilirliğini yansıtır.

Projenin ERC değerini derecelendirmek için önerilen kıyaslama ölçütleri sağlanmıştır ve ihtiyaç halinde ayarlanabilir. [Şekil 3.2.]

Derecelendirme	Derecelendirme için değerler ve kılavuzlar
	ABD Doları (USD) 1 milyon (M) ve üzeri – ERC üretimi ekonomik olarak oldukça uygulanabilir, ERC üretiminin değerlendirilmesi faydalı olabilir.
	100.000 ABD Doları ile 1 milyon ABD Doları'nın altı – ERC üretimi orta düzeyde ekonomik olarak uygulanabilir, ERC üretiminin değerlendirilmesi faydalı olabilir.
	0 ila 100.000 ABD Dolarının altı – ERC üretimi, NPV küçük olduğundan ve riskler göz önünde bulundurulduğunda daha düşük olabileceğinden dikkate alınmaya değmeyebilir.

Şekil 3.2 Proje profili için proje ERC değerinin derecelendirilmesine yönelik kılavuzlar

Egzersiz hedefleri açısından değerli olması durumunda, projenin ERC bileşeninin NPV'sinin projenin ERC dışı bileşeninin NPV'sine oranı da ERC üretiminin önemini değerlendirmek için değerlendirilebilir; burada daha yüksek bir oran, ERC gelirlerinin projenin ERC dışı finansallarına kıyasla ne ölçüde değerli olacağını yansıtır. Bu ayrıca projenin ERC gelirlerine ihtiyaç duymasının ek niteliğini de yansıtabilir.

F2: Projenin sağladığı ek değer

Birçok proje için, ERC'leri satmanın gelirlerinin ötesinde, proje faaliyetleri ayrıca ek ERC dışı gelir üreten veya somut maliyet düşüşleriyle kaynak tasarruflarını sağlayan ürünler veya hizmetler yaratır. Bu bağlamda, iki katkı dikkate alınır:

- **ERC dışı gelir:** Proje tarafından üretilen karbon dışı kaynakların birim fiyatının, ERC projesi olmadan mümkün olmayacak olan proje tarafından üretilen karbon dışı kaynak miktarıyla çarpılması.
- **Maliyet tasarrufu:** Proje tarafından tasarruf edilen kaynakların birim fiyatının, ERC projesi olmadan mümkün olmayacak kaynak tasarrufu miktarıyla çarpılmasıyla elde edilir.

Bunlar, projenin dolar cinsinden değerlendirilebilen ve projenin paydaşlarına tahsis edilebilen ek katkılarıdır; bunlar, projenin daha geniş topluluğa veya ekonomiye sağladığı ortak faydaları göz önünde bulunduran ve değer dolar cinsinden ölçülmesi daha karmaşık olabilen sosyoekonomik değer kriterinden (S2) farklıdır.

Derecelendirme	Derecelendirme için değerler
	1.000 ve üzeri: ERC üretimine harcanan 1\$ en az 1.000\$ ek değer yaratır
	100 ila 1.000'in altı: ERC üretimine harcanan 1 dolar en az 100 dolar ila 1.000 doların altında ek değer yaratır
	0'dan fazla ila 100'ün altında: ERC üretimine harcanan 1 dolar, 0 dolardan fazla ila 100 dolardan az ek değer üretir
	0: Proje herhangi bir ek değer üretmiyor

Şekil 3.3 Proje tarafından etkinleştirilen ek değerın derecelendirilmesine ilişkin kılavuzlar

Bu kriter, projenin ERC dışı geliri ve maliyet tasarruflarının toplamı tarafından hesaplanan ek değerın, yalnızca ERC üretimine atfedilebilen maliyet dikkate alınarak, projenin ERC üretim maliyetine oranına göre derecelendirilecektir. Bu değer, projeden ERC üretmek için dolar başına yatırımın diğer ekonomik fayda kaynaklarını ne ölçüde etkinleştireceğini yansıtacaktır. Bu değeri derecelendirmek için önerilen kıyaslamalar yukarıdaki kılavuzlarda belirtilmiştir. Bunlar, dikkate alınan projelere göre veya uygulamanın amacına uygun şekilde ayarlanabilir. [Şekil 3.3.]

Projenin ERC olmayan bileşenin NPV'si, ilk profillemeye aşamasında referans için isteğe bağlı bir ölçüt olarak sağlanırken, bu değerın büyük ölçüde projenin iş modeline ve proje faaliyetlerine bağlı olacağı göz önüne alındığında, bu aşamada bu kriterin değerlendirilmesi toplam mutlak değerine odaklanır. Projenin ERC olmayan bileşenin NPV'si yalnızca Üçüncü Adım için yürütülen daha ayrıntılı değerlendirme için kullanılacaktır.

C1, C2 ve C3: Karbon bütünlüğü ve çevresel ve sosyal risk yönetimi

Bölüm I, Bölüm 1.4'te belirtildiği gibi, bir projenin bu ilk profillemeye aşamasında karbon bütünlüğü, çevresel ve sosyal risk yönetimi standartlarını karşılama yeteneği, üst düzey bir kontrol listesi sürecini takip eder. Kontrol listesi ifadeleri Proje Profili Şablonunda sağlanır. Her kriter için derecelendirme, projenin Bölüm 1.4'teki ilk profillemeye adımı için belirtilen derecelendirme seviyelerini takiben tam listeden bu kontrol listesi ifadelerinden birkaçını karşılamasıyla belirlenir. Bu kriterler, projenin küresel pazarda kalite ve güvenilirlik standardını karşılayacak ERC'ler üretme konusundaki teknik uygunluğunun ön doğrulaması olarak hizmet eder.

Şablonda iki karbon bütünlüğü kontrol listesi sağlanmıştır. Birincisi, projenin kayıtlı olmayı amaçladığı akreditasyon standardının, Uluslararası Karbon Azaltma Telafi İttifakı'nın (ICROA) en iyi uygulamalarını izleyerek temel karbon bütünlüğü ilkelerini sağlamak için mekanizmalarının olduğundan emin olmak için standart düzeyde oluşturulmuştur. [Şekil 3.4.] İkinci kontrol listesi, projenin

ERC üretimi için temel uygunluk kriterleri olarak temel karbon bütünlüğü ilkelerini sağlamak ve bütünlük dışı riskleri en aza indirmek için yerinde mekanizmalar. Bunlar, büyük ölçüde projenin kayıtlı olduğu akreditasyon standardına dayanan karbon bütünlüğü ilkeleri olduğu göz önüne alındığında, "bağımsız olarak doğrulanmış", "benzersiz" ve "gerçek" kriterlerini hariç tutar. [Şekil 3.5.]

Kriterler	Kontrol listesi
Ek olarak	Uygun projelerin her zamanki gibi muhafazakar bir iş senaryosu göstermesi ve düzenleyici gerekliliklerin ötesinde olması gereken durumlarda, standart eklenebilirlik için net gerekliliklere sahip olmalıdır.
Ölçülebilir	Standart, ERC'lerin ölçülebilir olmasını ve kaçak ve belirsizlik ayarlamaları da dahil olmak üzere kabul görmüş ölçüm araçlarını, bu ayarlamalar için kriterlerin muhafazakar bir yaklaşıma dayalı olarak belirlendiği gerçekçi ve güvenilir bir emisyon baz çizgisine göre kullanmasını sağlamalıdır.
Kalıcı	Standart, geri dönüş riskini ele alacak bir mekanizmaya sahip olmalıdır.
Bağımsız olarak doğrulandı	Standart, azaltma faaliyetlerinin bağımsız, üçüncü tarafça doğrulanması ve onaylanması için bir mekanizmaya sahip olmalıdır.
Eşsiz	Standart, kredilerin güvenli ve kesin bir şekilde tanımlanabilmesini sağlamak için, azaltma faaliyetlerini ve verilen ERC'leri benzersiz bir şekilde tanımlamak, kaydetmek ve izlemek için bir kayıt defterine sahip olmalıdır.
Gerçek	Standart, ERC'lerin yayımlanmadan önce ölçülmesini, izlenmesini ve doğrulanmasını sağlamalıdır.

Şekil 3.4 Standart düzeyde karbon bütünlüğü için kontrol listesi

Kriterler	Kontrol listesi
Ek olarak	Proje sahibi, proje dokümanında belirtildiği üzere, ERC üretim faaliyetlerinin düzenleyici gerekliliklerin ötesinde olduğunu teyit etmiştir.
Ölçülebilir (Metodoloji)	Proje sahibi, proje belgesinde belirtildiği üzere, şu andan itibaren önümüzdeki 6 ay boyunca emisyon azaltımlarını veya giderimlerini ölçmek ve izlemek için kabul görmüş metodolojileri takip ediyor veya takip etmeyi planlıyor.
Ölçülebilir (Sızıntı)	Projede, mümkün olan durumlarda olası sızıntıları hesaba katacak önlemler alınmıştır.
Kalıcı	[Yalnızca Tarım, Ormanlık ve Diğer Arazi Kullanımları (AFOLU) projeleri için] Projede, belirlenen potansiyel risklere bağlı olarak geri dönüş riskini azaltmaya yönelik önlemler alınmıştır.

Şekil 3.5 Proje düzeyinde karbon bütünlüğü için kontrol listesi

Çevresel ve sosyal risk yönetimi kontrol listesi, projenin ulusal yasa ve yönetmeliklerin gerektirdiğinin ötesinde, 'zarar vermeme' ilkesiyle uyumlu çevresel ve sosyal risk yönetimi önlemlerine sahip olmasını sağlar. Aksi takdirde, projenin bu risk yönetimi önlemlerinin neden gerekli olmadığına dair gerekçeler sunması iyi bir uygulama olacaktır; örneğin, çevresel veya sosyal risk proje faaliyeti için önemli değilse. Ek olarak, bu adımda, bu kriter ayrıca projenin ERC'ler için arazi ve varlık mülkiyeti haklarını güvence altına almak ve proje faaliyetlerinin yasallığını onaylamak ve onaylamak için risk yönetimi önlemlerini de kontrol eder. [Şekil 3.6.]

Kriterler	Kontrol listesi
Etkisi doğal kaynaklar	Projenin, su kalitesi, hava kalitesi, toprak kalitesi vb. gibi doğal kaynaklar ve ekosistemler üzerindeki potansiyel etkisini belirlemek ve değerlendirmek ve olası olumsuz etkileri en aza indirmek için hafifletme önlemleri uygulamak üzere bir planı veya prosedürleri bulunmaktadır.

Etkisi biyolojik çeşitlilik	Projenin ekosistem yaşam alanları ve biyolojik çeşitlilik üzerindeki potansiyel etkisini belirlemek ve değerlendirmek ve olası olumsuz etkileri en aza indirmek için azaltma önlemleri uygulamak üzere bir planı veya prosedürleri bulunmaktadır.
Paydaş danışma	Projenin, ilgili paydaşları belirlemek, paydaşlarla istişarelerde bulunmak ve kamuoyunun proje bilgilerine erişebilmesini sağlamak için bir planı veya prosedürleri bulunmaktadır.
Yerel üzerindeki etkisi topluluklar ve geçim kaynakları	Projenin, proje alanı ve çevresindeki sakinler ve geçim kaynakları gibi yerel topluluklar üzerindeki potansiyel etkisini belirlemek ve değerlendirmek ve olası olumsuz etkileri en aza indirmek için azaltma önlemleri uygulamak üzere bir planı veya prosedürleri bulunmaktadır.
Arazi/mülkiyet haklar	Projenin, proje sınır alanındaki varlıkları belirlemek ve karbon haklarının tartışmasız sahipliğini garanti altına almak için bir planı veya prosedürleri vardır.
Devlet onaylar ve yasallık	Projenin, proje faaliyetini yürütmek için Hükümetten gerekli onayların alınmasını ve projenin yerel yasa ve yönetmeliklere uygun olmasını sağlamak için bir planı veya prosedürleri vardır.
Şikayet mekanizma	Projenin paydaşlardan gelen şikayetleri almak, araştırmak ve çözmek için bir planı veya prosedürleri vardır.

Şekil 3.6 Çevresel ve sosyal risk yönetimi için kontrol listesi

S2: Sosyoekonomik değer

Bölüm I, Bölüm 1.4'te belirtildiği gibi, bir projenin bu ilk profileme aşamasındaki sosyoekonomik değeri, yüksek seviyeli bir kontrol listesi sürecini takip eder. Bu kriter için derecelendirme, benzer şekilde, projenin Bölüm 1.4'teki ilk profileme adımı için belirtilen derecelendirme seviyelerini izleyerek, tam listeden bu kontrol listesi ifadelerinden birkaçını karşılamasıyla belirlenir.

Bu kriter, proje faaliyetlerinin biyolojik çeşitliliğe ve ekosistemlere sağladığı ortak faydaların varlığını, su, hava ve toprak kalitesinin iyileştirilmesini, yerel topluluklar için istihdam fırsatlarının sağlanmasını, sağlık ve eğitim hizmetlerine erişimin iyileştirilmesini ve cinsiyet eşitliğinin iyileştirilmesini kontrol eder. Bu ölçütler, projenin çevreye ve topluma daha geniş katkılarına gösterir. [Şekil 3.7.]

Kontrol listesi
Projenin biyolojik çeşitliliğe ve ekosistemlere katkıda bulunma, yani doğal yaşam alanlarını koruma, nesli tehlike altında olan flora/fauna türlerini koruma vb. gibi ortak faydaları bulunmaktadır.
Projenin yerel su, hava veya toprak kalitesinin iyileştirilmesine katkıda bulunma gibi ortak faydaları bulunmaktadır.
Projenin yerel topluluklar için istihdam olanaklarına erişimin yaratılmasına veya iyileştirilmesine katkıda bulunma gibi ortak faydaları bulunmaktadır.
Projenin toplumun sağlık ve eğitim hizmetlerine erişiminin iyileştirilmesine katkıda bulunma gibi ortak faydaları bulunmaktadır.
Projenin, kadınların karar alma süreçlerine katılımını artırmak, kadınların ev içi ücretsiz yüklerden kaynaklanan sıkıntılarını azaltmak gibi toplumsal cinsiyet eşitliğinin iyileştirilmesine katkıda bulunan ortak faydaları da bulunmaktadır.

Şekil 3.7 Sosyoekonomik değer için kontrol listesi

Bölüm IV
YÜRÜTME
PROJE
DEĞERLENDİRME VE
YAPILIŞI
SON KARAR

Bu bölüm, değerlendirme sürecinin Üçüncü ve Dördüncü Adımları hakkında derinlemesine bir inceleme sunarak, Proje Değerlendirme adımıdaki değerlendirilebilir kriterleri ve projenin en iyi uygulamaya genel uyumunun, nihai proje kararını veya eylem noktalarına ilişkin önerileri belirlemek için nasıl kullanılabileceğini ele almaktadır.

Üçüncü Adım, İkinci Adımda verilen ön karara bir takip adımıdır; burada belirli bir projeye atanan puanlar, daha ayrıntılı bir değerlendirmeye doğru süreçte devam etmesini belirler. Bu adım, projenin olası değerini olası senaryolar arasında daha fazla incelemeyi, yeteneklerini değerlendirmeyi ve başarılı bir şekilde yürütülmesi için kurulum yapmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, belirli bir projenin riskleri yönetme önlemlerini değerlendirmek ve daha geniş ekonomiye sosyoekonomik katkılarını analiz etmek için tasarlanmıştır. Ek C'deki Proje Değerlendirme Şablonu, Dördüncü Adımda belirtildiği gibi nihai bir proje kararı vermek için Proje Değerlendirmesini yürütmeye yönelik bir kılavuz sağlar. Bu bölümdeki bölümler, her kriteri, değerlendirmesi için önerilen analizleri ve en iyi uygulamaya uyum için derecelendirmesinin kılavuzlarını açıklayacaktır; burada kriter listesi aşağıdaki gibidir:

1. F1: Proje ERC değeri
2. F2: Proje tarafından sağlanan ek değer
3. S1: MRV altyapısı
4. S3: Proje yönetimi ve yapısı
5. C1: Karbon bütünlüğü
6. C2: Çevresel risk yönetimi
7. C3: Sosyal risk yönetimi ve faydaları
8. S2: Sosyoekonomik değer

F1: Proje ERC değeri ve F2: Proje tarafından etkinleştirilen ek değer

Bu iki kriter, projenin finansal değerlerini çeşitli olası senaryolarda değerlendirmeyi ve değer maksimizasyonu potansiyelini belirlemeyi ve stres testi yapmayı amaçlamaktadır. İlk profillemeye aşamasında, projenin ERC bileşeninin NPV'si F1 olarak derecelendirilirken, F2 değerlendirmesi, projeden ERC üretmek için dolar başına yatırımın diğer ekonomik fayda kaynaklarını ne ölçüde etkinleştireceğine dayanıyordu. Değerlendirme aşamasında, projenin iş modelini ve paydaşlarını da dikkate almak için bu sayıların daha kapsamlı bir değerlendirmesi gereklidir.

Bazı projeler için, açıklanan iki NPV bileşenine ek olarak [Bölüm III'ün F1 bölümü], projenin kullanıcılarına sağlanan net faydayı yansıtan üçüncü bir NPV olabilir. Projenin ERC ve ERC olmayan bileşeninin NPV'leri proje geliştiricisinin veya savunucusunun bakış açısını alırken, kullanıcılar için NPV proje faaliyetlerinin doğrudan yararlanıcısı olan paydaşların nakit akışlarını dikkate alır. Nakit girişleri, paydaşların proje nedeniyle yararlandığı ek gelirler ve maliyet tasarrufları tarafından yönlendirilirken, nakit çıkışları bu paydaşların faaliyeti uygulamak için katıldığı maliyetler tarafından yönlendirilir. Örneğin, motosiklet sahiplerine yanmalı araçlardan elektrikli araçlara geçmeleri için sübvansiyon sağlayarak emisyon azaltımı sağlayan bir proje için, motosiklet sahipleri net bir değerden yararlanacaktır. Sahipler tarafından katılan maliyet, sübvansiyonlar sonrası elektrikli araçları satın alma maliyeti olurken, girişler aksi takdirde katılacak olan yakıt maliyetlerinden kaynaklanan maliyet tasarruflarından gelir. Dolayısıyla, varsa kullanıcılar için NPV ayrı olarak değerlendirilmeli ve projenin ek değerinin (F2) derecelendirilmesinde kullanılmalıdır.

Değerlendirmeye rehberlik edebilecek kaynaklar ve analizler şunlardır:

- Proje Değerlendirme Şablonuna eklenen sağlanan excel modelini kullanarak, ton başına fiyat, toplam hacim, maliyet faktörleri, ERC dışı gelirler ve maliyet tasarruflarının (hem proje teklif sahibinin hem de kullanıcının bakış açısından) temel değerlerini doldurun ve projenin nakit akışları için varsayımları buna göre ayarlayın. Bu, varsa Proje Profili Şablonundaki başlangıçta değerlendirilen NPV değerlerinden alınabilir. Görüşmeler sırasında proje muhatapları tarafından sağlanan rakamlarda herhangi bir güncelleme varsa, rakamları buna göre ayarlayın.
- (1) Piyasa eğilimlerini inceleyerek (örneğin, web tabanlı bir haber ve piyasa içgörüler platformu olan Ecosystem Marketplace'i kullanarak) veya ERC türü için olası fiyat değişiklikleri hakkında içgörüler için veri toplayıcılarında belirtilen fiyat aralığını kullanarak, (2) geçmiş proje örnekleri veya proje muhataplarından gelen içgörüler (örneğin, doğa tabanlı çözümler için %50 ve tasarlanmış çözümler için %70 indirim uygulanması) yoluyla potansiyel ex-ante ile ex-post tutarsızlığını değerlendirerek ve (3) ulusal veriler veya proje muhataplarından gelen içgörüler yoluyla yüksek dalgalanma potansiyeli olan maliyet faktörlerini inceleyerek hassasiyet analizi yapmak üzere üç olası NPV senaryosu oluşturun.

Analizlere dayanarak, proje ERC değeri (F1) iki alt bileşene göre derecelendirilir - toplam NPV ve ERC bileşeninin NPV'si. Bu, iki temel soruyu ele almayı amaçlamaktadır - birincisi, ERC üretiminin tek başına projenin çeşitli olası senaryolara dayanacak şekilde ekonomik olarak uygulanabilir olmasını sağlayıp sağlamayacağı ve ikincisi, azaltma potansiyeli ve olası fiyatı göz önüne alındığında ERC'lerin üretilmesinin proje için ekonomik olarak uygulanabilir olup olmadığı. [Şekil 4.1.]

Toplam NPV'yi derecelendirmek için Derecelendirme Değerleri		ERC değerini derecelendirmek için değerler	
	<ul style="list-style-type: none"> • Toplam NPV, temel toplam NPV dahil tüm senaryolarda pozitifdir. 		<ul style="list-style-type: none"> • ERC bileşeninin NPV'si, baz değer dahil tüm senaryolarda pozitifdir.
	<ul style="list-style-type: none"> • Temel toplam NBD pozitifdir. • Toplam NPV, 3 senaryodan 1'inden fazlasında negatiftir. 		<ul style="list-style-type: none"> • ERC bileşeninin baz NPV'si pozitifdir. • ERC bileşeninin NPV'si 3 senaryodan 1'inden fazlasında negatiftir.
	<ul style="list-style-type: none"> • Toplam NPV, temel toplam NPV dahil tüm senaryolarda negatiftir. 		<ul style="list-style-type: none"> • ERC bileşeninin NPV'si, baz değer dahil tüm senaryolarda negatiftir.

Şekil 4.1. Proje değerlendirmesi için proje ERC değerinin derecelendirilmesine ilişkin kılavuzlar

Projenin sağladığı ek değer (F2), daha sonra ERC dışı bileşeninin NPV'sine ve varsa kullanıcılara sağladığı net faydaya göre derecelendirilir. Bu, projenin, ERC finansmanının potansiyel olarak projenin ekonomik olarak uygulanabilir hale gelmesine yardımcı olarak sağlayacağı, teklif sahibi veya kullanıcılar için net bir finansal faydaya sahip olup olmadığını yansıtmayı amaçlar.

Derecelendirme	Projenin sağladığı ek değer derecelendirilmesi için değerler
	<ul style="list-style-type: none"> • Projenin, kullanıcılar için pozitif NPV'den de anlaşılacağı üzere, net bir finansal faydası vardır (yani, proje faaliyetlerinden elde edilen maliyet tasarruflarından veya gelirden finansal fayda sağlayan, ancak proje uygulamasına dahil olmayan ve ERC gelirlerini doğrudan almayan proje yararlanıcıları)
	<ul style="list-style-type: none"> • ERC olmayan bileşeninin NPV'si proje geliştiricisi veya destekçisi için olumludur, ancak kullanıcılar için finansal bir fayda yoktur
	<ul style="list-style-type: none"> • ERC olmayan bileşeninin NPV'si negatiftir ve kullanıcılar için finansal bir fayda sağlamaz

Şekil 4.2. Projenin sağladığı ek değer için değerlendirilmesi için derecelendirilmesine yönelik kılavuzlar

S1: MRV altyapısı

Bu kriter, projenin, projenin ömrü boyunca temel karbon bütünlüğü ilkelerinin elde edilmesini ve sürdürülmesini sağlamak için en iyi uygulama MRV mekanizmalarına yakınlığını değerlendirir. MRV, belirli bir azaltma faaliyeti ile belirli bir zaman diliminde azaltılan sera gazı (GHG) emisyonlarının miktarını ölçmek ve bu bulguları akredite bir üçüncü tarafa bildirmek için çok adımlı bir süreci ifade eder; burada üçüncü taraf daha sonra raporu doğrular, böylece sonuçlar onaylanabilir ve yayınlanan sonuçtaki ERC'ler gerçek, ölçülebilir ve doğrulanmış olur. Proje değerlendirmesi, projeyi karbon bütünlüğü ilkelerine göre değerlendirirken, gerçek uygulama ve operasyonları sırasında, bu ilkelerin sürekli olarak korunması, projenin uzun vadeli başarısını ve kalitesini garanti edecek güçlü yürütme yetenekleri gerektirir. Bunların yerinde olması, projenin güvenilirliği ve alıcı güvenini sağlamak için önemli olacaktır.

Değerlendirmeye rehberlik edebilecek kaynaklar ve analizler şunlardır:

- ERC izleme, raporlama ve doğrulama amaçları doğrultusunda projenin izleme planını ve veri toplama ve karbon muhasebesi yaklaşımını proje belgelerine başvurarak inceleyin.
- Masaüstü araştırması yaparak projenin doğrulama ve teyit etme kuruluşunu (VVB) ve ERC'lerin doğrulanması ve teyit edilmesine yönelik kabiliyetlerini inceleyin.
- Proje dokümanlarına başvurarak, veri toplama ve karbon stoklarının izlenmesi için kullanılan araç ve teknolojiyi inceleyin.

Bu kriterin, projenin karbon varlıklarının MRV'sinin ERC'leri üretme mekanizmalarının Şekil 4.3'te verilen kılavuz işaretlerine göre değerlendirildiği beş değerlendirilebilir alt bileşeni vardır:

- **Proje yönetimi:** Karbon varlıklarının izlenmesine ilişkin görevlerin belirlenmesi ve koordinasyonu.
- **Metodolojiler:** İkincil verilere referans verme ve veri ölçme yaklaşımları.
- **Veri kullanılabilirliği ve veri toplama sistemleri:** Birincil verilerin elde edilmesi ve izlenmesi, kalite güvencesi ve kontrolü ile verilerin depolanması için kurulmuştur.
- **Kapasiteler ve teknik beceriler:** MRV ekibinin kapasitelerinin oluşturulması ve güncellenmesi ile güvenilir doğrulama ve onaylama sürecinin sağlanması için düzenlemeler.
- **Araçlar ve aletler:** İzleme ve veri kaydının doğru ve kesin bir şekilde yapılması için yenilikçi ve etkili araç ve teknolojilerin kullanılması.

Derecelendirmenin gerekçesi

Proje yönetimi

	• İzleme için operasyonel ve yönetim planında belirlenen roller ve sorumluluklar açık ve iyi tanımlanmıştır. • Taraflar arası izleme ve koordinasyon süreçleri tanımlanır ve iletilir. • Planlanan izleme faaliyetlerinde beklenmeyen bir kesinti veya hata olması durumunda konservatif tedavi ve/veya ERC'lerin düşülmesi için bir plan veya prosedür mevcuttur.
	• İzleme için operasyonel ve yönetim planında belirlenen rol ve sorumluluklar mevcuttur ancak daha net bir şekilde tanımlanabilir. • Taraflar arasındaki izleme ve koordinasyonun operasyonel sürecinin unsurları mevcuttur ancak daha net bir şekilde tanımlanması ve/veya daha net bir şekilde iletilmesi gerekmektedir.

	<ul style="list-style-type: none"> İzleme faaliyetlerinde beklenmeyen bir kesinti veya hata olması durumunda konservatif tedavi ve ERC'lerin düşülmesi için bir plan veya prosedür mevcuttur.
Metodolojiler	
	<ul style="list-style-type: none"> Ölçümlerin, örneklemenin, üçüncü taraflardan alınan verilerin veya varsayılan değerlerin kullanımıyla ilgili yaklaşımlar, VCM standartlarından herhangi biri kapsamında onaylanmış bir metodolojiyi izler. Atıf yapılan veriler, mümkün olduğunca yerel, gerçek zamanlı ve doğrulanabilir veriler kullanılarak muhafazakar bir yaklaşımla açıkça belirtilir ve gerekçelendirilir.
	<ul style="list-style-type: none"> Ölçümlerin, örneklemenin, üçüncü taraflardan alınan verilerin veya varsayılan değerlerin kullanımıyla ilgili yaklaşımlar, onaylı bir metodolojiyi takip eder veya mevcut veya gelecekteki onaylı bir metodoloji kapsamında kullanılmaya uygun olacaktır.⁸, emisyon azaltım veya giderim faaliyetlerine ve metodolojinin uygulanabilirlik koşullarına dayanmaktadır. Atıf yapılan veriler, küresel veriler kullanılarak açıkça belirtilmiş ve gerekçelendirilmiştir.
Veri kullanılabilirliği ve veri toplama sistemleri	
	<ul style="list-style-type: none"> Sera gazı emisyonlarının hesaplanması için ihtiyaç duyulan tüm parametreler için veri toplama ve izleme yaklaşımı belirtilmiştir. Uygun kalite güvence ve kalite kontrol önlemleri mevcuttur ve operasyonel süreçte açıkça tanımlanmıştır. Verilerin saklanması ve arşivlenmesi için veri yönetim sistemi mevcuttur.
	<ul style="list-style-type: none"> Sera gazı emisyonlarının hesaplanması için ihtiyaç duyulan bazı parametreler için veri toplama ve izleme yaklaşımı belirtilmiştir. Uygun kalite güvence ve kalite kontrol önlemleri mevcuttur. Verilerin saklanması ve arşivlenmesi için veri yönetim sistemi mevcuttur.
Kapasiteler ve teknik beceriler	
	<ul style="list-style-type: none"> Personel ve proje yönetim ekibi, uygulanan metodoloji ile ilgili olarak en az yılda bir kez (veya daha sık) eğitimden geçmektedir ve yeteneklerin ve bilginin saklanması ve sürekli uygulanmasını sağlayacak mekanizmalar mevcuttur. VVB ile sözleşme imzalayan/ilışkilendirilecek olan kuruluş, Uluslararası Standardizasyon Örgütü (ISO) standartlarına uygun olarak akredite edilmiş olup, bu tür proje tiplerinin doğrulanmasında uzmanlık göstermelidir.
	<ul style="list-style-type: none"> Personel ve proje yönetim ekibine metodolojiler konusunda eğitimler veriliyor ancak düzenliliği konusunda bir bilgi yok. VVB, sera gazı beyanlarının doğrulanması ve onaylanması için rehberlik ve çevresel bilgileri doğrulayan ve onaylayan kuruluşlar için genel ilkeler ve gereklilikler ile ilgili spesifikasyonlar için ilgili ISO standartlarına uygun olarak akredite edilmiştir.⁹
Araçlar ve aletler	
	<ul style="list-style-type: none"> Proje, otomatik izleme ve veri için Nesnelerin İnterneti, dağıtılmış muhasebe teknolojisi ve yapay zeka (veya benzer şekilde gelişmiş teknoloji) gibi akıllı teknolojileri kullanır

⁸Proje için tasarlanan metodoloji mevcut değilse ve proje sahibi/geliştiricisi veya hükümet projeden kaynaklanan sera gazı emisyonlarını tahmin etmek için yeni bir metodoloji geliştirmeyi planlıyorsa, bu alt bileşen altındaki puan, yeni metodolojinin hazır olma durumuna ve tanınmış bir VCM standardı kapsamında onaylanma olasılığına göre atanmalıdır.

⁹Mevcut ilgili ISO standartları şunlardır: ISO 14065:2020 – Çevresel bilgileri doğrulayan ve onaylayan kuruluşlar için genel ilkeler ve gereklilikler ve ISO 14064-3:2019: Sera gazları – Bölüm 3: Sera gazı ifadelerinin doğrulanması ve onaylanması için kılavuz içeren şartname

	Karbon varlıklarının doğru ve kesin bir şekilde ölçülmesini ve verilerin şeffaf ve güvenli bir şekilde kaydedilmesini sağlamak için kayıt altına alınması.
	<ul style="list-style-type: none"> Proje, kaydedilen ve saklanan verilerin bütünlüğünü ve güvenliğini sağlarken karbon varlıklarını zamanında ölçmek için gerekli araç ve gereçleri kullanır.

Şekil 4.3. MRV altyapısının derecelendirilmesine ilişkin kılavuzlar

Proje düzeyindeki dijital MRV kapasiteleri şu anda nadir olsa da ve çoğu projenin 'Araçlar ve enstrümanlar' alt bileşeni için "bazı iyileştirme fırsatları" olduğu derecelendirilecek olsa da, MRV'yi yeni nesil teknolojilerle dijitalleştirmek, yüksek kaliteli ERC'leri mümkün kılacak sağlam veri kaydı ve izleme mekanizmaları için en iyi uygulamadır. Bu tür teknolojilerin yararlılığının proje türlerine göre farklılık gösterebileceğini kabul ederek, bu alt bileşen proje faaliyetiyle olan ilişkisine göre de değerlendirilebilir. Örneğin, bu, makine öğrenimi modellerinin orman karbon varlıklarını daha hassas bir şekilde izlemek için uzaktan algılama verilerini analiz etmeye yardımcı olabileceği ormancılık projeleri için daha alakalı olabilir. Öte yandan, yenilenebilir enerji projelerinin akıllı teknolojileri kullanma fırsatları sınırlı olabilir, çünkü elektrik çıktısının ölçülmesi nispeten basittir. Bununla birlikte, piyasada ERC projelerinin MRV'sine yönelik artan ilgi ve endişeler göz önüne alındığında, akıllı teknolojilerin karbon varlıklarını izlemek için kullanımı giderek daha yaygın hale gelebilir.

Çoklu paydaş girişimleri tarafından MRV'yi dijitalleştirmeye yönelik çeşitli fırsatlar, teknolojinin veri kalitesini ve güvenini nasıl artırabileceğine bakmak için belirlendi. Örneğin, standart belirleme kuruluşları, mevcut altyapının sahipleri olarak konumları göz önüne alındığında, bu tür girişimlerde öncülük ediyor. Gold Standard, Dijitalleştirme Etkisi için Açık İşbirliği girişimini kurdu¹⁰, dijital altyapı ve açık uygulama programlama arayüzü (API) aracılığıyla birlikte çalışabilirliği ve erişimi teşvik etmek için veri kalitesini iyileştirmek ve piyasa katılımcılarının ekosistemini birbirine bağlamak için dijital gereksinimleri dahil etmek üzere metodoloji geliştiricileri için bir kılavuz geliştirmeyi amaçlayan, çeşitli hedefler arasında. Verra ayrıca dijital MRV süreçlerini, teknolojilerini, araçlarını ve yeniliklerini belirlemek ve VCS programında dijital MRV sistemlerinin kullanımıyla ilişkili engelleri ve fırsatları keşfetmek için Pachama ile ortaklık kuruyor¹¹.

Uçtan uca dijital altyapı, ekosistem düzeyinde ortak çaba gerektirir, ancak veri şeffaflığı için potansiyel bir oyun değiştiriciyi temsil eder. Dünya Bankası'nın İklim Deposu Programı, İklim Eylem Veri Güveni girişimi aracılığıyla çeşitli teknolojileri test etmek için bir dizi simülasyonun parçası olarak blok zinciri teknolojisi üzerine kurulu merkezi olmayan bir bilgi platformunu simüle etti¹², her paydaşın benzer girişimleri denemesi için olası giriş noktalarını göstererek. Proje düzeyinde, daha hassas, doğru ve otomatik veri izleme için pazarda halihazırda mevcut olan akıllı teknolojilerin kullanılması, dijital MRV altyapısı için temel oluşturacaktır.

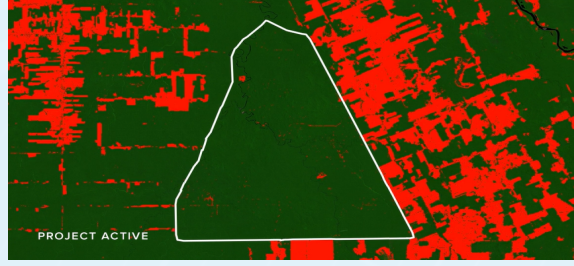
¹⁰Etkili Dijitalleştirmede Altın Standart, <https://www.goldstandard.org/our-story/digitising-mrv>

¹¹Verra (2022), "Dünyanın En Büyük Karbon Programı Orman Karbonunun Dijital Ölçümünü Pilot Olarak Gerçekleştiriyor", <https://verra.org/worlds-largest-karbon-program-pilotsdijital-measuring-of-forest-karbon/>

¹²Dünya Bankası, İklim Deposu – İklim Eylem Verileri (CAD) Güveni, [https://www.theclimatewarehouse.org/work/climate-action-data-\(cad\)-trust](https://www.theclimatewarehouse.org/work/climate-action-data-(cad)-trust)

Kutu 2Vaka Çalışması: Manoa REDD+ projesi

The Manoa Azaltma Emisyonlar itibaren Ormanların Yok Edilmesi ve Orman Bozulması (REDD+) projesi, Brezilya'nın Rondônia kentindeki ormanları korumak için yerel topluluklara sürdürülebilir orman yönetimi uygulamaları, uydu ve yerinde izleme ve devriye ve çevre eğitimi uygulamak amacıyla 2013 yılında kuruldu. VCS'ye kayıtlı proje, bağımsız, üçüncü taraf derecelendirme kuruluşu Renoster tarafından iyi bir şekilde derecelendirilmiştir.

Şekil 4.4. Manoa proje alanı içinde ve dışında orman kaybı (Görsel Pachama, 2022'den alınmıştır)

Doğa tabanlı ERC projelerini doğrulamaya ve izlemeye odaklanan bir iklim teknolojisi şirketi olan Pachama'nın uzaktan algılama ve makine öğrenme modelleri tarafından kalitesi doğrulanmıştır. Proje, birkaç broker ve aracı tarafından 20 ABD dolarından fazla (bireylere teklif edilen fiyata göre) satılmaktadır; bu, REDD projeleri için ortalama 18-19 ABD doları teklif fiyatının biraz üzerindedir. 2023'ün ilk çeyreği itibarıyla, ihraç edilen ERC'lerinin %60'ı emekliye ayrılmıştır.

Manoa REDD+ projesinin pozitif karbon bütünlüğü derecesi ve nispeten güçlü talep ve değer elde etme becerisi, veri referanslama, toplama ve izleme konusunda doğrulanabilir ve muhafazakar yaklaşımlara odaklanan sağlam MRV süreçlerine atfediliyor ve iyi yapılandırılmış izleme planıyla destekleniyor.

Alt bileşenler	En iyi uygulama mekanizmalarına örnekler	Derecelendirme
 Proje yönetmek	<ul style="list-style-type: none"> Her katılımcıya düşen görevi ve çıktıyı tanımlar ve sorumlulukları yerine getirme konusundaki yeterliliklerini açıklar. İzleme eylem planının bir parçası olarak taraflar arasındaki iletişimi açıklar.	Green
 Metodolojiler	<ul style="list-style-type: none"> Temel referans ve makul ölçüde haklı temel seçimi için hükümet tarafından sağlanan yerel bir veri olan PRODES kullanıldı.	Green
 Veri kullanılabilirliği & veri toplama sistemler	<ul style="list-style-type: none"> Karbon stoklarındaki değişiklikleri izlemek için toplanan veriler, her yöntem, toplama sıklığı ve parametre tanımlandı.	Green
 Kapasiteler & teknik beceriler	<ul style="list-style-type: none"> Her mahsul başlangıcında orman işletmeciliği personeline yıllık eğitim verilmektedir. WVB, ormancılık ERC projelerinin doğrulanmasında deneyimli olup ISO akreditasyonuna sahiptir.	Green
 Aletler & aletler	<ul style="list-style-type: none"> VM0015 metodolojisi tarafından onaylanmış bir coğrafi modelleme yazılımı olan Dinamica-EGO yazılımını kullanın.	Yellow

Şekil 4.5. Manoa REDD+ projesinin en iyi uygulama MRV mekanizmalarına örnekler (Kaynak: VCS, Proje 1571)

S2: Pazarlama, satış ve fiyatlandırma

Proje teslim güvenini elde ettiğinde, değerinin en üst düzeye çıkarılmasını ve ERC'ler üretildiğinde projenin talebi güvence altına alabilmesini sağlamak için etkili pazarlama, satış ve fiyatlandırma stratejilerine ihtiyaç duyar. Bu ölçüt, projelerin küresel bir pazarda yüksek talep ve en iyi değer fiyatlandırmasını çekmesini sağlayan güçlü pazarlama, satış ve fiyatlandırma için gereken temel unsurların sağlamlığını değerlendirir. ERC'lerin pazarlaması, satışı ve fiyatlandırması büyük ölçüde projeden üretilen ERC'leri satma hakkına sahip olan kuruluşa ('satıcı') ve onun yeteneklerine dayanırken, bu değerlendirme bu stratejileri proje düzeyinde yürütmek için gereken girdileri de dikkate alır.

Değerlendirmeye rehberlik edebilecek kaynaklar ve analizler şunlardır:

- Proje belgelerinde proje bilgilerinin kapsamlılığını ve eksiksizliğini ve bilgilerin nasıl yapılandırıldığını inceleyin.
- Proje faaliyetinin açıklamasını, ERC'lerin nasıl oluşturulduğunu ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi (SKH) katkılarının proje belgelerinde nasıl iletildiğini inceleyin.
- Proje dokümanlarında grafik ve görsel öğelerin kullanılabilirliğini gözden geçirin.
- Projenin hedeflenen ERC satıcısını pazarlama yetenekleri, satış ve fiyatlandırma stratejileri açısından inceleyin.

Bu kriterin beş değerlendirilebilir alt bileşeni vardır ve bunlardan üçü, Şekil 4.6'da verilen kılavuz işaretlerine göre projenin pazarlama unsurlarını ve satıcının pazarlama kabiliyetlerini ve stratejisini değerlendirmeye odaklanmıştır:

- **Bilginin eksiksizliği ve şeffaflığı:** Pazarlama projesi için oluşturulan bilginin açıklığı ve yapısı.
- **Hikaye anlatımı ve etki:** Proje faaliyetinin çerçevesi ve hikayesini ve etkisini iletmek için bağlam oluşturulması.
- **Görseller:** Projenin faaliyetleri ve görsel etkiyi gösterme yeteneği ve satıcının proje bilgilerini ve hikaye anlatımını tamamlamak için görsellerden yararlanma becerisi.

Diğer iki alt bileşen, satıcının satış ve fiyatlandırma stratejisini inceler:

- **Satış:** Satıcının ERC'leri küresel pazarlara ve farklı alıcılara ulaştırma stratejisi, varlığı ve geçmiş performansı.
- **Fiyatlandırma:** Satıcının, piyasa fiyatlarına uygun, rekabetçi ve iyi bilgilendirilmiş, kıyaslamalı fiyatlandırma yoluyla satış hedeflerine ulaşma stratejisi.

Derecelendirmenin gerekçesi

Pazarlama (Bilgilerin tamlığı ve şeffaflığı)

- Proje, konumu, büyüklüğü, oluşturulan ERC türü, teknolojisi ve metodolojisi ve proje savunucuları dahil olmak üzere niteliklere ilişkin bilgileri, hiçbir veya çok az ayrıntılandırma gerektiren açık ve düzenli bir şekilde tam olarak açıklar.
- Projenin dokümantasyonunun standart bir şekilde yapılmasından sorumlu deneyimli bir ekibi bulunmaktadır.
- Proje, ICROA tarafından onaylanmış bir standardı takip etmiyorsa, projenin kayıt yaptırmayı düşündüğü standart, şeffaf ve kamuya açık bir şekilde programı, kuralları, yaklaşımı ve gereklilikleri hakkında bilgi sağlar ve ICROA'dan veya ICROA'dan onay alma niyetindedir.

	Gönüllü Karbon Piyasasının Dürüstlüğü için Dürüstlük Konseyi (ICVCM) tarafından yayınlanacak olan standart.
	<ul style="list-style-type: none"> Proje, konumu, büyüklüğü, oluşturulan ERC türü, teknolojisi ve metodolojisi ve erişilebilirliği iyileştirmek için yeniden düzenleme veya iyileştirmelerin gerektiği proje savunucuları dahil olmak üzere niteliklere ilişkin bilgileri tam olarak açıklar. Projenin dokümantasyondan sorumlu, makul deneyime sahip bir ekibi var. Projenin ICROA tarafından onaylanmış bir standarda uymaması durumunda, projenin kayıt yaptırmayı düşündüğü standart, şeffaf ve kamuya açık bir şekilde programı, kuralları, yaklaşımı ve gereklilikleri hakkında bilgi sağlar.
Pazarlama (Hikaye anlatımı ve etki)	
	<ul style="list-style-type: none"> Proje, karbon finansmanının bağlamını ve ihtiyacını, ERC'lerin nasıl oluşturulduğunu ve iklim, çevre ve toplum üzerindeki etkisini açık ve kapsamlı bir şekilde açıklıyor. Proje, SDG'lere katkılarını açıkça iletiyor ve mümkün olduğunca nicelleştiriyor.
	<ul style="list-style-type: none"> Proje, karbon finansmanına ilişkin bağlamını ve ihtiyacını, ERC'lerin nasıl oluşturulduğunu ve iklim, çevre ve toplum üzerindeki etkisini kısaca açıklamaktadır; benzer proje türleriyle (yani genel olabilir) uyumludur. Proje, benzer proje türleriyle uyumlu olarak SDG katkılarını kısaca iletir ve mümkün olduğunca niceliksel olarak açıklar.
Pazarlama (Görsel)	
	<ul style="list-style-type: none"> Projenin, etik ve yasal bir şekilde fotoğraf veya video yoluyla yakalanabilen, doğrudan ERC üretimiyle ilgili özel faaliyetleri bulunmaktadır. Satıcının proje profilini paylaşmak için çevrimiçi ve herkese açık bir sitesi vardır ve çoğu pazarlama ögesini bünyesinde barındırarak bu tür projeler için pazarlama materyalleri hazırlama konusunda kapsamlı yeteneklere sahiptir.
	<ul style="list-style-type: none"> Projenin, ERC projesinin unsurlarıyla ilgili faaliyetleri etik ve yasal bir şekilde fotoğraf veya video yoluyla kaydetme planları bulunmaktadır. Satıcının proje bilgilerinin daha geniş bir şekilde paylaşılmasını sağlayacak imkânları vardır (örneğin, çevrimiçi web sitesi/platformu). Satıcı, benzer proje tiplerine uygun pazarlama materyalleri hazırlama konusunda orta düzeyde yeteneklere sahiptir.
Satış	
	<ul style="list-style-type: none"> Satıcının uluslararası pazarda önemli bölgelerde erişimi ve varlığı vardır ve satış çabalarını yerel talebe göre düzenler. Satıcının, bireyler, şirketler, aracılar ve borsalar dahil olmak üzere geniş bir alıcı yelpazesine erişim sağlamak için birden fazla satış kanalı ve işlem modeli vardır. Satıcının güvenilir ERC'leri satma konusunda geçmiş performansı ve güçlü itibarı bulunmaktadır.
	<ul style="list-style-type: none"> Satıcının uluslararası pazarda önemli bölgelerde erişimi bulunmaktadır. Satıcı, kurumsal alıcılara ulaşmak da dahil olmak üzere birden fazla satış kanalından yararlanma olanağına sahiptir. Satıcının, güvenilirliği açısından eleştirilmemiş ve projenin makul olarak dahil edilmesini bekleyebileceği saygın bir ERC projeleri portföyü vardır.
Fiyatlandırma	
	<ul style="list-style-type: none"> Satıcı, proje türüne göre adil fiyatlandırmayı garantilemek için fiyatlandırma kistaslarını kullanarak en iyi uygulama fiyatlandırma şemalarını ve stratejilerini takip eder.

	<ul style="list-style-type: none"> • Satıcı, herhangi bir işlem için en iyi değerin elde edilmesini sağlamak amacıyla, vadeli satın alımlara ve erken finansmanı güvence altına almaya olanak tanıyan sözleşme modelleri de dahil olmak üzere birden fazla işlem modeline sahiptir.
	<ul style="list-style-type: none"> • Satıcı, proje türüne göre makul ve adil fiyatlandırmayı garantilemek için en az bir güvenilir fiyatlandırma ölçütüne dayalı bir fiyatlandırma stratejisine sahiptir. • Satıcının spot alımlar için temel bir işlem modeli vardır.

Şekil 4.6. Pazarlama, satış ve fiyatlandırmayı derecelendirmek için kılavuzlar

Bu değerlendirme, belirli bir projenin her türlü alıcıya göre uyarlanabilme yeteneklerini değerlendirmek için bütünsel bir yaklaşım benimserken, her alt bileşenin öneminin alıcı arketipine bağlı olduğunu ve buna göre hedeflenmesi gerektiğini belirtmek önemlidir. Örneğin, karbon nötr fonlar kurmak için ERC'lere bakan yatırımcılar, satıcının pazar erişimi ve geçmiş performansı ile daha fazla ilgilenilecektir. Öte yandan, iklim nötrlüğü veya net sıfır hedeflerine ulaşmak için telafi amacıyla ERC satın almayı düşünen şirketler, projenin hikaye anlatımı, etkisi ve görselleriyle daha fazla ilgilenebilir. Genel olarak, pazarlama, satış ve fiyatlandırma alt bileşenlerinin en iyi uygulamalarını yürütmek için çok yönlü yeteneklere sahip bir ERC satıcısına sahip olmak, bir projenin farklı alıcı arketiplerinden talep çekmesini sağlayacaktır.

Ek olarak, projenin farklı alıcılara ulaşma yeteneği, ERC satıcısı tarafından sunulan sözleşme modellerine de bağlıdır. Önde gelen ERC satıcıları, her sözleşme modeli belirli koşullar için en uygun olanı olmasına rağmen, sonuç olarak riskler taşıdığından, teslimat risklerini, fiyat dalgalanmalarını ve erken finansman ihtiyacını dengelemek için alıcılara birden fazla sözleşme modeli sunar. [Şekil 4.7.] Örneğin, mevcut, ihraç edilmiş ERC'lerin spot satın alımlarını sunmak, ERC'ler zaten satıcının hesabında bulunduğu ve ayrıca satış fiyatının satış anındaki piyasa fiyatı olduğu göz önüne alındığında, risksiz teslimatı mümkün kılabilir. Ancak, bu tür modeller, satıcının ERC'ler ihraç edilip satılana kadar finansal riski ve fırsat maliyetini üstlendiği anlamına gelir. Bu, bazı alıcıların emisyonlarını telafi ettikleri yıla daha yakın olan hasatları tercih etme eğiliminde olması nedeniyle, ihraç sırasında satış yapılmazsa, ERC'lerin zaman içinde değer kaybetmesi riskini de beraberinde getirebilir. Bu modellerin bir karışımı, satıcının farklı alıcı arketiplerinin ilgisini çekmesini, projenin zaman çizelgesinin birden fazla noktada satış yapmasını ve üstlendikleri potansiyel riskleri yönetmesini sağlayacaktır.

	Sonradan kazanılan krediler (ERC'ler satış sırasında doğrulanır ve düzenlenir)		Önceden ödenmiş krediler (ERC'ler satış anındaki PDD'ye göre tahmin edilmektedir)	
Acil Durum Yönetimi durum	Spot satın alma Mevcut ERC'lerin	İleri alım Mevcut ERC'lerin	İleri alım gelecekteki ERC'lerin	Yatırım gelecekteki ERC'ler
Teslimat & ödeme	KrediStokta var	KrediStokta var	Gelecek krediler aracılığıyla Yaklaşan ihraçlar	Gelecek krediler aracılığıyla erken aşama projeleri
	Teslimat ve ödeme içinde birkaç gün sözleşme imzalama	Teslimat ve ödeme önceden tanımlanmış tarih ve hacim, ödeme teslimatta	Teslimat ve ödeme tahmini tarih ve hacim, ödeme teslimatta	Yapılandırılmış uzun vadeli uğraşmak önceden tanımlanmış kredi payı veya gelir paylaşımı döner
	'Piyasa' fiyatı satın alma sırasında	Çarpan her biri için yıl veya standart sözleşmeye endeksli (örneğin, CBL GEO)	Çarpan her biri için yıl veya standartlaştırılmış endeksli sözleşme	Bağımlı proje ve anlaşma
İşlem	<ul style="list-style-type: none"> Fiyat dalgalanması riski yok Risksiz teslimat Anında nakit	<ul style="list-style-type: none"> Uzun vadeli güvence altına almak sözleşmeler Risksiz teslimat Gelecek için garantili nakit akışları	<ul style="list-style-type: none"> Prim tahsilatı • benzersiz ve son derece talep edilen projeler Garantili nakit akışları gelecek için	<ul style="list-style-type: none"> Finansman sağlama ön doğrulama – düşük fırsat maliyetler ve yatırım riskler
Satıcı için riskler	<ul style="list-style-type: none"> Satış öncesi fırsat maliyeti ve finansal risk ERC'lerin eski dönemlere göre olası amortismanı yaşanmak	<ul style="list-style-type: none"> Fiyat dalgalanmalarına tabidir Alicinin iflası	<ul style="list-style-type: none"> Fiyat dalgalanmalarına tabidir Daha düşük ex-post ERC'ler İhraç gecikmeleri Alicinin iflası	<ul style="list-style-type: none"> Proje onay almıyor Daha düşük ex-post ERC'lerin yüksek riski Yüksek risk ihraç gecikmeleri Alicinin iflası
Tipik ERC kullanımı	İçin acil dengeleme	İçin yakın vadeli gelecek dengeleme dayalı öngörülen emisyonlar	İçin yakın vadeli gelecek dengeleme dayalı öngörülen emisyonlar	İçin gelecek uzun vadeli dengeleme, genellikle 2030/2050'ye kadar

Şekil 4.7. ERC satıcıları tarafından sunulan sözleşme modellerine genel bakış (kapsamlı değil)

Son olarak, bir satıcının pazarla etkileşimi, pazar fiyatlarını anlamak ve alıcıların ödemeye istekli olacağı adil fiyatlar belirlemek için çok önemlidir. Her satıcının, büyük ölçüde ölçeklerine, kuruluşlarına ve sattıkları projelere bağlı olarak kendi fiyat belirleme yöntemi vardır, ancak satıcıların pazar fiyatlarını takip etmeleri ve pazar oranlarıyla rekabetçi olduklarından emin olmaları da önemlidir. Bu, özellikle ikincil pazarların ivme kazanması ve alıcılar arasında, özellikle de büyük hacimli ERC'ler satın alma eğiliminde olan daha yüksek pazar farkındalığına sahip olanlar arasında daha fazla fiyat şeffaflığı sağlaması nedeniyle önemlidir. Satıcılar, kıyaslama ERC fiyatlarını belirlerken aşağıdaki kaynakları ve analizleri dikkate alabilir:

- Daha az yaygın olan proje türlerine prim belirlemek için iç envanterlerini gözden geçirmek;

- ERC'nin ton başına ortalama maliyetinin hesaplanması;
- Anlaşmalı oldukları projelerin satış fiyatlarını ve potansiyel alıcıların tahmini bütçelerini takip etmek;
- AirCarbon ve CBL Market gibi piyasa borsalarındaki veya etkileşimde buldukları diğer broker ve aracı kurumlardaki fiyatların izlenmesi; ve
- Piyasa arz ve talebini göstermek amacıyla çeşitli kayıtların toplam ihraç ve tahsilat hacminin analiz edilmesi.

Bu referans fiyatlar, ERC'nin sertifikasyonu, alt tür, coğrafya ve üretim yılı gibi ödeme istekliliği faktörlerine bağlı olarak belirlenebilir.

Kutu 3 Vaka Çalışması: Vietstar Atık Arıtma

Vietnam'daki Vietstar Atık Arıtma projesi, kompostlama teknolojisini belediye katı atıklarını ayırmak, plastik atıkları geri dönüştürmek ve kalan organik atıklar için termal aerobik arıtmayı kullanarak yerel çiftçiler için gübre olarak kullanılacak aerobik kompost üretmek amacıyla 2013 yılında faaliyete geçti. Bunu yaparken proje, aksi takdirde her zamanki gibi iş senaryosunda atmosfere salınacak olan atıkların anaerobik çürümesinden kaynaklanan metan emisyonlarını önüyor. Altın Standart altında kayıtlı olan proje, Aralık 2021'deki son ihracı da dahil olmak üzere 2023 itibarıyla ihraç edilen tüm kredilerini sattı ve emekliye ayırdı.

Şekil 4.8. Uluslararası Para Fonu'nun 2021 Sürdürülebilirlik Raporu'nda kullanılan görsel

Projeden elde edilen ERC'ler, Ayden ve Wavemaker Partners gibi şirketlerin yanı sıra, web sitelerinde projeye desteklerini duyuran Uluslararası Para Fonu gibi uluslararası kuruluşlara satıldı.

Vietstar projesinin kurumsal alıcılardan talep çekme yeteneği, en iyi uygulama pazarlaması, satışları ve fiyatlandırma stratejisi, özellikle etkili hikayesi ve görselleri ve güçlü pazarlama yeteneklerine sahip bir ERC satıcısı olarak itibarı tarafından yönlendirilir. Projenin pazarlama materyalinde, satıcı alıcıları projenin faaliyetleri ve bağlamı hakkında şeffaf bir şekilde bilgilendirir ve etkisini otantik ve alakalı görseller ve SDG katkılarını niceliksel olarak göstererek gösterir.

Alt bileşenler	En iyi uygulama mekanizmalarına örnekler	Gol
Tamlık ve şeffaflık bilgi	<ul style="list-style-type: none"> Proje, yeniden düzenlemenin gerekli olduğu PDD ve izleme raporları genelinde niteliklere ilişkin bilgileri tam olarak ortaya koymaktadır.	3
Hikaye anlatımı ve darbe	<ul style="list-style-type: none"> Proje dokümanları projenin bağlamını açık bir şekilde anlatır. SDG katkıları ölçülmekte, izlenmekte ve açık bir şekilde iletilmektedir.	5
Görseller	<ul style="list-style-type: none"> Projede atık arıtma tesisi ve üretilen kompostun görüntüleri yer alıyor. Satıcının, anahtar pazarlama öğelerinin dahil edildiği projesini tanıtmak için bir çevrimiçi sitesi var.	5
Satış	<ul style="list-style-type: none"> Satıcının uluslararası pazar erişimi bulunmaktadır. Satıcının birden fazla satış kanalı var ve büyük çokuluslu şirketlere satış yapma geçmişi var.	5
Fiyatlandırma	<ul style="list-style-type: none"> Satıcı, erken talebi güvence altına almak için vadeli satın alımlar için birden fazla işlem modeline sahiptir.	5

Şekil 4.9 Vietstar Atık Arıtma projesinin en iyi uygulama pazarlama, satış ve fiyatlandırma unsurları ve stratejilerine örnekler (Kaynak: Altın Standart, Proje 2525; Güney Kutbu)

S3: Proje yönetimi ve yapısı

Bu ölçüt, proje ekibinin proje ömrü boyunca ilgili sorumlulukları yerine getirmek için iyi kaynaklara sahip ve uygun şekilde organize olmalarını sağlayan yeteneklerini, yapısını ve karşı taraf risklerini değerlendirir. Bu değerlendirme, proje faaliyetlerinin yönetimi ve koordinasyonunda, metodoloji ve ilgili standartla uyumlu ERC'lerin izlenmesi ve raporlanmasında ve projenin finansmanında yer alan proje sahiplerine ve katılımcılara odaklanır.

Değerlendirmeye rehberlik edebilecek kaynaklar ve analizler şunlardır:

- Proje belgelerinden bilgi toplayarak, masaüstü araştırması yaparak ve proje muhataplarıyla görüşerek proje sahiplerinin ve katılımcıların listesini, projedeki rollerini, uzmanlık alanlarını, deneyimlerini ve geçmişlerini inceleyin.
- Masaüstü araştırması ve proje muhataplarıyla yapılan görüşmeler yoluyla proje sahiplerinin olası muhatap riskleri açısından üst düzey bir geçmiş kontrolü gerçekleştirin.

Bu kriterin değerlendirilebilir dört alt bileşeni vardır ve projenin yönetim ve idaresinin güvenilirliği, Şekil 4.10'da verilen kılavuz işaretlerine göre bu niteliklerle değerlendirilir:

- **MRV yetenekleri:**1. Çeyrek kapsamında değerlendirilen MRV mekanizmalarına ek olarak: MRV altyapısı, MRV'den sorumlu tarafın piyasa standardı ERC'leri üretmedeki deneyiminin önemi ve derinliği.
- **Uygulama yetenekleri:**Proje uygulayıcısının ilgili proje faaliyetlerini yürütme konusundaki deneyimi.
- **Yerel bilgi ve katılım:** Yerel hükümetler tarafından onaylanan proje faaliyetlerini yürütmek ve ERC'ler oluşturmak için gerekli yerel koşulların anlaşılması ve yerel muhataplarla etkileşim kurma yeteneği.
- **Karşı taraf riski:**Proje sahiplerinin bir projenin başarısını sağlama, hukuki sonuçları ve potansiyel itibar risklerini önleme konusundaki geçmiş performansları.

Derecelendirmenin gerekçesi

MRV yetenekleri

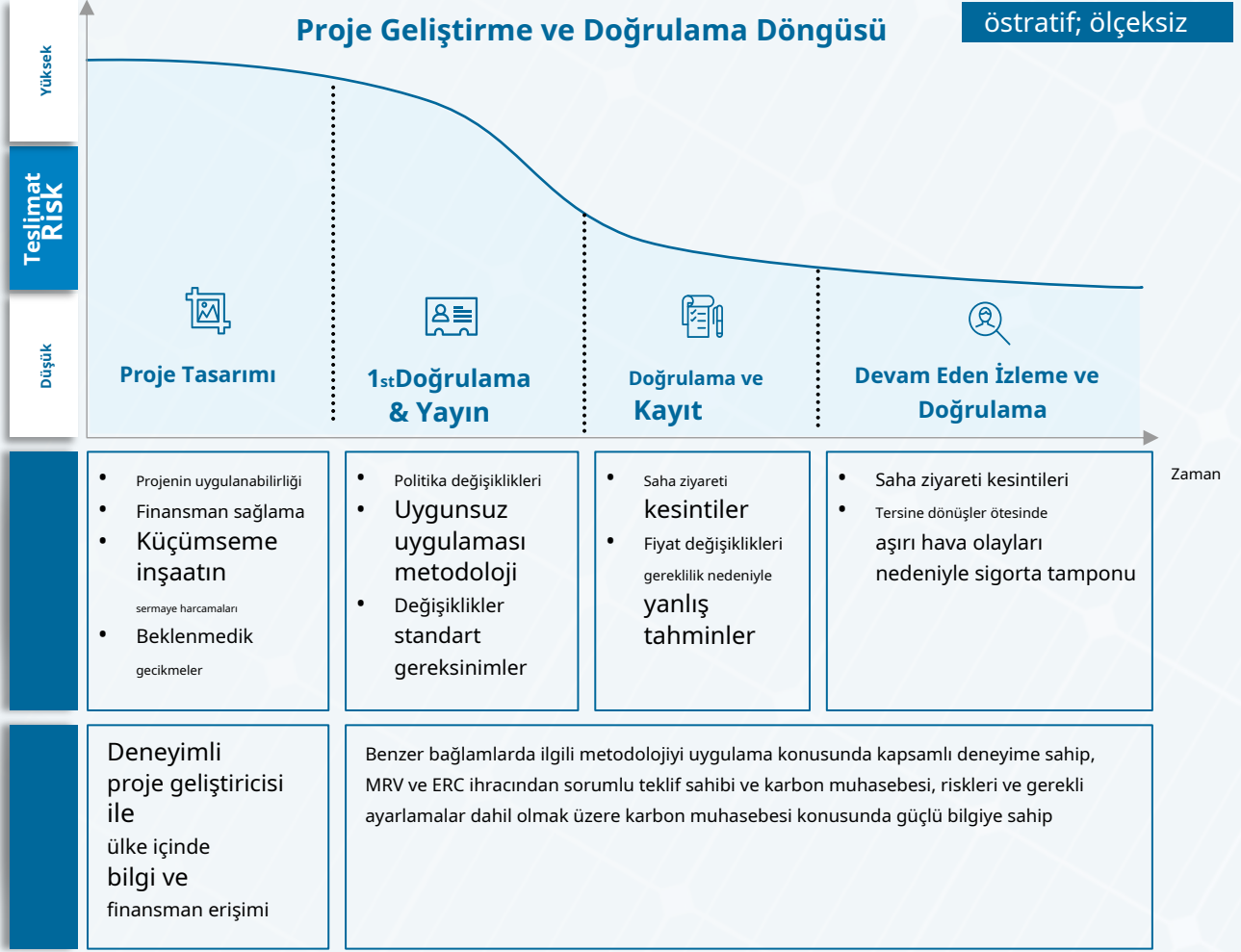
- MRV sürecinin sorumluluğu, ülkede aynı metodoloji ile onaylanmış en az bir doğrulanmış ve yayınlanmış ERC projesi aracılığıyla proje türü için karbon muhasebesi konusunda kanıtlanabilir deneyime sahip olan bir proje katılımcısına atanır.
- ERC ihraçlarına ilişkin MRV sürecinden sorumlu proje katılımcısının, benzer hacimde birden fazla doğrulanmış ve ihraç edilmiş ERC projesinden oluşan bir portföyü bulunmaktadır.
- MRV sürecinden sorumlu kuruluş, bölgede aynı metodolojiyle onaylanmış en az bir doğrulanmış ve yayınlanmış ERC projesi aracılığıyla proje türü için karbon muhasebesi konusunda deneyim göstermiş olmalı ve gerekli uzmanlığa sahip geçici sözleşmeli danışmanlık şirketi olmalıdır.
- ERC'lerin ihraç edilmesine ilişkin MRV sürecinden sorumlu kuruluş, benzer hacimdeki bir ERC projesi için doğrulama ve ihraç işlemini gerçekleştirdi.

Uygulama yetenekleri

- Proje faaliyetlerinin kolaylaştırılmasından sorumlu proje katılımcısı(ları), benzer proje türündeki ERC dışı projeler de dahil olmak üzere geçmiş projelerle kanıtlandığı üzere, ilgili alanda uzmanlığa sahiptir.

	<ul style="list-style-type: none"> Proje değerlendirmesi veya ilk risk değerlendirmesi, uygulamaya yönelik kurumsal risklerin düşük olmasını öngörür.
	<ul style="list-style-type: none"> Proje faaliyetlerinin kolaylaştırılmasından sorumlu proje katılımcısı(ları) ilgili alanda sınırlı uzmanlığa sahiptir, ancak proje uygulaması için teknik ihtiyaçları desteklemek üzere teknik yardımla desteklenecek veya gerekli hizmet sağlayıcılarla sözleşme yapacaktır. Proje değerlendirmesi veya ilk risk değerlendirmesi, uygulanmasında yüksek kurumsal riskler öngörür ve bu riskleri yönetmek için gerekli azaltma önlemlerini uygular.
Yerel bilgi ve katılım	
	<ul style="list-style-type: none"> Proje sahiplerinden en az biri, yerel ilişkiler, kültür, yasal çerçeveler ve yönetim yapıları konusunda bilgi sahibi yerel bir kuruluştur. En az bir proje katılımcısının, Madde 6 hususları hakkında ev sahibi ülkenin ulusal ve yerel organlarıyla etkileşim kurma deneyimi vardır.
	<ul style="list-style-type: none"> Proje, yerel danışmanlık şirketleri aracılığıyla yerel ilişkiler, kültür, yasal çerçeveler ve yönetim yapıları hakkında bilgi edinebilir.
Karşı taraf riski	
	<ul style="list-style-type: none"> Proje sahibi(leri), kendi faaliyetlerinde ve sözleşmeli VVB ile ve VVB içerisinde çıkar çatışmalarını önlemek, belirlemek ve çözmek için prosedürlere sahiptir. Proje sahiplerinin devam eden herhangi bir davası veya anlaşmazlığı yoktur ve herhangi bir dava sürecine dahil olmamıştır. Proje sahibi(leri)nin yolsuzluk, dolandırıcılık, kara para aklama, vergi kaçırma, haksız siyasi nüfuz vb. ile ilgili dürüstlük risklerine dair kanıtı yoktur. Proje sahibi(leri), projenin ömrü boyunca, varsa arazi haklarına ilişkin belgeler de dahil olmak üzere, yasal belgelere ve onaylara ilişkin kanıtlara sahip olmalıdır. Proje sahibi(leri) yerel ve/veya uluslararası medya eleştirileriyle karşılaşmamış veya karşılaşma riski altında değildir. Proje sahibi(leri), projenin ömrü boyunca proje faaliyetlerini ve doğrulama döngüsünü yürütmek için yeterli nakit akışına sahip olduğuna dair kanıtı sahiptir. ERC'leri satma hakkına sahip proje sahibi, alıcılarla ilişkili potansiyel itibar risklerinden kaçınmak için müşterinizi tanıyın (KYC) sürecine ve kara para aklamayı önleme (AML)/terörizmin finansmanıya mücadele (CFT) süreçlerine sahiptir.
	<ul style="list-style-type: none"> Proje sahibi(leri), kendi faaliyetlerinde ve sözleşmeli VVB ile ve VVB içerisinde çıkar çatışmalarını önlemek, belirlemek ve çözmek için prosedürlere sahiptir. Proje sahiplerinin devam eden herhangi bir davası veya anlaşmazlığı yoktur ve bir ERC projesi nedeniyle herhangi bir davaya dahil olmamıştır. Proje sahibi(leri)nin yolsuzluk, dolandırıcılık, kara para aklama, vergi kaçırma, haksız siyasi nüfuz vb. ile ilgili dürüstlük risklerine dair kanıtı yoktur. Proje sahibi(leri), ilk kredilendirme dönemi için, varsa arazi haklarına ilişkin belgeler de dahil olmak üzere, yasal belgelere ve onaylara ilişkin kanıtlara sahiptir. Proje sahipleri yerel ve/veya uluslararası medya eleştirileriyle karşı karşıya kaldıklarında, iddiaları çürütmek için önemli kanıtlarla yanıt vermişlerdir. Proje sahibi(leri), projenin ömrü boyunca proje faaliyetlerini ve doğrulama döngüsünü yürütmesini sağlayacak fon toplamaya yönelik güvenilir bir plana sahiptir.

Şekil 4.10. Proje yönetimi ve yapısının derecelendirilmesine ilişkin kılavuzlar

Şekil 4.11. Proje geliştirme ve doğrulama döngüsü boyunca ERC projesinin teslimat riski

İyi yönetim ve yapı, belirli bir proje için teslimat ve itibar risklerini azaltır ve bu da kalitesine güven sağlar. ERC projeleri, doğaları gereği, uygulanabilirlik, finansman sağlama ve beklenmeyen gecikme potansiyeli etrafındaki zorluklar göz önüne alındığında, doğrulama ve kayıt öncesinde yüksek teslimat risklerine sahiptir ve bu, ERC projelerini teslim etme geçmişine sahip iyi donanımlı bir ekip tarafından en aza indirilebilir. Bir proje ilk doğrulamasını ve ihraç işlemini gerçekleştirdikten sonra, teslimat riskleri bundan sonra önemli ölçüde azalsa da, yerinde ziyaret kesintileri, geri dönüşler, politika değişiklikleri ve diğer dış faktörler riski, projenin kredilendirme süresi boyunca bu riskleri yönetmek için deneyimli bir ekip tarafından devam eden yönetimin gerekli olduğu gelecekteki ihraçlar için hala belirsizlikler oluşturmaktadır. [Şekil 4.11.] Bu, ERC projesinin değerinin gerçekleştirilmesini ve alıcıların (özellikle ileriye dönük satın alma seçenekleri arayan alıcılar) satın aldıkları kredilerin teslim edileceğine ve gerekli kalitede olacağına güvenmelerini ve ayrıca projeye verdikleri desteğin önemli itibar riskleri taşımayacağına dair güvenceye sahip olmalarını sağlamak için önemlidir.

C1: Karbon bütünlüğü

Bu kriter, belirli bir projenin doğasında var olan karbon bütünlüğü risklerini, özellikle proje faaliyetlerinin niteliği ve ERC'lerin oluşturulması ve proje düzeyindeki azaltma önlemlerinin sağlamlığı temelinde değerlendirir.

Bu tür riskleri düşürebilir. Bu, Hükümetlerin ve proje geliştiricilerinin proje faaliyetinin doğası gereği eklenebilirlik, ölçülebilirlik ve kalıcılık risklerini ve bu riskleri yönetmek için hafifletici unsurları anlamalarına yardımcı olacaktır. Yerinde hafifletici tedbirlerin olması, alıcılara projenin, proje faaliyetinin doğası ve konumu nedeniyle dış risklere karşı koyarak, kendi kontrolü dahilindeki riskleri yönetmek için gereken çabayı gösterdiğine dair güven vermek açısından önemli olacaktır.

Bu değerlendirme, her proje türünün genel riskini ve bu riskleri azaltmak için olası hafifletme önlemlerini belirlemek için iki adımlı bir yaklaşım benimser ve projenin potansiyel teknik uygulanabilirliğini ön düzeyde değerlendirme yöntemi olarak kullanılır. Bu yaklaşım, projenin karbon bütünlüğünün teknik incelemesini yapmak için gereken zaman ve uzmanlık sınırlamalarının üstesinden gelmek ve aynı zamanda projenin piyasanın karbon bütünlüğü beklentilerini karşılama yeteneği hakkında bir fikir vermek için kullanılır.

Aşağıdaki kaynaklar ve analizler, önerilen sırayla yapıldığında, değerlendirmeye rehberlik edebilir:

1. Sağlanan risk matrisini referans olarak kullanarak proje türü düzeyinde eklenebilirlik, ölçülebilirlik ve kalıcılık açısından içsel riskleri belirleyin. [Şekil 4.13.]
2. Bu tür riskleri ele almak için uygulanan azaltma önlemlerini anlamak amacıyla proje belgelerini inceleyin veya gerekirse bilgileri tamamlamak için proje muhatabıyla iletişime geçin.
3. Projenin azaltma önlemlerini sağlamlık açısından önerilen en iyi uygulama azaltma önlemleriyle karşılaştırın. [Şekil 4.14.]
4. Sağlam olarak değerlendirildiğinde, alt bileşen için projenin risk seviyesini bir seviye azaltın, aksi takdirde son derecelendirme için sağlanan kılavuz işaretlerini izleyerek olduğu gibi bırakın. [Şekil 4.12.]
5. Bölüm IV'te yer alan kontrol listesi sorularını ve önerilen kaynakları izleyerek risk matrisini ve azaltma önlemlerini güncelleyin.

Bu kriterde her alt bileşen aşağıdaki riskleri ölçmektedir:

- **Eklilik:** Proje türünün karbon finansmanına ihtiyaç duymaması veya olağan iş senaryosunun ötesine geçememesi riski ve/veya temel senaryosunun tartışılması riski.
- **Ölçülebilirlik:** Sızıntı eğilimi, titiz karbon muhasebesi metodolojilerinin eksikliği ve/veya izleme zorlukları nedeniyle proje türüne aşırı kredilendirme riski.
- **Kalıcılık:** Doğal tersine dönüş risklerinin olasılığı, şiddeti ve etkisi ile ERC'lerin doğası nedeniyle proje türünün tersine dönüşlere maruz kalma riski.

Derecelendirme	Derecelendirmenin gerekçesi
Yüksek	<ul style="list-style-type: none"> • Düşük içsel risk. • Güçlü azaltma önlemleriyle orta-düşük içsel risk.
Orta	<ul style="list-style-type: none"> • Orta-düşük içsel risk. • Güçlü azaltma önlemleriyle orta-yüksek içsel risk.
Düşük	<ul style="list-style-type: none"> • Orta-yüksek içsel risk. • Güçlü azaltma önlemleriyle yüksek içsel risk.
En Düşük	<ul style="list-style-type: none"> • Yüksek içsel risk. • Güçlü azaltma önlemlerinin olmaması veya eksikliği.

Şekil 4.12. Karbon bütünlüğünün derecelendirilmesi için kılavuz işaretleri

Herhangi bir alt bileşen için mümkün olan en düşük puan 2'dir çünkü Birinci Adımdaki ilk profillemeye adımını geçen projelerin karbon bütünlüğü için minimum eşiği geçeceği varsayılmaktadır.

Her proje türü, ilgili proje faaliyetinin doğası ve ERC'lerin üretimi nedeniyle doğal karbon bütünlüğü risklerine sahip olduğundan, sağlanan risk matrisi, belirli bir proje türü için her karbon bütünlüğü alt bileşeninin risk seviyesini haritalandırır. Atanan risk seviyeleri aşağıdaki gibidir:

2. Düşük içsel risk

3. Orta ila düşük içsel risk

4. Orta ila yüksek içsel risk

Yüksek içsel risk

Karbon Bütünlüğü İlkeleri	Eklık	Ölçülebilirlik	Kalıcılık
Kaçınıldı ormansızlaşma veya Kırmızı	<ul style="list-style-type: none"> Yüksek ek olma durumu belirsiz ve riskli değişen yasal/politika koruma için ormanlar. Metodolojiler ile tanımlamak temel çizgi ormansızlaşma oranlar (yani, karşıt olgusal proje yapı (uygulandı) vardır sık sık tartışılır. 	<ul style="list-style-type: none"> Ormanların yok olması nedeniyle sızıntı riski yüksek dıştan proje sınırlar, özellikle Neresi: sürücüler ile ilgili ormansızlaşma vardır son derece hareketli; orada sınırlı düzenleme yargı yetkisinde; orada vardır sınırlı alternatif fırsatlar için kırsal geçim kaynakları. 	<ul style="list-style-type: none"> Kaçak ağaç kesiminden kaynaklanan yüksek geri dönüş riski, arazi mülkiyeti anlaşmazlıkları, doğal afetler gibi orman yangınları ve kaymalar gibi içinde politika/koruma durum.
Ağaçlandırma, yeniden ağaçlandırma, ve rejenerasyon (A.R.)	<ul style="list-style-type: none"> Potansiyel ek olma durumu risk içinde ahşap projeler Hasat satılıyor ve geliri ERC gelirinden fazla oluyor. 	<ul style="list-style-type: none"> Önceki arazi kullanımının (örneğin) sızma riski orta düzeydedir. otlatma dıştan proje sınırı. İzleme olabilmek olmak zorlu vadesi dolmuş ile güven Açık kendi kendine raporlama Ve sınırlı fırsat için uydu izleme. 	<ul style="list-style-type: none"> Yasadışı işlemlerden kaynaklanan geri dönüş riski orta düzeydedir (yenileme durumunda) ağaç kesimi, arazi görev süresi çatışmaları ve doğal afetler gibi orman yangınları gibi.
Doğa temelli çözümler İyileştirilmiş orman yönetmek (İFM)	<ul style="list-style-type: none"> Eklık genellikle kolay ile göstermek başından sonuna kadar ekonomik analiz gösteriliyor geliştirilmiş orman 	<ul style="list-style-type: none"> Ilıman riski sızıntı ile ilgili daha yüksek hasat dıştan proje sınırlar. 	<ul style="list-style-type: none"> Yasadışı işlemlerden kaynaklanan geri dönüş riski orta düzeydedir kerestecilik, arazi mülkiyeti çatışmalar ve doğal

		<p>yönetmek istemek olmamak çekici olmadan karbon Finans.</p> <ul style="list-style-type: none"> Metodolojiler ile tanımlamak temel çizgi senaryolar vardır bazen tartışmalı. 	<ul style="list-style-type: none"> İzleme zorlu güven raporlama sınırlı için izleme. 	<p>orman yangınları gibi tehlikeler.</p>
	<p>Tarım arazisi yönetmek (Serbest Meslek)</p>	<ul style="list-style-type: none"> İlman ek olma durumu geliştirilmiş tarımsal uygulamalar (örneğin, rejeneratif tarım) Daha Ve ekonomik olarak çekici karbon finansı. 	<ul style="list-style-type: none"> Orta düzeyde risk sızıntı uygulamalar azaldı Hangi tarafından telafi edildi dönüştürme ekilmemiş arazi tarım). İzleme zorlu doğrudan ölçümün yüksek maliyeti sınırlı için izleme; ile azalabilir daha iyi teknoloji. 	<p>Orta düzeyde kısa vadeli Toprak karbon salınımından kaynaklanan geri dönüş riski değişim yoluyla tarımsal uygulamalar sözleşmelerin ve toprak kullanım hakları iyi tanımlanmamıştır.</p> <ul style="list-style-type: none"> Arazi mülkiyetindeki değişimlerle birlikte uzun vadede tersine dönme riski yüksektir ve Uygulamalar.
<p>Mühendislik çözümleri</p>	<p>Yenilenebilir enerji</p>	<ul style="list-style-type: none"> Yüksek eklenebilirlik yenilenebilir enerjinin olduğu piyasalarda risk hızlıca olma Daha ekonomik olarak uygulanabilir hariç fosil yakıtlar, olmadan , ihtiyaç karbon için Finans. Metodolojiler ile temel çizgiyi belirlemek şebeke emisyon faktörleri vardır Bazen tartışmalı. 	<ul style="list-style-type: none"> İzleme enerji üretimi açık sözlü ama bazen bağımlıdır kendi kendine raporlama üzerine. 	<ul style="list-style-type: none"> Düşük kalıcılık riskleri ERC'lerin kaçınılanlar tarafından üretildiği göz önüne alındığında emisyonları değil, depolanan karbonu azaltıyor.

Enerji verimliliği	<ul style="list-style-type: none"> Yükseltilmiş ek risk maliyetin olduğu pazarlar enerjiden tasarruf yeterli yeterli ile müdahaleler karbon finansmanına ihtiyaç duymadan. 	<ul style="list-style-type: none"> İzleme enerji ile ilgili risklerini artırır Karşılaştığında ile temel kullanım gerektirir Ölçme ekipman kullanımı ve enerji hizmeti zorlayıcı olabilecek seviyeler. 	<ul style="list-style-type: none"> Düşük kalıcılık tasarruf ERC'lerin olduğu varsayıldığında kaçınılarak oluşturulan emisyonları değil, depolanan karbonu azaltıyor.
Atıksu arıtma/biyogaz	<ul style="list-style-type: none"> Potansiyel ek risk pazarlar Neresi enerji atık su arıtma veya biyogaz Yakalananlar satılabilir. 	<ul style="list-style-type: none"> Sınırlı onaylı metodolojiler ile ölçüm metan iyileşmek atık su arıtma veya biyogaz esir almak. 	<ul style="list-style-type: none"> Düşük kalıcılık riskleri ERC'lerin kaçınılanlar tarafından üretildiği göz önüne alındığında emisyonları değil, depolanan karbonu azaltıyor.
Çöp gazı	<ul style="list-style-type: none"> Yükseltilmiş ek risk pazarlar Neresi çöp sahasından enerji gaz satılabilir veya yargı bölgeleri Çöp gazının toplanması düzenleniyor. 	<ul style="list-style-type: none"> Gaz kaçağının toplama verimliliği değişken olabilir izleme teknoloji nispeten Düz. 	<ul style="list-style-type: none"> Düşük kalıcılık riskleri ERC'lerin kaçınılanlar tarafından üretildiği göz önüne alındığında emisyonları değil, depolanan karbonu azaltıyor.
Ocaklar	<ul style="list-style-type: none"> Potansiyel ek risk pazarlar Neresi verimli ocaklar daha ucuzdur Ve Zaten satın alınıyor Topluluklar tarafından. 	<ul style="list-style-type: none"> İzleme zorluklar zaman; orta risk haneler geleneksel pişirmeye geri dönmek veya geleneksel pişirmeyi sürdürmek Yöntemler. 	<ul style="list-style-type: none"> ERC'lerin kaçınılanlar tarafından oluşturulması nedeniyle düşük kalıcılık riskleri emisyonları değil, depolanan karbonu azaltıyor.
Su filtreleri	<ul style="list-style-type: none"> Potansiyel ek olma durumu risk su nerede filtreler veya diğer düşük karbonlu alternatif su arınma teknikler daha ucuz sübvansiyonlu. 	<ul style="list-style-type: none"> Metodolojiler emisyonları ölçmek kullanımdan kaynaklanan azalmalar kaynatma yerine su filtrelerinin kullanılması yeni ve itiraz edildi. İzleme su filtre kullanımı zamanla zorlu hale gelir. 	<ul style="list-style-type: none"> ERC'lerin kaçınılanlar tarafından oluşturulması nedeniyle düşük kalıcılık riskleri emisyonları değil, depolanan karbonu azaltıyor.

	Karbon yakalama, kullanım ve depolamak (CCUS)/Biyoenenerji karbonla yakalamak ve depolamak (BECCS)/Doğrudan hava yakalama (DAC)	<ul style="list-style-type: none"> Eklik genellikle kolay göstermek <small>başından sonuna kadar ekonomik analiz bu gösteriyor</small> proje olmadan uygulanabilir olmazdı karbon finansmanı, verilen geliştirmenin maliyeti yüksek. 	Sınırlı izleme ile zorluklar nedeniyle kontrollü çevre de toplama tesisleri ve yüksek derecede izleme düzenleyici Gereksinimler.	Sınırlı kalıcılık jeolojik sızıntı riski rezervuarlar; risk değişken bağlı olarak Açık depolama/kullanım teknik.
--	---	---	--	--

Şekil 4.13. Proje tiplerinin içsel karbon bütünlüğü risklerine ilişkin risk matrisi

Proje düzeyinde, proje savunucuları bu riskleri azaltmak ve dolayısıyla karbon bütünlüğü riskini düşürmek için önlemler uygulayabilirler. [Şekil 4.14.] Listelenen tüm azaltma önlemlerinin varlığı, maksimumda bir seviye daha düşük bir risk seviyesiyle sonuçlanacaktır. Bir seviyeye ayarlama sınırı, azaltma önlemleri bu tür riskleri azaltabilse de, belirli proje türlerinin proje savunucularının kontrolü dışında olan ve bu uygulamanın sağlamlığını sağlamak için dikkate alınması gereken içsel riskler taşımasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca, standartları akredite ederek yeni gereksinimlerin ve metodolojilerin geliştirilmesinin bu azaltma önlemlerini ve karbon bütünlüğünü sağlamak için en iyi uygulamayı da etkileyebileceğini belirtmek önemlidir. Bölüm V, bu azaltma önlemlerinin güncellenmesiyle ilgili rehberlik sağlar.

Karbon Bütünlüğü İlkeleri	
Doğa temelli çözümler	
Eklik	<ul style="list-style-type: none"> [Ormansızlaşmanın önlenmesi için] Proje, uydu görüntüleri veya varsa ulusal veri tabanları tarafından kanıtlandığı üzere, tarihsel olarak orman kaybının yaşandığı bir bölgede yer almaktadır. [Proje faaliyetinden elde edilen odun hasadını üreten ve satan projeler için] Projenin odun hasadından elde ettiği gelir, ERC gelirinden azdır veya aksi takdirde ERC projesi olmadan hiç üretilmezdi. Proje, temel emisyonları ölçmek için yargı ölçeğindeki tarihi emisyonları kullanıyor ve yüksek ormanlı, düşük ormansızlaşmalı ülkelerde muhafazakar bir şekilde ayarlanıyor.
Ölçülebilirlik	<ul style="list-style-type: none"> Proje, faaliyet kaydırma ve piyasa sızıntılarının potansiyelini belirler ve sızıntı önleme faaliyetlerini uygular; örneğin, olağan faaliyetlerin önlenmesinden etkilenen yerel paydaşların yeniden beceri kazanması, ormansızlaşma faktörlerinin ele alınması, kolluk kuvvetlerinin güçlendirilmesi vb. Projenin potansiyel sızıntıyı tespit ettiği durumlarda, proje karbon muhasebesinde sızıntı telafisini, özellikle önceden tahmin edilen risk değerlendirmesine ve daha sonra sonradan yapılan hesaplamalara dayalı olarak dikkate almıştır. [Ormansızlaşmanın önlenmesi için] Proje, sızıntı kuşağı alanını izliyor ve bölgedeki ormansızlaşma faaliyetlerini takip ediyor.
Kalıcılık	<ul style="list-style-type: none"> Proje, referanslı verilerle büyük ölçüde desteklenen iç, dış ve doğal riskleri kapsamlı bir şekilde ele alan ve örneğin akreditasyon standardı tarafından uygulanan bir tampon havuzu gibi uygun bir mekanizma yoluyla tersine dönme riskini telafi eden kalıcı olmayan risk değerlendirmesi gerçekleştirmiştir.

	<ul style="list-style-type: none"> • %10'un üzerinde kalıcı olmayan risk derecesine sahip projeler için, örneğin yasadışı ağaç kesimini önlemek için devriye gezmek, orman yangını ve hastalık riskini azaltmak için orman seyreltmesi yapmak vb. gibi, geri dönüş riskinin tespit edildiği durumlarda bu riski yönetme ve azaltmaya yönelik bir plan yapılır.
Mühendislik çözümleri	
Eklilik	<ul style="list-style-type: none"> • Projenin ERC dışı geliri veya proje faaliyetinden elde edilen maliyet tasarrufları, ERC gelirinden azdır veya başka bir şekilde ERC projesi olmadan hiç üretilemez. • [[Yenilenebilir enerji için] Proje ulusal veya bölgesel bir elektrik şebekesine bağlı değildir veya bağlıysa En Az Gelişmiş Ülke (LDC), Küçük Ada Gelişmekte Olan Devlet (SIDS), Karayla Çevrili Gelişmekte Olan Ülke (LLDC) veya yenilenebilir enerjinin toplam şebeke kurulu kapasitesinin %5'inden az olduğu Düşük Gelirli ve Düşük Orta Gelirli bir ülkede yer almaktadır. • [Ev aletleri için] Proje, proje faaliyetinin düşük kullanımını göstermek için güvenilir veri kaynaklarına atıfta bulunmaktadır.
Ölçülebilirlik	<ul style="list-style-type: none"> • Proje, kullanım verilerinin zaman içinde daha doğru bir şekilde toplanabilmesi için cihazlara veya tesislere veri kaydediciler takılmasını sağlıyor. <p><i>* Ölçülebilirlik açısından mühendislik çözümlerine ilişkin risk faktörlerinin çoğu metodolojiler veya izleme zorluklarıyla ilişkili olduğundan, proje düzeyinde alınacak azaltma önlemleri sınırlıdır veya MRV yürütme yetenekleri kapsamında değerlendirilecektir.</i></p>
Kalıcılık	<ul style="list-style-type: none"> • [CCUS/BECCS/DAC için] Karbon kullanımı için, araştırmalarla kanıtlanmış uzun sekestrasyon süresine sahip proseslerde kullanın, örneğin beton, mineral karbonatlama, lityum hidroksit rafinerisi veya piller için grafen. • [CCUS/BECCS/DAC için] Karbon depolaması için depolama altyapısının sızıntı riski düşüktür, örneğin, çıkarılmayan kömür yatakları, bazalt oluşumları, petrol ve gaz rezervuarları.

Şekil 4.14. Proje düzeyinde karbon bütünlüğü risk seviyelerini düşürmeye yönelik azaltma önlemleri

C2: Çevresel risk yönetimi

Bu kriter, 'zarar vermeme' ilkesine uyarak, inşaatında ve ömrü boyunca çevre, biyolojik çeşitlilik, ekosistemler ve kaynaklar üzerinde net olumsuz bir etki yaratmamasını sağlamak için belirli bir projenin önlemlerinin ve prosedürlerinin sağlamlığını değerlendirir. Çevresel etki değerlendirmesi (ÇED) veya başka bir biyolojik çeşitlilik veya ekosistem etki değerlendirmesi gerektiren yargı bölgelerindeki projeler, bu tür gerekliliklerin ulusal ve yerel düzeyde farklılık gösterebileceğini kabul ederek bunu yapmalıdır. Bu değerlendirme, geri döndürülemez zararı önlemek ve azaltmak için çevresel risk yönetimi gerektiren temel savunmasız unsurlara dayalı bağımsız bir inceleme için tasarlanmıştır. Projenin potansiyel çevresel etkisini değerlendirmek ve güçlü risk yönetimi önlemleri uygulamak, alıcılara projelerin çevre üzerinde net olumlu bir etkiye sahip olduğundan ve projeden elde edilen ERC'leri kullanarak emisyonlarını telafi etmenin çevre politikalarına aykırı itibar veya kurumsal risklere yol açmayacağından emin olmak için önemlidir.

Bu değerlendirme için, projenin önlemlerini ve çevre üzerindeki olası olumsuz etkiyi belirlemek, önlemek ve en aza indirmek için risk yönetimi önlemlerini gözden geçirmek üzere proje belgelerinin kullanılması önerilir. Daha geniş bir şirket veya kuruluş düzeyinde politika izleyen projeler için, politikanın unsurlarının projeye tamamen uygulanmasına rağmen değerlendirme politikanın unsurlarına göre yapılabilir veya aksi takdirde puanlar muhafazakar bir yaklaşımla ayarlanmalıdır. Aynı yaklaşım C3: Sosyal risk yönetimi ve faydalarının değerlendirilmesi için de kullanılabilir.

Bu kriterin üç değerlendirilebilir alt bileşeni vardır ve projenin her bir alt bileşen üzerindeki potansiyel etkisi ve bu etkileri ele almak için alınacak risk yönetimi önlemleri, Şekil 4.15'te verilen kılavuz işaretlerine göre değerlendirilir:

- **Hava, su ve toprak kalitesi:** Kirleticiler, atıkların veya diğer zararlı ve/veya tehlikeli maddelerin ve kimyasalların salınımı nedeniyle hava, su ve toprak üzerinde oluşan etki.
- **Biyoçeşitlilik ve ekosistemler:** Doğal yaşam alanı veya yerel türler üzerindeki etkiler nedeniyle biyolojik çeşitlilik ve ekosistemler üzerindeki etki.
- **Kaynakların kullanımı:** Aşırı kaynak kullanımı nedeniyle doğal kaynaklara olan etki.

Derecelendirme	Derecelendirmenin gerekçesi
Hava, su ve toprak kalitesi	
	<ul style="list-style-type: none"> • [AFOLU Dışı] Projesi, hava, su ve toprak üzerindeki yakın ve uzun vadeli potansiyel etkisini değerlendiriyor ve kazalar da dahil olmak üzere bu tür kirleticilerin salınımını önlemek için net prosedürler açıklıyor. • Projede kimyasal pestisitler ve gübreler dahil olmak üzere hiçbir tehlikeli madde ve kimyasal madde salınımı veya kullanımı yapılmamaktadır. • Proje faaliyetleri atık ürettiğinde, atık üretimini azaltmak, atıkları güvenli bir şekilde geri kazanmak ve yeniden kullanmak için projede bir atık yönetim sistemi mevcuttur. • Projenin peyzaj kullanımını içermesi durumunda, toprak üzerindeki potansiyel etkiyi belirleyerek ve toprak bozulmasını en aza indirmek ve toprak erozyonunu azaltmak için önlemler olarak mevcut peyzaj işlevinde ve hizmetlerinde net bir bozulma olmadığından emin olunur.
	<ul style="list-style-type: none"> • [AFOLU Dışı] Projesi, kirleticilerin salınımının hava, su ve toprak üzerindeki yakın ve uzun vadeli potansiyel etkisini değerlendirir ve bu tür kirleticilerin salınımını en aza indirmek için prosedürlere sahiptir. • Proje, kimyasal pestisit ve gübre kullanımının uygun kontrollerle haklı çıkarıldığı durumlarda, tehlikeli maddelerin ve kimyasalların salınımını veya kullanımını önler veya en aza indirir. • Proje faaliyetlerinin atık üretmesi durumunda, proje atıkların çevreye duyarlı bir şekilde işlenmesini veya bertaraf edilmesini sağlar. • Projenin peyzaj kullanımını içermesi durumunda, proje, toprak üzerindeki potansiyel etkiyi belirleyerek ve toprak bozulmasını en aza indirmek ve toprak erozyonunu azaltmak için önlemler olarak mevcut peyzaj işlevinde ve hizmetlerinde net bir bozulma olmadığından emin olur.
Biyoçeşitlilik ve ekosistemler	
	<ul style="list-style-type: none"> • Proje, biyolojik çeşitlilik ve HCV açısından önem taşıyan alanlara yakınlığını belirlemek de dahil olmak üzere karasal ve denizel biyolojik çeşitlilik ve ekosistemler üzerindeki kısa ve uzun vadeli etkisini değerlendiriyor ve net bir olumsuz etki olmayacağından emin olmak için net prosedürler açıklıyor. • Proje doğal yaşam alanlarını dönüştürmez veya bozmaz. • Projede herhangi bir yeni yabancı tür tanıtılmamakta veya genetiği değiştirilmiş organizmalar (GDO) kullanılmamaktadır.
	<ul style="list-style-type: none"> • Proje, biyolojik çeşitlilik açısından önem taşıyan alanlara ve yüksek koruma değerine sahip (HCV) alanlara yakınlığını belirlemek de dahil olmak üzere karasal ve denizel biyolojik çeşitlilik ve ekosistemler üzerindeki etkisini değerlendiriyor ve net olumsuz bir etki olmayacağını garanti altına almak için prosedürlere sahip.

	<ul style="list-style-type: none"> • Proje, doğal yaşam alanlarını önemli ölçüde dönüştürmüyor veya bozmuyor ve böyle bir etki ortaya çıkması durumunda biyolojik çeşitlilikte net bir kayıp yaşanmaması için azaltma önlemleri tasarladı. • Projede GDO kullanılmıyor ve yerel olmayan türler kullanılıyorsa, net olumsuz bir etki olmadığından emin olmak için çevresel ve biyolojik çeşitlilik değerlendirmesi yapılıyor.
Kaynakların kullanımı	
	<ul style="list-style-type: none"> • Proje, enerji, su ve diğer kaynakların ve malzeme girdilerinin kullanımını belirler ve değerlendirir ve bu kaynakların verimli kullanılmasını sağlamak için net prosedürler tanımlar. • Projenin su kıtlığı veya su stresi yaşayan bir bölgede gerçekleştirilmesi durumunda, uzman paydaşların görüş ve önerileri alınır ve bunların proje tasarımına dahil edilmesi sağlanır.
	<ul style="list-style-type: none"> • Projede enerji, su ve diğer kaynakların ve malzeme girdilerinin aşırı kullanımının önlenmesine yönelik prosedürler yer almaktadır. • Projenin su kıtlığı veya su stresi yaşayan bir bölgede gerçekleştirilmesi durumunda, uzman paydaşların görüş ve önerileri alınır ve bunların proje tasarımına dahil edilmesi sağlanır.

Şekil 4.15. Çevresel risk yönetimini derecelendirmek için kılavuzlar

Kutu 3 Vaka Çalışması: Vietnam

Temiz Geliştirme Mekanizması'nda (CDM) P Faaliyetleri (PoA) altında kayıtlı olan Vietnam Yenilenebilir Enerji Geliştirme Projesi (REDP), yenilenebilir enerji sektöründe karşılaşılan yatırım engellerini aşmak için karbon fin'e odaklanarak Vietnam'da hidroelektrik santralleri geliştirmeyi amaçlayan bir Dünya Bankası projesidir. Proje ikinci kredilendirme dönemidir ve 2012'deki kaydından bu yana devam etmektedir.

İnşa edilen hidroelektrik santralleri sosyal çerçeve gereklilikleri, çevresel güvenlik çerçevesinin potansiyel olumsuz çevresel etki ve riskleri yönetmek ve en aza indirmek için güçlü ihtiyati tedbirler belirlediği, özellikle bu tür risklerin yüksek olduğu hidroelektrik projeleri için çok önemli olduğu. Projeler, yerel halk üzerinde önemli olumlu etki yaratmasını sağlayan risk yönetimi tedbirleri ve prosedürlerine uygun olarak kırsal ve uzak bölgelerde inşa edildi. Projeler, topluluklar için elektriğe erişimi artırdı ve hem inşa sırasında hem de santrallerin sürekli çalışması sırasında iş yarattı.

Alt bileşenler	En iyi uygulama mekanizmalarına örnekler	Derecelendirme
 Hava, su ve arazi kalitesi	<ul style="list-style-type: none"> Proje kapsamında, tesisin inşası ve işletimi sırasında oluşabilecek potansiyel etkileri değerlendirmek amacıyla ÇED çalışması yürütülmüş ve potansiyel etkinin kapsamı ve süresi değerlendirilmiştir. Projeler ayrıca, projelerin inşaat ve işletme aşamalarında olası olumsuz etkileri en aza indirmek için uygulanacak hafifletme önlemlerini önermek üzere bir çevre yönetim planı yürüttü ve belgelendirdi. Projelerden kaynaklanan her türlü atık uygun şekilde arıtılacak; örneğin atık kayalar yolların iyileştirilmesinde kullanılacak. Projenin tamamlanmasının ardından arazi ıslah edilerek toprak erozyonunun önlenmesi amacıyla ağaçlandırılacak.	
 Biyçeşitlilik ve ekosistemler	<ul style="list-style-type: none"> ÇED, projelerin sucul biyolojik çeşitlilik üzerindeki aşağı akış etkilerinin analizini ve azaltım önlemlerinin belirlenmesini içerir. Projeler, projelerin dönüştürülmesini veya bozulmasını yasaklayan REDP'nin çevresel çerçeve gerekliliklerini takip eder. doğal yaşam alanları.	
 Kullanımı kaynaklar	<ul style="list-style-type: none"> Projeler, asgari ekolojik akışın sürdürülmesi gibi çevre dostu uygulamaları hayata geçiriyor ve su teminini ve yerel su kaynaklarındaki potansiyel değişiklikleri izliyor.	

Şekil 4.17. REDP'nin en iyi uygulama çevresel risk yönetimi önlemlerine örnekler (Kaynak: Temiz Kalkınma Mekanizması, Faaliyet Programı 6810)

C3: Sosyal risk yönetimi ve faydaları

Bu kriter, adil katılım ve eşit faydalar elde etmek için güçlü sosyal risk yönetimi önlemlerine sahip olmasını ve zarar vermemek için en iyi uygulamaları izlemesini sağlayan belirli bir projenin paydaş katılımı ve fayda paylaşımı prosedürlerinin kapsamlılığını değerlendirir. Bu kriter, güçlü paydaş katılımı ve fayda paylaşım mekanizmalarına sahip projeler, yerel toplulukların desteği ve yerel koşulların farkındalığı ve dikkate alınması göz önünde bulundurulduğunda uzun vadeli başarı için kurulma eğiliminde olduğundan, ikinci kalite uygulama kriteridir. C2'ye benzer şekilde, bu kriter alıcılara projenin yerel paydaşlar tarafından desteklendiğine ve potansiyel itibar risklerine yol açmayacağına dair güvence vermek için de önemlidir. Ayrıca, fayda paylaşım planına sahip projeler, ödenen ERC ödemesinin bir kısmının doğrudan topluluğa gittiği projeleri desteklemek isteyen alıcıları çekecektir. Bu değerlendirme, bu nedenle bir projenin tasarımında ve uygulamasında sosyal bütünlüğünü inceler, özellikle sosyal etki ve yerel topluluklara sağladığı faydayı gözden geçirir.

Proje dokümanlarına başvurularak ve proje dokümanlarında gerekli bilgilerin eksik olduğu durumlarda proje paydaşlarıyla görüşmeler yapılarak aşağıdaki analizler değerlendirmeye kılavuzluk edebilir:

- Projenin, proje faaliyetini bölgede yürütmek için arazi ve/veya varlık hakları elde etme prosedürlerini ve güvencelerini ve ilgili durumlarda olası arazi kullanım anlaşmazlıklarına yönelik risk yönetim önlemlerini gözden geçirin.
- Projenin paydaş katılımına yönelik yaklaşımını ve prosedürlerini gözden geçirin.
- Projenin fayda paylaşım mekanizmalarını (varsa) gözden geçirin ve faydaların nasıl dağıtılacağını planlayın.
- Yerel topluluklar üzerindeki olası olumsuz etkileri belirlemek, önlemek ve en aza indirmek için projenin risk yönetimi önlemlerini gözden geçirin.
- Projenin bilgi açıklama ve paydaşlara karşı hesap verebilirliği sağlama yaklaşımını gözden geçirin.
- Projenin sürekli katılım ve şikayetler için prosedürlerini ve mekanizmalarını gözden geçirin.

Bu kriterin altı değerlendirilebilir alt bileşeni vardır; burada projenin sosyal risk yönetimi önlemleri ve paydaşlar ile yerel topluluklara sağlanan faydaların paylaşımı, Şekil 4.18'de verilen kılavuz işaretlerine göre değerlendirilir:

- **İnsan haklarına saygı:** Özellikle yerli halklar ve yerel topluluklar (YHK) açısından insan haklarına ve arazi veya varlık haklarına saygı gösterilmesine ilişkin uluslararası alanda belirlenmiş standartlara ve prosedürlere uyulması.
- **Kapsayıcılık ve eşitlik:** Paydaşların katılımını sağlama yaklaşımı, ilgili tüm tarafların dahil edilmesini ve uygun şekilde danışılmasını ve proje faaliyetlerinin eşitsiz ve adaletsiz tasarlanmasını önleyen prosedürleri garanti eder.
- **Fayda paylaşımı:** Yerel topluluklar proje faaliyetlerinden yararlanmaktadır ve paydaşlara sağlanan faydalar adildir.
- **Zarar verme:** Proje faaliyetlerinin tasarımı ve uygulanması, yerel topluluklar üzerinde net olumsuz bir etki yaratmaz ve proje faaliyetlerine katılan kişilerin güvenliğini korur.
- **Şeffaflık ve hesap verebilirlik:** Projenin iletişimi, paydaşların proje faaliyetleri ve potansiyel etkileri konusunda iyi bilgilendirilmelerini ve farkında olmalarını sağlar.
- **Sürekli katılım ve düzeltme mekanizması:** Geri bildirimlerin ele alınacağından emin olarak geri bildirim alma fırsatları projenin ömrü boyunca paydaşlara açık tutulur ve duyurulur.

Derecelendirmenin gerekçesi

İnsan haklarına saygı

- Proje faaliyetleri ev sahibi ülke tarafından onaylanan ulusal ve uluslararası insan hakları yasalarıyla uyumludur.
  - Proje, Birleşmiş Milletler Yerli Halkların Hakları Bildirgesi'nde (UNDRIP) belirtilen ilkelere uygun olarak, projeye dahil olan Yerli Halkların Haklarına İlişkin Özgür, Önceden Bilgilendirilmiş Onay (ÖİK) süreçlerini kapsamlı bir şekilde açıklamakta ve uygulamaktadır.
  - Proje sahibi, proje alanı ve faaliyeti kapsamındaki arazi ve/veya varlıklar üzerindeki hakları uygun ve yasal bir şekilde elde etmiş olup, proje sahibi, olası bir arazi kullanım hakkı ihtilafı riski olmadığını teyit eder ve gerekçelendirir.
- Proje faaliyetleri ev sahibi ülke tarafından onaylanan ulusal ve uluslararası insan hakları yasalarıyla uyumludur.
  - Proje, UNDRIP tarafından belirlenen prensipleri izleyen FPIC süreçlerinin, projeden etkilenen veya projeye dahil olan IPLC'lerin bulunduğu yerlerde uygulanmasını sağlar.
  - Proje sahibi, proje alanı ve faaliyeti kapsamındaki arazi ve/veya varlıklar üzerindeki hakları uygun ve yasal bir şekilde elde etme planlarına sahiptir; proje sahibi tarafından olası bir arazi kullanım hakkı ihtilafı riski veya lokasyondaki ortak alan tespit edilirse, proje, yerel toplulukların haklarına saygı göstererek bu tür riskleri yönetmeye yönelik önlemlere sahiptir.

Kapsayıcılık ve eşitlik

- Projenin paydaşları belirleme yaklaşımı açıklanmakta ve bunların proje faaliyetiyle olan ilişkisi makul bir şekilde yansıtılmakta, ayrıca paydaş istişarelerinin kapsayıcı, kültürel açıdan uygun, yerli ve yerel bilgiye saygılı ve yerel topluluklar için etkili olmasını sağlamaya yönelik hususların nasıl yerleştirildiği yansıtılmakta, proje belgelerinin yerel dilde olması ve yerel normlara göre dağıtılması da buna dahildir.
  - Proje, proje sınır alanı içerisinde mevcut eşitsizliklerin ve ayrımcı uygulamaların nerede olduğunu belirler ve faaliyetler uygulanmadan önce, bunları daha da kötüleştirmek yerine ele alacak şekilde proje faaliyetleri tasarlar.
  - Proje, faaliyetler uygulanmaya başlanmadan önce yerel paydaşların görüşlerinin alınmasını ve yeterince değerlendirilmesini, yorum ve geri bildirimlerin nasıl ele alınacağına ilişkin ayrıntıların verilmesini sağlar.
- Projenin paydaşları belirleme yaklaşımı açıklanmakta ve bunların proje faaliyetiyle ilişkisi makul bir şekilde yansıtılmakta, ancak paydaş istişarelerinin kapsayıcı, kültürel açıdan uygun, yerli ve yerel bilgiye saygılı ve yerel topluluklar için etkili olmasını sağlamaya yönelik hususların nasıl yerleştirildiği yansıtılmamaktadır.
  - Proje faaliyetlerinin, dezavantajlı veya savunmasız gruplara kıyasla belirli gruplara orantısız bir şekilde fayda sağlayabilecek faaliyetler gibi, proje sınır alanı içindeki mevcut eşitsizlikleri ve ayrımcı uygulamaları görünüşe göre daha da kötüleştirmede görülmemektedir.
  - Proje, faaliyetler uygulanmaya başlanmadan önce yerel paydaşların görüşlerinin alınmasını ve dikkate alınmasını, ayrıca yorum ve geri bildirimlerin nasıl ele alındığına dair bazı bilgiler sağlıyor.

Fayda paylaşımı

- Uygun durumlarda, proje faaliyetleri tasarımlarında yerli ve yerel bilgiye öncelik verir ve bunu kullanır ve bunun nasıl dahil edildiğini açıklar.
- Fayda paylaşımı (BS) planı, BS anlaşmalarını uygulamaktan sorumlu tarafın tanımlandığı ve bildirildiği ilk danışma sırasında müzakere edilir.
- Proje aktörlere parasal ve parasal olmayan faydalar dağıtıyor:

	<p>a) Emisyon azaltımlarını sağlamak için doğrulanmış eylemlerde bulunanlar;</p> <p>b) proje faaliyeti tarafından kullanılan kaynaklara ilişkin yasal haklara (yasal ve örfi) sahip olmak; ve/veya</p> <p>c) Emisyon azaltım faaliyetlerinin kolaylaştırılmasında etkili kolaylaştırıcılar ve önemli katkılar sağlamış olanlar.</p> <p>yerel halka (özellikle etkilenen IPLC'lere) tahsis edilen faydaların oranı faydaların en önemli payını temsil etmektedir.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> Proje, kapasite geliştirme, altyapı desteği, istihdam fırsatları vb. gibi proje tasarımında açıklanan ve dikkate alınan yerel topluluğa faydalar sağlamakta ve SDG katkıları örneğinde olduğu gibi SDG 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8 ve 10 aracılığıyla nicel olarak izlenmekte ve raporlanmaktadır.
Zarar verme	
	<ul style="list-style-type: none"> Proje, arazi edinimi veya arazi kullanımına ilişkin kısıtlamalardan kaynaklanan olumsuz sosyal veya ekonomik etkilere yol açmaz, alternatif proje tasarımları aracılığıyla yerinden edilmeleri etkin bir şekilde önler ve zorla tahliye yol açmaz. Uygun durumlarda, yenilenebilir enerji projeleri gibi, projede uluslararası ve/veya yerel çevre, sağlık ve güvenlik yönergelerine uygun önlemler alınır.
	<ul style="list-style-type: none"> Proje, alternatif proje tasarımları yoluyla arazi edinimi veya arazi kullanımına ilişkin kısıtlamalardan kaynaklanan olumsuz sosyal ve ekonomik etkileri önler ve en aza indirir; yerinden edilmeyi ve zorla tahliye önler veya en aza indirir; gerektiğinde, yeniden yerleşim alanlarında mülkiyet güvencesi olan yeterli konut sağlanması yoluyla geçim kaynaklarını, yaşam standartlarını ve yerinden edilmiş kişilerin yaşam koşullarını iyileştirmek veya eski haline getirmek için önlemler alır. Uygun durumlarda, yenilenebilir enerji projeleri gibi, projelerde güvenli ve sağlıklı çalışma koşullarını teşvik etmeye yönelik önlemler alınır.
Şeffaflık ve hesap verebilirlik	
	<ul style="list-style-type: none"> Proje, paydaşların proje faaliyetlerinin potansiyel etkileri konusunda bilgilendirilmesini ve proje bilgileri ile güncellemelerinin paydaşlar tarafından sözlü iletişim, web siteleri veya haber bültenleri aracılığıyla kolayca erişilebilir olmasını sağlar. Proje, paydaşlarla yapılan istişarelerin belgesel kanıtlarını, BS anlaşmaları da dahil olmak üzere BS planını içermeli ve bu plan kamuoyuna açıklanmalı ve ilgili paydaşların erişimine açık olmalıdır.
	<ul style="list-style-type: none"> Proje, paydaşların proje faaliyetlerinin potansiyel etkileri konusunda bilgilendirilmesini ve proje bilgileri ile güncellemelerinin paydaşlar tarafından sözlü iletişim, web siteleri veya haber bültenleri aracılığıyla kolayca erişilebilir olmasını sağlar. Proje, henüz kamuoyuna açıklanmamış ancak ilgili paydaşların erişimine açık olan paydaş istişarelerine ilişkin belgesel kanıtlara sahip olmalıdır.
Sürekli katılım ve düzeltme mekanizması	
	<ul style="list-style-type: none"> Proje, paydaşların proje süresince proje faaliyetlerinin nasıl yürütüleceğine ilişkin kararlara katılmaları için etkili fırsatlar sunar; bu sayede katılımın önündeki olası engeller belirlenir ve ortadan kaldırılır. Proje, anlaşmaya varmak ve anlaşmazlıkları çözmek için açıkça tanımlanmış yöntemlerin yanı sıra bu şikayetleri ele almaktan sorumlu proje katılımcısını/katılımcılarını içeren, kolayca erişilebilir anlaşmazlık çözümü ve/veya şikayet çözüm mekanizmalarına sahiptir. Uyuşmazlık çözüm ve/veya şikayet mekanizması, fayda paylaşım planının uygulanmasından kaynaklanabilecek olası şikayetlerin nasıl ele alınacağına ilişkin bir süreci içerir.

- Proje, bu Şikayetleri ele almaktan sorumlu proje katılımcısı(ları) hakkında bilgi içeren, kolayca erişilebilir uyuşmazlık çözüm ve/veya Şikayet özüm mekanizmalarına sahiptir.

Şekil 4.18. Sosyal risk yönetimi ve faydalarının derecelendirilmesine ilişkin kılavuzlar

Kutu 4Vaka Çalışması: Vietnam Yenilenebilir Enerji Geliştirme Projesi

Vietnam REDP tarafından kurulan Sosyal Güvenlik Çerçevesi, toplum desteğini toplama ve projelerin yerel topluluğa net faydalar sağlamasını sağlama konusundaki başarısının temelini oluşturdu. Proje, kapsayıcılık ve eşitlik, şeffaflık ve hesap verebilirlik ve sürekli katılımı sağlamak için en iyi uygulamaları uyguladı. Bu eylemler, azınlıkların haklarının korunmasını ve geri bildirim ve şikayetleri belirlenmiş bir kuruluşa iletmek için uygun ve erişilebilir platformların mevcut olmasını sağlamak için Etnik Azınlık Planı gibi açıkça iletilen mekanizmaları ve prosedürleriyle örneklendirildi.

Alt bileşenler	En iyi uygulama mekanizmalarına örnekler	Gol
 Saygı insan hakları	<ul style="list-style-type: none"> Projeler, yerli halkların yer aldığı projelere ilişkin politikalar da dahil olmak üzere Dünya Bankası'nın koruma politikalarını takip eder. mevcuttur.	
 Kapsayıcılık ve eşitlik	<ul style="list-style-type: none"> Projelerin tasarımı konusunda paydaşlarla istişareler yapılarak, ÇED'in bir parçası olarak paydaşların yorumları dikkate alınmış ve bu yorumlara yönelik önlemler ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Projelerde azınlıkların haklarının korunmasını sağlamak amacıyla Etnik Azınlık Planı bulunmaktadır.	
 Fayda paylaşımı	<ul style="list-style-type: none"> Projeler, istihdam yaratma, yerel altyapıyı iyileştirme ve su düzenlemesini iyileştirme yoluyla sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunmaktadır.	
 Zarar verme	<ul style="list-style-type: none"> Projeler, etkilenen topluluklara uygun tazminatın sağlandığı Dünya Bankası'nın İstemsiz Yerleşim Politikası ve Yeniden Yerleşim Politikası Çerçevesi'ni takip eder. Projeler Baraj Güvenliği Çerçevesi'ne uygundur.	
 Şeffaflık ve hesap verebilirlik	<ul style="list-style-type: none"> Projenin koruma belgeleri ve paydaşlarla yapılan istişarelerden gelen yorumlar kamuya açıklanmaktadır.	
 Sürekli nişan ve tazminat mekanizma	<ul style="list-style-type: none"> Etnik Azınlık Planı'nın bir parçası olarak topluluklar için şikayet giderme mekanizması tasarlanmış ve benimsenmiş olup, uyuşmazlık çözüm prosedürü açıkça tanımlanmıştır.	

Şekil 4.19. REDP'nin en iyi uygulama sosyal risk yönetimi önlemlerine örnekler (Kaynak: Temiz Kalkınma Mekanizması, Faaliyet Programı 6810)

S2: Sosyoekonomik değer

Bu kriter, projenin çevreye, topluma ve sektörel ve ulusal kalkınmaya yönelik daha geniş değerini, (1) daha geniş ekonomiye değer gösterme açısından en alakalı ve (2) ERC projeleri için ölçülmesi en kolay olan SDG göstergelerine dayanarak değerlendirir. Bazı karbon standartları, projelerin referans olarak kullanılacak SDG katkılarını izlemesini ve doğrulamasını gerektirebilirken, bu değerlendirme, hükümetlerin bir projenin ekonomiye daha geniş katkılarını değerlendirmesi için en alakalı olacak SDG katkılarını haritalamak için daha fazla analiz gerektirir. Ayrıca, projelerin değerlendirme aşamasında henüz belirtilmemiş SDG'lere katkıda bulunabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır.

Değerlendirmeye rehberlik edebilecek kaynaklar ve analizler şunlardır:

- Projenin tanımlanmış Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına katkıları varsa bunları veya çevreye, topluma ve ekonomiye sağladığı faydaları proje dokümanları ve/veya proje muhatabıyla yapılan görüşmeler aracılığıyla inceleyin.
- Projenin katkılarına uyan sağlanan göstergeleri belirleyin ve belirtilen eşiği karşılayıp karşılamadıklarını değerlendirin. [şekil 4.20]

'Genel sosyoekonomik değer' alt bileşeni için kılavuz, hem SDG katkılarının sayısına hem de SDG katkılarının izlenip izlenmeyeceğine ve sertifikalandırılıp sertifikalandırılmayacağına dayanmaktadır; ikincisi, bunların projenin doğrulama döngüleri boyunca gerçekleştirileceği güvencesi verildiğinde daha yüksek kalitede göstergeler anlamına gelir.

Derecelendirme	Derecelendirmenin gerekçesi
Genel sosyoekonomik değer	
■	Projenin izlenecek ve sertifikalandırılacak 3 veya daha fazla SDG katkısı bulunmaktadır.
■	Projenin 3 adet SDG katkısı bulunmaktadır.
■	Projenin daha geniş ekonomik değere ilişkin 0 veya 1 SDG katkısı vardır.
Benzer projelere göre sosyoekonomik değer	
■	Proje, kendi proje türü için mümkün olan SDG katkılarının %100'üne katkıda bulunmaktadır.
■	Proje, kendi proje türü için mümkün olan SDG katkılarının en az %50'sine katkıda bulunur.
■	Proje, kendi proje türü için olası SDG katkılarının %25'inden daha azına katkıda bulunmaktadır.

şekil 4.20. Sosyoekonomik değeri derecelendirmek için kılavuzlar

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi	Etki alanı	Örnek göstergeler	Eşiğ	İlgili proje türü
	Artırılmış üretkenlik	<ul style="list-style-type: none"> • Projenin sonucunda hektar ve yıl başına düşen ürün verimi kilogram cinsinden araya girmek.	Artış teslim olmak	<ul style="list-style-type: none"> • Tarım

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi	Etki alanı	Örnek göstergeler	Eşik	İlgili proje türü
		<ul style="list-style-type: none"> Proje sonucunda hayvan birim ve yıl başına elde edilen verim. 		
	Hava kalitesi gelişim	<ul style="list-style-type: none"> Biyokütle ve bitkisel atıkların açıkta yakılmasının azaltıldığı/engellendiği alanlar. Çiftçilerin biyokütle ve ürün artıklarının açıkta yakılmasını azaltma/kaçınma sayısı. 	Olumlu sayı	<ul style="list-style-type: none"> Ormancılık Tarım
	Kapasite bina	<ul style="list-style-type: none"> Beceri geliştirme eğitimi verilen çalışan sayısı. 	Olumlu sayı	<ul style="list-style-type: none"> Tüm
	Cinsiyet	<ul style="list-style-type: none"> Projede yönetici pozisyonundaki kadın oranı. 	Oran bundan fazla erkekler	<ul style="list-style-type: none"> Tüm
	Temel erişim hizmetler	<ul style="list-style-type: none"> Güvenli şekilde yönetilen içme suyu hizmetlerini kullanan nüfusun oranı (iyileştirilmiş su kaynağına erişim). 	Artış oran	<ul style="list-style-type: none"> su filtreler
	Temel erişim hizmetler	<ul style="list-style-type: none"> Güvenli bir şekilde artılan atık su oranı. 	Artış oran	<ul style="list-style-type: none"> Atıksu tedavi
	Enerji nesil, yeterlik & erişim	<ul style="list-style-type: none"> Proje tarafından üretilen toplam yenilenebilir enerji. Yenilenebilir enerjiyle çalışan elektriğin faydalanıcı sayısı: haneler ve bireyler. Elektriğe erişimi artan nüfus oranı. 	Olumlu sayı	<ul style="list-style-type: none"> Yenilenebilir enerji
	Temel erişim hizmetler	<ul style="list-style-type: none"> Proje bazında temiz yakıt ve teknolojiye birincil bağımlı nüfusun oranı. 	Artış oran	<ul style="list-style-type: none"> Ocaklar
	İstihdam	<ul style="list-style-type: none"> Proje faaliyetlerinden yaratılan toplam iş sayısı. Yerel istihdama ödenen değer. 	Olumlu sayı	<ul style="list-style-type: none"> Tüm
	Altyapı gelişim	<ul style="list-style-type: none"> Altyapı geliştirme desteği için toplam resmi uluslararası girişler. 	Olumlu sayı	<ul style="list-style-type: none"> Tüm

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi	Etki alanı	Örnek göstergeler	Eşik	İlgili proje türü
	Temel erişim hizmetler	<ul style="list-style-type: none"> Proje teknolojisinin benimsenmesiyle elde edilen ortalama hanehalkı tasarrufu. 	Olumlu sayı	<ul style="list-style-type: none"> Ev projeler
	Atık yönetmek	<ul style="list-style-type: none"> Toplam kentsel katı atık içerisinde düzenli olarak toplanan ve yönetilen kentsel katı atık oranı proje. 	Artış oran	<ul style="list-style-type: none"> Atık imha etmek
	Sürdürülebilir orman yönetmek	<ul style="list-style-type: none"> Proje kapsamındaki arazilerde sentetik gübre veya pestisit tüketiminin azaltılması. 	Olumlu sayı	<ul style="list-style-type: none"> IFM Kırmızı Tarım
	Sürdürülebilir orman yönetmek	<ul style="list-style-type: none"> Korunan alanların deniz alanlarına göre kapsamı. 	Olumlu sayı	<ul style="list-style-type: none"> Kırmızı
	Sürdürülebilir orman yönetmek	<ul style="list-style-type: none"> Ormanlardaki toplam yer altı ve yer üstü biyokütle stoğunun artırılması. Yerli ağaçların dikildiği toplam alan. Proje alanında korunan tehlike altındaki tür sayısı ve türlerin koruma statüleri. 	Olumlu sayı	<ul style="list-style-type: none"> IFM Kırmızı ARR

Şekil 4.21. Projenin SDG katkılarına ilişkin göstergeler

Bu göstergeler, Gold Standard'ın SDG Etki Aracı'ndan referans alınarak SDG'lerin nasıl ölçülebileceğine dair örnekler sunmaktadır.¹³, ve kapsamlı olmayabilir. Göstergelerin listesi, proje faaliyetine ve SDG'nin genel amacına katkılarına ilişkin alaka düzeyine göre gelişebilir ve eklenebilir. Her SDG göstergesi için eşik, belirli bir projenin SDG katkısının sayılıp sayılmayacağını belirlemek için gereken minimum kuantumu veya kuantumdaki değişimi temsil eder. [Şekil 4.21.]

¹³<https://globalgoals.goldstandard.org/430-iq-sdq-impact-tool/>

Bölüm V

DAHA ÖTE

REHBERLİK İÇİN

BAŞVURU

Karbon piyasası manzarası hızlı ve sürekli bir evrim halindedir ve ülkelerin en son piyasa gelişmelerine uyum sağlama ve bunları yansıtma yeteneğini benimsemeleri hayati önem taşımaktadır. Aynı zamanda, küresel piyasa değişimlerinin yanı sıra, yerel düzeydeki etkileşimler ve etkiler de ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Kılavuzlar, yüksek kaliteli ERC'ler için piyasa standartlarını ve beklentilerini yansıtan çeşitli kaynaklardan gelen içgörülere dayanarak geliştirilmiş olsa da, bu perspektiflerin dinamik olduğunu belirtmek önemlidir.

Bu bölüm, bu belgenin gelişen küresel standartlarla uyumlu tutulması ve dinamik ve hızla değişen bir karbon piyasası manzarasıyla alakalı kalmasının sağlanması için gereken daha fazla çalışma kapsamını ve ayrıca ulusal düzeyde bağlamsal ayarlamaların gerekli olduğu yönergelerin yönlerini vurgular. Ayrıca, Yönergelerin ve sürecin nasıl uygulanacağını etkileyebilecek ülkenin bağlamını ve uygulama ve kullanım durumunun hedeflerini dikkate alması gerekebilecek Yönergelere nüanslar sağlar. Piyasadaki en son gelişmelerden haberdar olarak ve bu belgenin kullanımını hedef kitlesine ve amacına göre uyarlayarak, belgenin kullanıcılara en doğru, kapsamlı ve ilgili bilgileri sağlamasını sağlayabiliriz.

Piyasa odaklı faktörler

Proje ERC değer tahminlerine girdi olarak ton başına fiyat

Belirli bir projenin finansal değerini önemli ölçüde etkileyebilecek fiyatlandırma faktörlerinden haberdar olmak ve çeşitli ERC türlerinin ton başına potansiyel fiyatını bu değişiklikleri yansıtacak şekilde ayarlamak önemlidir. Shell-BCG raporuna göre, alıcıların %92'si ortalama portföy kredi fiyatının artmasını bekliyor ve medyan tahmini artış %60. 2021'de VCM, 2020'deki ortalama ERC fiyatlarına kıyasla neredeyse %60 artarak fiyatlarda benzeri görülmemiş bir artış yaşadı¹⁴Piyasa oyuncuları VCM'nin istikrarlı büyümeyi sürdürmesini beklerken, 2022'de gözlemlenen fiyat ve işlem hacimlerindeki düşüş¹⁵alıcıların, talepleri telafi etme konusunda değişen standartlar ve ilkelerle, Paris Anlaşması'nın 6. Maddesi ile ilgili ERC'ler etrafındaki belirsizlikle ve ERC'lerin kalitesi ve bütünlüğü ile net sıfır emisyonu yönelik bir mekanizma olarak etkinlikleri etrafındaki şüphecilikle boğuşurken piyasanın oynaklığını ve olası olumsuzlukları göstermektedir.

Ek olarak, birincil ve ikincil pazarın etkileşimleri de yeni ikincil ürünlerin fiyatın daha az şeffaf olduğu borsalarda ve pazar yerlerinde tanımlanıp işlem görmesiyle fiyatta rol oynar. Örneğin, CBL 2022'de Sürdürülebilir Kalkınma-Küresel Emisyon Ofseti (SD-GEO) sözleşmesini başlattı¹⁶, CBL borsasında spot sözleşme ve CME Group'ta vadeli işlem ürünü olarak işlem gören dördüncü standart sözleşme. Bu tür ürünler, standart sözleşmeler için uygun olan belirli proje niteliklerini tanımlar ve bu nitelikler kümesini karşılayan projelerin etkisi, pazarlaması, konumu ve diğer proje düzeyindeki nitelikleri yerine değiştirilebilir bir ürün olarak satın alındığı, işlem gördüğü ve satıldığı ikincil bir pazar yaratır. Bu uygunluk kriterlerini karşılayan projeler için, ikincil pazardaki işlemler arzı ve daha yüksek piyasa farkındalığına sahip alıcılar veya bu pazarlarda işlem yapanlar için beklenen fiyatı etkileyebilir.

Benzer şekilde, proje nitelikleri için uygunluk kriterleri belirleyen planlar, arz ve talep faktörlerinin belirli ve potansiyel olarak daha geniş piyasa hareketlerinden bağımsız olduğu uygun ERC projeleri için ayrı alt pazarlar da oluşturabilir. Örneğin, Uluslararası Havacılık için Karbon Dengeleme ve Azaltma Planı (CORSA)

¹⁴Ekosistem Pazar Yeri İçgörülere (2021), "Gönüllü Karbon Piyasaları 2021'de Hızla Büyüyor ve İlk Kez 1 Milyar Doları Geçme Yolunda".

¹⁵Xpansiv'in ERC standart sözleşmelerinin ticareti için pazar yeri, 2022'nin ikinci yarısında işlem hacminde %32'lik bir düşüş gözlemlendi; 2022'de işlem gören toplam hacim, 2021 seviyelerine kıyasla %6 düştü. Xpansiv (2022), "Xpansiv'in Karbon Piyasası İncelemesi: 2022'den Ticaret İçgörülere".

¹⁶Genişletilmiş SD-GEO, <https://xpansiv.com/cbl-sd-geo/>

Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü (ICAO) tarafından kurulan CORSIA emisyon birimleri için kendi uygunluk kriterlerini belirleyen kuruluş, katılımcı havayollarının artık emisyonlarını telafi etmek için kullanabilecekleri bir CORSIA emisyon birimidir. ¹⁷CORSIA uygunluğu, kuruluşundan bu yana, CORSIA'ya uygun ERC'leri ikincil piyasa fiyat faktörlerine tabi tutan standartlaştırılmış sözleşmeler için bir mekanizma olarak kullanılmıştır.

Bu nedenle, paydaşların VCM'de işlem gören fiyatları üç ayda bir veya iki yılda bir gözden geçirmeleri, ERC projesine dayalı olarak mevcut fiyat kaynaklarını göz önünde bulundurmaları ve projenin Proje ERC değerini (F1) tahmin etmek için kullanılan ton başına fiyat potansiyelini hem Birinci Adımda (İlk profillemeye) hem de Üçüncü Adımda (Değerlendirme yapma) güncellemeleri önerilir.

Proje değerlendirmesine girdi olarak karbon bütünlüğü riskleri ve azaltma önlemleri

Proje Değerlendirme sürecinin Üçüncü Adımı (Değerlendirmeyi yürütme) için Karbon bütünlüğü (C1) değerlendirmesi için sağlanan risk matrisi ve azaltma önlemleri mevcut piyasa koşullarına dayandığından, bunlar karbon bütünlüğü ilkelerindeki gelişmeler, her proje türü için önemli olan karbon bütünlüğü riskleri hakkındaki yeni bilgiler ve matrise eklenecek yeni teknolojiler ve metodolojiler olduğunda güncellenmelidir. Bunlar sürekli olarak geliştiğinden, bu gelişmeler hakkında güncel kalmak, proje geliştiricilerinin ve paydaşların karbon bütünlüğüne ilişkin piyasa görüşünü anlamalarına ve gerekli önlemleri proaktif ve zamanında uygulamalarına yardımcı olacaktır. Genel bir rehberlik olarak, paydaşların bu kriter kapsamındaki matrisi ve azaltma önlemlerini, proje değerlendirme uygulamasının sıklığına ve kullanımına ve kaynak mevcudiyetine ve kapasitesine bağlı olarak iki yılda bir veya yılda bir gözden geçirmeleri önerilir.

Proje türüne göre içsel riskin haritalanması için, aşağıdaki kontrol listesi soruları, sağlanan risk matrisinde örneklendirildiği gibi, her karbon bütünlüğü ilkesi için her risk seviyesinin atanması için bir kılavuz görevi görmektedir:

Eklilik

- Proje faaliyetinin yasa gereği zorunlu hale gelme veya ekonomik olarak daha uygulanabilir veya karşılanabilir hale gelme riski nedir?
- Projenin ERC dışı gelir üretmesi durumunda, bu gelirlerin ERC gelirlerine ihtiyaç duyulmadan proje faaliyeti için ekonomik uygulanabilirliği gösterebilme riski nedir?
- Bu proje etkinliği için temel senaryoları tanımlama metodolojileri tartışılıyor mu? Eğer öyleyse, ne ölçüde (yani, biraz tartışılıyor, yaygın olarak tartışılıyor, vb.)?

Ölçülebilirlik

- Proje faaliyetinin sızıntıya yol açma riski nedir (yani, proje faaliyeti sonucunda, faaliyetlerin yer değiştirmesi nedeniyle proje sınırının dışında emisyonlarda artış olması) ve hangi faktörlerden kaynaklanmaktadır?
- Bu proje faaliyeti için karbon muhasebesi metodolojileri sınırlı ve/veya tartışmalı mı? Eğer öyleyse, ne ölçüde?
- Projedeki emisyon azaltımlarını veya giderimlerini zaman içinde izlemede zorluklar var mı? Bunlar hangi faktörlerden kaynaklanıyor?

¹⁷Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü, CORSIA Uygun Emisyon Birimleri, <https://www.icao.int/environmental-protection/CORSIA/Pages/CORSIA-Emissions-Units.aspx>

Kalıcılık

- Proje faaliyeti tarafından üretilen emisyon azaltımlarının veya giderimlerinin gelecekte atmosfere geri salınma riski nedir? Bunlar hangi iç ve dış faktörlerden (projenin kontrolü dahilinde ve dışında) kaynaklanmaktadır?

Her proje türünün kendine özgü risklerini göz önünde bulundurarak, bu riskleri azaltabilecek hafifletme önlemlerinin belirlenmesi aşağıdaki kontrol listesi sorularıyla yönlendirilebilir:

Eklik

- Proje faaliyeti yasa gereği zorunlu olsa bile, gerçekte ERC projesi olmadan proje faaliyetinin gerçekleşmeyeceğini gösteren hangi kanıt olabilir?
- Projenin ERC dışı gelir üretmesi durumunda, ERC gelirleri olmadan tek bir gelir kaynağı olarak kullanılması hangi senaryoda ekonomik olarak uygulanabilir olmaz?
- Proje düzeyinde, projelerin güvenilirliğini güçlendirecek temel senaryoları tanımlaması için hangi pazar en iyi uygulamaları mevcuttur?

Ölçülebilirlik

- Sızıntıya neden olabilecek faktörlere dayanarak, bir proje bu faktörlerin sızıntıya neden olma olasılığını azaltmak için hangi önlemleri uygulayabilir?
- Dış etkenlerden kaynaklanan olası sızıntılarda, projelerde bu sızıntıları telafi etmek için hangi önlemler alınabilir?
- Bir proje, proje türü için belirlenen izleme zorluklarının üstesinden gelmek ve izleme veri kalitesini artırmak için hangi önlemleri uygulayabilir?

Kalıcılık

- Projelerin emisyon azaltımlarının veya giderimlerinin gelecekte atmosfere geri salınma riskini değerlendirmeleri ve bu tür geri dönüş riskini azaltmaları için hangi piyasa en iyi uygulamaları mevcuttur?

Her iki analiz için de, pazar istihbaratı veya araştırma kuruluşları, ERC proje derecelendirme kuruluşları veya hakemli dergi makaleleri ve akademi gibi güvenilir kaynaklardan masaüstü araştırması, bu inceleme için gereken yeterli üst düzey bilgiyi sağlayabilir. Aksi takdirde, proje geliştiricileri ve ERC satıcıları ve alıcıları gibi uzmanlarla yapılan görüşmeler de pratikteki riskleri anlamak için etkili bir yol olabilir.

Çevresel ve sosyal risk yönetimi

Üçüncü Adım (Değerlendirmeyi yürüt) kapsamındaki Çevresel risk yönetimi (C2) ve Sosyal risk yönetimi ve faydaları (C3) için kılavuzlar, çevresel ve sosyal riskler ve güvenlik önlemlerine ilişkin küresel standartlar takip edilerek sürekli olarak güncellenmelidir. Örneğin, Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi, Avrupa Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları ve sürdürülebilir faaliyetler için Avrupa Birliği sınıflandırması gibi gelişen Avrupa Birliği düzenlemeleri, kurumsal alıcıların düzenleyici gerekliliklerine ve tedarik politikalarına uyum sağlamalarını sağlayacak projelerin çevresel risk yönetimi için en iyi uygulamaları bilgilendirebilir.

Ülke bağlamına bağlı faktörler

Stratejik ulusal uyum kriterleri için ülke girdileri

Karbon piyasası gelişmeye devam ederken, ilgili ayarlamalarla ilgili Madde 6.2 ve 6.4 mekanizmalarının devam eden gelişimi yakından takip edilmeyi hak ediyor. Madde 6'da bahsi geçen işbirlikçi yaklaşımlarla ilgili ilk kararlar, 17 Mart 2023'te yayınlanan 'Paris Anlaşması Taraflar Toplantısı'nın dördüncü oturumunda Şarm el-Şeyh'te düzenlenen Taraflar Konferansı Raporu'nda özetlendiği gibi Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) tarafından kabul edilmiştir. Bu sonuçlar, Madde 6 işlemleri, raporlama, inceleme, altyapı ve kapasite geliştirme konusunda ilk rehberliği sağlar.

Ancak, UNFCCC Denetleme Organının şu anda Paris Anlaşması'nda belirlenen 6. Maddenin işler hale getirilmesi için daha sağlam bir mekanizma oluşturmak için çalıştığını belirtmek önemlidir. 5 ve 6 Mart 2023'te düzenlenen son stratejik toplantılar, bu hedefe yönelik daha fazla rehberlik tartışmak ve geliştirmek için gerçekleştirildi. Bu nedenle, sınırlı sayıda ülke şu ana kadar çerçeveleri dahilinde bu tür uygulamaları hayata geçirdi. Kurallar daha netleştikçe ve daha fazla ülke azaltma sonuçlarının aktarılmasını desteklemek için gerekli altyapıyı geliştirdikçe, Ülke girdileri (S1) ve 6. Madde hazırlığı ve uygunluğu (S3) için girdileri ve değerlendirme sürecinin 1. Adımının (İlk profilleme) sonuçlarına dayalı karar alma sürecindeki yararlılıklarını etkileyecek olan yönlendirici düzenlemeler ve piyasadaki en iyi uygulamalarla güncel kalmak çok önemlidir.

Proje(ler)i puanlama seçeneği

Bölüm 1.4'te belirtildiği gibi, projeye puan atamanın yararlı olacağı Kılavuzların kullanımı için, ilk profilleme ve değerlendirme adımlarının yürütülmesi için kullanılan derecelendirmeler 1 ila 5 arasındaki puanlara eşlenebilir; burada önemli iyileştirme fırsatları olması veya netliğe ihtiyaç duyulması "1" puanına ve en iyi uygulama ile en uyumlu olması "5" puanına karşılık gelir. Uygulanabilirse, puanlanan kriterlerin ağırlıkları, Bölüm 1.2'de açıklandığı gibi Hükümetin önceliklerine ve egzersizin hedeflerine göre atanabilir. Ancak, puan atamak ve proje için genel bir puan elde etmek mümkün olsa da, bu puanları projeleri seçmek veya projelerin genel potansiyelini belirlemek için kullanmanın zor olabileceğini unutmamak önemlidir. Bunun nedeni, genel bir puan atamanın, projenin diğer kriterlerde iyi puan alması durumunda belirli kritik kriterlerin gözden kaçırılmasına yol açabileceğinden, puanlama seçeneği kullanılıyorsa bu nüansların dikkate alınması gerektiğidir.

Gelecekteki kapsam için değerlendirmeler

Daha fazla özen ve teknik inceleme

Bu Kılavuz, yüksek değer getirme ve yüksek talep çekme potansiyeli olan ERC projelerinin değerini ve ön uygulanabilirliğini değerlendirmek için bir ön çalışma olarak tasarlandığından, değerlendirme süreci işlem ve iş faaliyeti yasallığını kapsayan tam bir durum tespiti içermez. Değerlendirme ayrıca belirli bir projenin karbon bütünlüğünün teknik bir incelemesini yapmayı da içermez. Gelecekte, daha fazla kaynak ve uzmanlığı gerekeceği bu analizleri de kapsayacak şekilde değerlendirmenin kapsamını genişletmek için bu Kılavuza daha derinlemesine bir inceleme eklenebilir. Örneğin, projenin işlem ve iş faaliyeti yasallığı konusunda durum tespiti yapmak, üçüncü taraf hizmetlerinin kullanımını içerebilir. Bu kapsamın dahil edilmesi, ülkelerin ERC projelerine yatırım yapmayı veya karşı taraf risklerinin daha kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi gereken ERC projeleri için finansman araçları oluşturmayı düşündüğü senaryolarda önemli olabilir. Öte yandan, belirli bir projenin karbon bütünlüğünün teknik incelemesini yapmak, VVB'ler tarafından yapılan incelemeye ek olarak, ERC projelerinin MRV'sinde deneyime sahip karbon muhasebesi ve metodolojisi uzmanlığı gerektirecektir; bu, ülke içinde kapasite oluşturmak, bilgi ve uzmanlığı artırmak isteyen ülkeler için daha etkili olabilir.

Madde 6'dan kaynaklanan yeni veya güncellenmiş gereklilikler ve kriterlere dayanarak

Stratejik ulusal uyum girdilerini derecelendirmek için Madde 6 gelişmeleri etrafındaki değerlendirmelere benzer şekilde, proje değerlendirme sürecinin kapsamı da bu tür politika değişiklikleriyle birlikte gelişmek zorunda kalabilir. Örneğin, Birinci Adım (İlk profilleme) için kullanılan ülke girdileri (S1) için ek faktörler önemli olabilir. CA uygunluğuna sahip ERC projeleri ayrıca daha yüksek bir fiyat getirebilir veya Proje ERC değeri (F1) ve Karbon bütünlüğü (C1) kriterlerinde yansıtılması gereken kredi kalitesi için bir piyasa standardı belirleyebilir.

EKLER

Ek A: PPP Modellerine Giriş

Ek B: Proje Profili Şablonu

Ek C: Proje Değerlendirme Şablonu

Kısaltmalar

ACR	Amerikan Karbon Kaydı
AFOLU	Tarım, Ormanlık ve Diğer Arazi Kullanımları
ALM	Tarımsal arazi yönetimi
<small>Kara para aklama</small>	Kara para aklamayı önleme
ARR	Ağaçlandırma, yeniden ağaçlandırma ve yenileme
API	Açık uygulama programlama arayüzü
BECC'LER	Karbon yakalama ve depolama ile biyoenerji
BS	Fayda paylaşımı
CA	İlgili ayarlamalar
<small>ARABA</small>	İklim Eylem Rezervi
ÇKB	İklim, Topluluk ve Biyoçeşitlilik
CCUS	Karbon yakalama, kullanımı ve depolanması
<small>ARABA</small>	İklim Eylem Rezervi
CDM	Temiz Kalkınma Mekanizması
CFT	Terörizmin finansmanı ile mücadele
DAC	Doğrudan hava yakalama
EAP	Doğu Asya Pasifik
ÇED	Çevresel etki değerlendirmesi
<small>Acil Durum Yönetimi</small>	Emisyon azaltma kredileri
ERF	Emisyon Azaltma Fonu [Avustralya]
ERP	Emisyon azaltma programı
FPIC	Özgür, Önceden Alınmış ve Bilgilendirilmiş Onay
<small>sera gazı</small>	Sera gazı emisyonları
GDO	Genetiği değiştirilmiş organizmalar
GS	Altın Standart
GtCO ₂ e	Gigaton CO ₂ eşdeğeri
<small>Hepatit C virüsü</small>	Yüksek koruma değeri
ICOA	Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü
IKROA	Uluslararası Karbon Dengeleme İttifakı
ICVCM	Gönüllü Karbon Piyasasının Dürüstlüğü İçin Dürüstlük Konseyi
<small>BTMO'nun</small>	Uluslararası Olarak Aktarılan Azaltma Sonuçları
IFM	Gelişmiş orman yönetimi
ISO	Uluslararası Standardizasyon Örgütü

IPLC	Yerli halklar ve yerel topluluklar
KYC	Müşterinizi tanıyın
LLDC	Karayla çevrili gelişmekte olan ülke
En Az Gelişmiş Ülkeler	En Az Gelişmiş Ülke
M	Milyon
MRV	İzleme, raporlama, doğrulama
Ulusal Kriz Yönetimi	Ulusal olarak belirlenen katkılar
NBD	Net bugünkü değer
Vekaletname	Faaliyet Programı
Kırmızı+	Ormanların Yok Edilmesi ve Ormanların Bozulmasından Kaynaklanan Emisyonların Azaltılması
KırmızıD	Vietnam Yenilenebilir Enerji Geliştirme Projesi
SBTi	Bilim Temelli Hedefler Girişimi
Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri	Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi
SD-GEO	Sürdürülebilir Kalkınma-Küresel Emisyon Dengelemesi
Ani Bebek Ölümü Sendromu	Küçük Ada Gelişmekte Olan Devlet
DRIP'İN ALTINDA	Birleşmiş Milletler Yerli Halkların Hakları Bildirgesi
BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi	Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi
Amerikan Doları	ABD Doları
VCM	Gönüllü Karbon Piyasası
VCS	Doğrulanmış Karbon Standardı
VVB	Doğrulama ve doğrulama kuruluşları

